

Noachs fortsatta historia

En analys och kommentar av 1 Mos 6:9–9:29

Tore Jungerstam

Januari 2018

Noachs fortsatta historia

En analys och kommentar av 1 Mos 6:9–9:29

Tore Jungerstam

Innehåll

Förord	1
Lista över förkortningar	2
1 Inledning	3
1.1 Presentation av materialet	3
1.2 Forskningsöversikt	3
1.3 Syfte och forskningsfrågor	6
1.4 Metod	8
1.5 Principer för min översättning	8
1.5.1 Om olika verbformer	9
1.6 Toledotens avgränsning och struktur	10
1.7 Arbetsgång	12
2 Översättning och analys	13
2.1 Prolog: Bakgrunden till floden ges. 1 Mos 6:9–13	13
2.1.1 Översättning	13
2.1.2 Innehåll och avgränsning	14
2.1.3 Struktur	15
2.1.4 Sammanlänkning med det som föregår	17
2.1.5 Jämförelse med tidigare introduktioner.....	20
2.1.6 Kommentarer av speciella ord	21
2.1.7 Strukturen i 1 Mos 6:1–13	22
2.2 Scen 1: Noach får instruktioner. 1 Mos 6:14–22	25
2.2.1 Översättning	25
2.2.2 Avgränsning och innehåll.....	27
2.2.3 Kommentarer över speciella ord	27
2.3 Scen 2: Gå till arken. 1 Mos 7:1–5	30
2.3.1 Översättning	30
2.3.2 Avgränsning och innehåll.....	31
2.4 Scen 3: Noach och djuren går in i arken. 1 Mos 7:6–10	32
2.4.1 Översättning	32
2.4.2 Avgränsning och innehåll.....	33
2.4.3 Kommentarer av översättningen – de viktiga verbformerna	33
2.4.4 Djurens antal - motsägelse eller inte	34
2.5 Scen 4: Floden bryter ut. 1 Mos 7:11–16	37
2.5.1 Översättning	37
2.5.2 Innehåll och avgränsning	38
2.5.3 Djuren ska in arken – fyra gånger?	39
2.5.4 Hur presenteras människorna som ska in i arken?.....	46

2.6 Scen 5: Floden regerar. 1 Mos 7:17–24	48
2.6.1 Översättning	48
2.6.2 Avgränsning och innehåll.....	49
2.7 Scen 6: Gud tänker på Noach: Floden avtar och arken strandar. 1 Mos 8:1–4.....	51
2.7.1 Översättning	51
2.7.2 Innehåll och avgränsning	52
2.8 Scen 7: Marken torkar upp. 1 Mos 8:5–13.....	53
2.8.1 Översättning	53
2.8.2 Innehåll och avgränsning	55
2.9 Scen 8: Arken lämnas och Noach offrar. 1 Mos 8:14–22	56
2.9.1 Översättning	56
2.9.2 Innehåll och avgränsning	58
2.9.3 Tidsangivelserna	59
2.9.4 Repetition med variation.....	60
2.10 Scen 9: Gud välsignar och ger föreskrifter. 1 Mos 9:1–7.....	61
2.10.1 Översättning	61
2.10.2 Innehåll och avgränsning	62
2.11 Scen 10: Gud upprättar ett förbund. 1 Mos 9:8–17.....	64
2.11.1 Översättning	64
2.11.2 Innehåll och avgränsning.....	65
2.11.3 Löftet upprepas – repetition med variation	66
2.11.4 Frekvens och variation.....	67
2.11.5 Perspektivbyte i texten.....	72
2.12 Epilog del 1: Noach och hans söner. 1 Mos 9:18–27.....	74
2.12.1 Översättning	75
2.12.2 Avgränsning och innehåll.....	76
2.12.3 Kommentar över tolkningar och översättning	77
2.13 Epilog del 2: Avslutningen. 1 Mos 9:28–29	82
2.13.1 Översättning	82
2.13.2 Innehåll och avgränsning	82
2.13.3 Varför skiljer sig Noachs formel från alla andra?.....	83
3 Avslutande analyser av toledoten	85
3.1 Analys av struktur.....	85
3.1.1 Toledotens övergripande struktur.....	85
3.1.2 Flodberättelsens struktur	88
3.1.3 Sammanställning av hela toledotens kiastiska struktur	89
3.1.4 Kommentar över andra forskares analyser	91
3.2 Omfattningen av flodberättelsens olika delar	95
3.3 Ordfrekvens.....	97
3.4 En analys av information som ges.....	99
3.5 Tidsperspektivet i flodberättelsen	101

4 Flodberättelsen enligt dokumenthypotesen – en analys.....	103
4.1 Flodberättelsen – ett skolexempel på källanalys	104
4.2 Flodberättelsen – två intakta berättelser. En forskningsöversikt	105
4.3 En beskrivning av källanalytikerns arbete	106
4.4 Kriterier för källuppdelningen	108
4.4.1 Narrativ konsistens	108
4.4.2 Källuppdelningens fem pelare	109
4.5 Kriterierna tillämpade på flodberättelsen.....	111
4.5.1 Narrativ konsistens	111
4.5.1 Guds beteckningen	111
4.5.2 Dubletter och repetitioner	113
4.5.3 Motsägelser	121
4.5.4 Stil	123
4.6 Flodberättelsen enligt J och P	131
4.6.1 Motivering för floden	134
4.6.2 Instruktioner för bygget, förbundet nämns.....	135
4.6.3 Kom till arken, floden närmar sig	135
4.6.4 Floden bryter ut.....	137
4.6.5 Floden tar slut.....	139
4.6.6 Fågelepisoden.....	140
4.6.7 Marken har torkat upp och arken lämnas	141
4.6.8 Offer och löfte	143
4.6.9 Välsignelse och nya föreskrifter	143
4.6.10 Förbund och förbundstecken	144
4.7 Två berättelser som berättar samma sak?	144
4.7.1 Vilken slutsats kan dras?.....	148
5 Avslutande diskussion och fortsatt forskning	150
Bilagor.....	155
Bilaga 1: Min översättning av Noachs toledot.....	155
Bilaga 2: Betydelsen av ordet chamas som ofta översatts ”våld”	160
Litteraturlista	164

Förord

Jag fortsätter att arbeta med mitt stora intresseområde: den bibliska urhistorien. I mitt senaste arbete analyserade jag människans fortsatta historia som återfinns i 1 Mos 5:1–6:8. Nu går jag vidare till följande enhet som är Noachs toledot. Den utgörs till största delen av flodberättelsen. Speciell uppmärksamhet ägnar jag åt textens struktur och de delar som anses problematiska eller svårförstådda.

Den här skriften kan läsas med behållning av vem som helst med intresse för den bibliska urhistorien. Det finns hebreisk text i skriften, men jag har försökt skriva så att man varken behöver kunna läsa eller förstå hebreiska. Jag har även lämnat bort de diakritiska tecknen.

Det här är ingen akademisk avhandling, men den är skriven så att den kan bli till nytta även för akademiska studier. Detta bl.a. genom den grundforskning jag presenterar samt de många referenserna. Jag är tacksam för kritik och feedback på innehållet.¹

Det här är en andra upplaga som skiljer sig från den första främst genom att den innehåller färre språkfel tack vare Albert Häggblom som korrekturläst materialet.

Jag hänvisar ibland till mina tidigare arbeten:²

- 1 Mos 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte
- Hur förhåller sig Edenberättelsen till skapelseberättelsen. En analys av struktur och innehåll
- Historien om Kain och Abel. En analys och kommentar av 1 Mos 4
- En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8: Adams och människans fortsatta historia

En del av den forskning jag presenterar i dessa arbeten är unik, åtminstone så långt jag känner till.

Dessa arbeten kan beställas i pappersformat via mig tore.jungerstam@gmail.com eller via SLEF:s förlag. Man hittar den också digitalt via www.torejungerstam.com. Fler kopior av denna skrift kan fås på samma sätt.

Esse 23 januari 2018 Tore Jungerstam

¹ Enklast kan man skicka rättelser, feedback eller annars komma i kontakt med mig via e-post: tore.jungerstam@gmail.com eller tore.jungerstam@pedersore.fi.

² Jungerstam 2013; 2015; 2016; 2017.

Lista över förkortningar

ANET	Ancient Near Eastern Texts (Pritchard ed.)
BDB	Brown, Driver, Briggs Hebrew and English lexicon
BHS	Biblia Hebraica Stuttgartensia (5 th rev.ed.)
Bibel 2000	Bibeln. Bibelkommissionens översättning
Folkbibeln	Bibeln. Svenska Folkbibelns översättning
GT	Gamla testamentet
HALOT	A concise Hebrew and Aramaic Lexicon. (12 th corrected impression published 1991, reprinted 2000)
KJV	Bibeln. King James Version
NAS	Bibeln. New American Standard Bible
NIV	Bibeln. New International Version
NT	Nya testamentet
SFB	Bibeln. Svenska Folkbibelns översättning
S00	Bibeln. Bibelkommissionens översättning
1917	Bibeln. 1917 års översättning

1 Inledning

I det här kapitlet ger jag först en allmän presentation av det material jag jobbar med. Därefter presenterar jag en forskningsöversikt och med den som grund redogör jag för syfte och forskningsfrågor. Mot slutet av kapitlet beskriver jag min metod och arbetsgång samt redogör för vilka principer jag utgår från i min översättning av texten.

1.1 Presentation av materialet

I det här arbetet analyserar och kommenterar jag den fjärde enheten i urhistorien: Noachs toledot eller om man så vill Noachs fortsatta historia.³

Den första enheten i urhistorien är skapelseberättelsen.⁴ Den andra enheten är himmelens och jordens toledot. Den utgör den första toledoten.⁵ Den omfattar Edenberättelsen samt historien om Kain och Abel.⁶ Den tredje enheten, som oftast benämns Adams toledot men jag benämner människans toledot, är toledot nummer två och omfattar 1 Mos 5:1–6:8. Toledot nummer tre är Noachs toledot som omfattar 1 Mos 6:9–9:29.⁷ Jag återkommer till toledotens avgränsning och struktur i kapitel 1.6.

Noachs toledot är centralt placerad i urhistorien. Historien kan delas in i tiden före och tiden efter floden.⁸ Noachs toledot innehåller många anspelningar på skapelseberättelsen. Det gäller att bevara det skapade livet som fanns innan floden. Tiden efter floden innebär en ny start för livet på jorden.

1.2 Forskningsöversikt

Utöver forskningsöversikten i detta kapitel kommer jag i kapitel 4.1–4.4 mer ingående att presentera forskning som ligger till grund för den analys av flodberättelsen som jag gör

³ Jag väljer att genomgående skriva Noach istället för det försvenskade Noa såvitt jag inte citerar någon annan översättning.

⁴ 1 Mos 1:1–2:3.

⁵ Toledot kan översättas med ”fortsatta historia”.

⁶ 1 Mos 2:4–4:26.

⁷ För en genomgång av alla toledoter se Jungerstam 2015, 8–12.

⁸ *The deluge is structually the decisive event.* Blenkinsopp 1992, 57.

utgående från dokumenthypotesens premisser. Jag kommer även att relatera till forskning när jag diskuterar specifika teman senare i mitt arbete. Men först ger jag en allmän översikt.

Noachs toledot med den centrala flodberättelsen har ägnats stor uppmärksamhet bland forskare. I det stora perspektivet finns det två huvudspår vad gäller hur man ser på berättelsen. En kategori forskare betonar den enhetliga kompositionen av berättelsen medan en annan kategori forskare ser flodberättelsen som förvirrad och präglad av motsägelser och onödiga upprepningar. Den senare kategorin dominerar kraftigt, speciellt i europeiska sammanhang. Dessa forskare omfattar i regel dokumenthypotesens förklaring som hävdar att flodberättelsen är uppbyggd av två självständiga, delvis motstridiga, källor som en redaktör kombinerat till en berättelse på ett sådant sätt att bägge källorna bevarats mer eller mindre intakta. Dessa källor kan fortfarande särskiljas och särskiljer man källorna blir resultatet två självständiga flodberättelser.⁹

Källorna kallas i regel ”J” och ”P”. P anses bl.a. ha en förkärlek till stereotyp terminologi och monoton upprepning. Han anses även ha uppenbara brister i litterärt kunnande.¹⁰ I flodberättelsen är det P som tilldelats den största delen av texten. Mer om detta i kapitel fyra.

Blenkinsopp, som i sitt verk följer den historisk kritiska metoden med den traditionella källuppdeleningen jag kort beskrev ovan, noterar att dokumenthypotesen fått alltmer kritik och att dess överlevnad inte är lika självklar längre. Utmaningen kommer bl.a. från de forskare som utgår från den befintliga texten och använder sig av narrativ kritik. En del av dessa forskare, t.ex. Whybray, avvisar tanken på gamla källor överhuvudtaget och menar att flodberättelsen, liksom övriga Pentateuken är författad ganska sent av en ensam författare som var historiker.¹¹ Andra forskare godkänner nog att berättelsen grundar sig på gamla okända källor, men konstaterar att dessa inte längre kan särskiljas. Blenkinsopp liksom Emerton konstaterar att dessa forskare har, på ett annat sätt än tidigare, lyft fram den bibliska textens litterära kvalitéer. Men såväl Blenkinsopp som Emerton konstaterar att en utmaning är att kunna erbjuda ett fungerande alternativ till den helhetsbild dokumenthypotesen erbjuder.¹²

Det som gör flodberättelsen extra intressant är att den anses utgöra ett avgörande test för källanalysen. Blenkinsopp konstaterar att det har varit ett jämnt flöde av studier som har fokuserat på att demonstrera flodberättelsens enhet gentemot den syn som förfäktas inom dokumenthypotesen vad gäller att flodberättelsen är en kombination av två identifierbara

⁹ Exempel på de som betraktar kompositionen som en välfungerande enhet är Wenham 1987; Hamilton 1990; Wenham 1994; Mathews 1996, Cassuto 1998; Waltke 2001; Walton 2001. Forskare som betraktar flodberättelsen som en kombination av två källor som ännu kan särskiljas är Speiser 1964; Von Rad 1972; Emerton 1987; Westermann 1994; Wellhausen 2006; Friedman 1997; Gunkel 1997; Friedman 2003; Skinner 2012.

¹⁰ I kapitel 4.5.4 behandlar jag den här frågan ingående. Där finns även referenser.

¹¹ Whybray 1999.

¹² Emerton 1988, 20; Blenkinsopp 1992, viii; 25; 28; 50. Ett annat argument mot en uppdelning av flodberättelsen i två olika källor är de gemensamma detaljerna med främst flodberättelsen i Gilgamesheposet. Tillsammans har J och P många likheter och bl.a. Wenham noterar att detta stöder synen på den bibliska flodberättelsen som en enhet. Detta noteras av Walton 2001, 315 och kritiseras av Emerton (1987, 14–15). Jag redovisar min analys av förhållandet mellan den bibliska flodberättelsen och mesopotamiska paralleller i Jungerstam 2018.

källor. Blenkinsopp betonar att det är möjligt att beundra berättelsens litterära kvalitéer samtidigt som man hävdar att den ändå är en kombination av två olika källor.¹³

Det som lyfts fram som de starkaste argumenten för att två, delvis motstridiga, källor ligger till grund för flodberättelsen är följande: antalet djur som ska äntra arken samt tidsperspektivet. Den ena källan sägs hävda att det endast är ett par av alla djur som ska med i arken medan den andra källan hävdar att av de rena paren ska sju par med i arken. Med tidsperspektivet avses att den ena källan sägs hävda att floden varade i 40 dagar medan den andra källan hävdar 150 dagar. Det finns även andra smärre diskrepanser, t.ex. hur floden började. Den ena källan talar endast om regn medan den andra även talar om djupets källor.¹⁴

Förutom dessa hävdade motsägelser anges även onödiga repetitioner som ett argument för två olika källor, s.k. dubletter. T.ex. hävdas att Noach äntrade arken två gånger enligt den befintliga flodberättelsen.

På basis av min forskningsgenomgång som jag skissartat presenterat ovan konstaterar jag att man måste dela in forskarna i fyra snarare än två grupper. Den första och största gruppen hävdar att empirin stöder att två delvis motsägelsefulla källor, J och P, kombinerats och att dessa fortfarande kan särskiljas. Den andra gruppen lyfter fram att flodberättelsen är en välfungerande enhet men anser samtidigt att den ändå är eller åtminstone kan vara en kombination av J och P.¹⁵ T.ex. Anderson som betonar berättelsens enhet anser att det är P som integrerat J i berättelsen.¹⁶ Mathews kan ges som exempel på den tredje gruppen forskare som för det första konstaterar att berättelsen är en harmonisk helhet och för det andra hävdar att även om författaren använde sig av gamla källor så kan dessa inte längre urskiljas eller definieras på det sätt som de görs enligt dokumentshypotesen.¹⁷ Whybray kan ges som exempel på den fjärde gruppen som hävdar *en* författare och dessutom avvisar att texten utgår från gamla källor.¹⁸

Sammanfattningsvis presenterar jag de fyra övergripande synsätten som en lista. Jag benämner dessa olika synsätt som kategorier.

1. Flodberättelsen är en kombination av två delvis motstridiga källor, J och P, som fortfarande kan särskiljas utgående från dokumentshypotesens kriterier för de olika källorna. De olika versionerna utgör självständiga mer eller mindre fortlöpande berättelser som till stor del berättar samma berättelse. Det finns dubletter och interna motsägelser.
2. Flodberättelsen är en välfungerande helhet p.g.a. att författaren skickligt integrerat två olika källor, J och P, i berättelsen

¹³ Blenkinsopp 1992, 77.

¹⁴ T.ex. Emerton 1987, 401; Blenkinsopp 1992, 77; Walton 2001, 315.

¹⁵ T.ex. Blenkinsopp 1992.

¹⁶ Mathews (1996, 355) anger B. W. Anderson som exempel. Anderson hör till dem som demonstrerat flodberättelsens klastiska uppbyggnad.

¹⁷ Mathews 1996, 355–356. Så gör även t.ex. Walton (2001, 316) m.fl.

¹⁸ Whybray 1999.

3. Flodberättelsen är en välfungerande enhet och den är inte en kombination av källor som fortfarande kan särskiljas. Dock ligger gammalt källmaterial till grund för berättelsen.
4. Flodberättelsen är en enhet skriven av *en* författare utan beroendeförhållande till gamla källor

1.3 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte för det här arbetet, som är en fortsättning av min översättning och analys av urhistorien, är tudelat. Den första delen av syftet innebär att få en klar bild av toledotens budskap såväl i detalj som dess helhet men även att identifiera eventuella särdrag i berättelsen. För att nå den delen av syftet kommer jag att översätta och kommentera texten. Jag fokuserar på ord eller sekvenser som är svårförstådda, omdiskuterade i forskningen eller erbjuder olika tolkningsalternativ. För att nå det första delsyftet behöver jag även göra en analys av hur texten är strukturerad och uppbyggd eftersom strukturen kan ge viktiga ledtrådar till vad författaren ville betona.¹⁹

Den andra delen av syftet är att utföra en noggrann analys av flodberättelsen vägledd av den forskning jag kort presenterade i det föregående kapitlet. Även Emerton noterar att den konsensus som fanns i medlet av 1900-talet gällande flodberättelsen inte längre är lika orubbad. I två artiklar bemöter han en del av den kritik som fram till medlet av 1980-talet riktats mot en uppdelning av flodberättelsen i två olika källor. Då dokumenthypotesen blir angripen uppmanar Emerton forskarna att kontrollera bevisen, *check the evidence*, huruvida de äldre kritiska teorierna är sunda eller om de bör modifieras eller förkastas. Emerton påpekar i samma sammanhang att flodberättelsen har en speciellt viktig position i diskussionen om Pentateukens tillblivelseprocess.²⁰

I det här arbetet har jag inspirerats av Emertons uppmaning och jag avser att kontrollera bevisen. I vilken grad stöder empirin de olika teorierna, eller synsätten, och i vilken mån bör de modifieras eller till och med förkastas.

De fyra kategorierna av synsätt kan delas in i två grupper. Den första gruppen representeras av kategori ett. Den tar fasta på att berättelsen innehåller motsägelser och onödiga dubletter som uppstått p.g.a. redaktören velat behålla så mycket som möjligt av två parallella flodberättelser. Jag återkommer för en närmare beskrivning i kapitel fyra. Den andra gruppen består av de tre övriga kategorierna. De hävdar alla att flodberättelsen nu bildar en välfungerande enhet. De hävdade motsägelserna och dubletterna kan förstås om man beaktar litterära tekniker som användes i den antika främre orienten.

¹⁹ Dorsey 1999, 16–18.

²⁰ Emerton 1988, 20.

För att kunna uppnå mitt tudelade syfte kommer jag att fokusera på följande: Utgående från vad forskningen diskuterat analyserar och kommenterar jag den befintliga masoretiska texten med speciellt intresse för svårförstådda eller annars problematiska passager. Jag fäster även en hel del uppmärksamhet vid textens struktur och de litterära tekniker som använts.

Hur repetition används i berättelsen är ett annat område jag fokuserar på. Är flodberättelsen präglad av motsägelser och onödiga upprepningar?²¹ Jag noterar även att den författare, P, som dokumenthypotesens förespråkare menar står bakom största delen av flodberättelsen anses ha ett monotont språk och uppvisar därtill uppenbara brister i det litterära kunnandet.²² Därför ägnar jag speciell uppmärksamhet åt hur berättelsen litterärt är uppbyggd med extra fokus på huruvida språket är varierat.

Jag behöver även analysera vad som händer om man tillämpar dokumenthypotesens kriterier på flodberättelsen. Blir resultatet två självständiga berättelser eller blir det något annat?

På basis av diskussionen ovan har jag formulerat följande nio forskningsfrågor. Jag behöver få svar på dem för att kunna nå mitt tudelade syfte. Syftet är för det första att få en klar bild av toledotens budskap och särdrag och för det andra att avgöra vilket eller vilka av de fyra olika kategorierna av synsätt som har stöd i empirin och vilka som behöver modifieras eller förkastas.

Forskningsfrågorna är som följer:

1. Hur är Noachs toledot strukturerad och litterärt uppbyggd?
2. Finns det onödiga eller omotiverade repetitioner av samma information?
3. Finns det motstridig information i toledoten?
4. Är språket i flodberättelsen ensidigt med monotona upprepningar?
5. Är flodberättelsen en välfungerande helhet utan interna motsägelser och omotiverade repetitioner?
6. Finns tecken på att flodberättelsen bygger på gamla källor?
7. Om man särskiljer J och P. Bildas då två parallella självständiga mer eller mindre kontinuerliga och fullständiga flodberättelser?
8. Ger såväl J och P ungefär samma information?
9. Stöder empirin att flodberättelsen är uppbyggd av två distinkta källor som passar in på de kriterier som dokumenthypotesen ger för J och P?

²¹ Så menar t.ex. Gunkel 1997, 138–142.

²² Så uttrycker sig t.ex.: Gunkel (1997, 140–143) och Skinner (2012, LXII–LXIII).

1.4 Metod

Den narrativa kritiken fokuserar på en texts litterära kvalitéer och tekniker och accepterar den text man har tillgång till som utgångspunkt för arbetet.²³ Jag anammar den narrativa kritikens ansats i det här arbetet och använder texten i BHS som grund för min analys. I det här arbetet avses med narrativ kritik²⁴ den förståelse forskare som Alter, Bar-Efrat, Berlin, Fokkelman, Licht, Mettinger och Sternberg ger uttryck för i sina respektive verk.²⁵

Jag följer dock inte den metodens principer fullt ut såtillvida att jag tillåter mig att ägna uppmärksamhet även åt hur textens komposition passar in i på de fyra ovan presenterade synsätten.

Relevant forskning diskuteras i samband med behandlingen av varje enskild fråga. Jag ägnar speciellt intresse åt frågor där forskare uttrycker motstridiga åsikter för att med hjälp av kompletterande egen forskning om möjligt kunna förkasta eller bekräfta någon av de teorier som förs fram.

Jag kommer att använda termen ”författare” med avseende på honom eller dem som ansvarar för den version som finns i BHS eller andra dokument. Översättningen är min egen om jag inte anger annat.

1.5 Principer för min översättning

I min översättning strävar jag inte efter en svenska som är så modern som möjligt. Istället prioriterar jag grundtextens formuleringar, ordval, grammatik och ordföljd. Det är tyvärr omöjligt att återge texten så att den konsekvent följer den hebreiska texten, än mindre gör den full rättvisa. För att i någon mån råda bot på detta försöker jag återge nyanser och alternativ med hjälp av fotnoter eller andra kommentarer. Att återskapa grundtextens alla nyanser, ordlekar, lek med ords olika betydelser, alltså paronomasi, är ändå en omöjlig uppgift. Men jag tror att min översättning har potential att erbjuda nya perspektiv och en och annan aha-upplevelse.

²³ Alter & Kermode 1990, 1–6; Walsh 2009, xii.

²⁴ Begreppet ”litteraturkritik” kan även användas. Sternberg (1987, 1–7) talar om ”literary approach”.

²⁵ Alter 1981, 2004; Berlin 1985, 1994; Licht 1986; Sternberg 1987; Fokkelman 1991; Mettinger 2007; Bar-Efrat 2008.

1.5.1 Om olika verbformer

Joüon och Muraoka konstaterar att verbformernas betydelse för förståelsen av den hebreiska texten är något som länge negligerats. De menar vidare att översättarna tidigare ofta inte insett betydelsen av de val författaren gjort gällande verbformer med avseende på hur man ska förstå texten. Istället har man endera följt mekaniska regler eller vägletts av sin egen intuition mer än av en förståelse av hur den hebreiska grammatiken fungerar och hur olika former används i uppbyggnaden av berättelserna i GT.²⁶

De grammatiska beteckningarna som allmänt används kan även de vara direkt vilseledande. Två vanliga former är berättarformen imperfekt konsekutiv, som för berättelsen kronologiskt framåt, och perfekt.²⁷ Speciellt benämningen ”perfekt” kan vara vilseledande eftersom perfektformen ofta översätts som imperfekt, ibland som presens, ibland som perfekt eller pluskvamperfekt och ibland t.o.m. som futurum. Berättarformen imperfekt konsekutiv översätts nästan alltid som imperfekt eftersom berättelserna i GT drivs kronologiskt framåt och berättas i imperfekt. Översätter man perfektformen med imperfekt är det lätt hänt att läsaren inte noterar var perfekt förekommer och när det verkligen är berättarformen imperfekt konsekutiv som används.

Det finns en tydlig skillnad mellan hur man ska förstå verb i perfekt respektive imperfekt konsekutiv. Ett vanligt drag med perfektformen är att den används för att uttrycka något som hänt innan eller parallellt med berättelsens röda tråd, den driver inte berättelsen kronologiskt framåt. Perfekt kan användas i en introduktion då situationen beskrivs innan den egentliga berättelsen tar vid. T.ex. används perfekt i GT:s första mening: *I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.* Detta är något som skett innan berättelsen tar vid och Gud börjar bearbeta jorden de sex skapelsedagarna.²⁸ Perfekt kan även användas för att förklara något eller för att bekräfta något som redan hänt. Den kan användas för det som hänt för länge sedan eller för det som hänt just innan det som händer ”just nu” i berättelsen och som uttrycks med imperfekt konsekutiv. Ibland används perfekt även för att uttrycka något som just står i beråd att ske. Då är innebörden således futurum.²⁹

I hebreiskan används således imperfekt konsekutiv när man berättar en historia i en kronologisk sekvens. Alla andra verbformer kan användas för att ge bakgrundsinformation om vad som skett innan, vad som kommer att ske i framtiden, eller vad som sker parallellt med berättelsens flöde. Att inse hur de hebreiska verbformerna används när författaren bygger upp en berättelse i GT är helt avgörande om man ska kunna förstå texten på rätt sätt. Beaktar man inte verbformernas olika användning öppnar det upp för många missförstånd. Utöver direkta missförstånd går man därutöver miste om en hel del av berättelsens litterära skönhet och briljans.

²⁶ Joüon-Muraoka 2011, 325 (§ 111a)

²⁷ Imperfekt konsekutiv benämns därför även som wajjiqtol och perfekt som jiqtol.

²⁸ Walsh 2001, 155–157; Heller 2004, 429–431; Jungerstam 2013; 7–9.

²⁹ Joüon-Muraoka 2011, 326–337 (§ 111b–112m). De presenterar även andra aspekter av perfektformens innebörd.

1.6 Toledotens avgränsning och struktur

Bibeln kapitelindelning gör att läsaren kan tro att flodberättelsen inleds i och med 1 Mos 6:1. Många forskare menar även att flodberättelsen inleds med 1 Mos 6:5.³⁰ Jag håller med Wenham om att toledotformeln i 1 Mos 6:9 gör det fullständigt klart att författaren avsett att den nya enheten startar i 1 Mos 6:9.³¹ Min analys av 1 Mos 6:1–8 visar att dessa åtta verser fungerar som en skickligt utformad avslutning inte bara av människans toledot utan även av all historia före floden.³² På samma sätt är det uppenbart att Noachs toledot avslutas vid 1 Mos 9:29 varefter Noachs söners toledot tar vid.

Toledoten består av den egentliga flodberättelsen som avslutas vid 1 Mos 9:17 varefter följer berättelsen om Noachs söner som omfattar 1 Mos 9:18–27. Därefter avslutas toledoten med den avslutande delen av Noachs födelseformel vars första del gavs redan i 1 Mos 5:32. Den gavs alltså i den föregående toledoten, människans toledot.³³ Jag återkommer i kapitel 2.1 till en noggrann analys av hur hela toledotens innehåll är strukturerad samt hur den förhåller sig till de tidigare toledoterna.

Denna tredje toledot är liksom de två föregående uppbyggd av flera beståndsdelar. Jag jämför som följer de inledande toledoternas uppbyggnad:

Himmelens och jordens toledot:

1. Toledotformel (1 Mos 2:4a)³⁴
2. Introduktion (1 Mos 2:4b–6)³⁵
3. Edenberättelsen (1 Mos 2:7–3:24)³⁶
4. Kain-Abelberättelsen (1 Mos 4:1–16)³⁷
5. Kains släktavla (1 Mos 4:17–24)³⁸
6. Avslutning - Shet introduceras (1 Mos 4:25–26)³⁹

Det som behandlas i avslutningen av himmelens och jordens toledot inleder människans toledot. Efter en överskrift och introduktion inleds människans toledot nämligen med Adams släktlista genom Shet.⁴⁰

Människans toledot:

1. Toledotformeln (1 Mos 5:1a)⁴¹

³⁰ Så t.ex. Von Rad 1972, 116; Hamilton 1990; Brueggemann 2010, 76.

³¹ Wenham 1987, 155–157. Se även Jungerstam 2015, 8–13.

³² Jungerstam 2017, 46–91.

³³ Jungerstam 2017, 39–40.

³⁴ Jungerstam 2015, 6–16.

³⁵ Jungerstam 2015, 6–16.

³⁶ Jungerstam 2015, 20–88.

³⁷ Jungerstam 2016, 4–39.

³⁸ Jungerstam 2016, 41–52.

³⁹ Jungerstam 2016, 54–62.

⁴⁰ Jungerstam 2017, 15–26.

⁴¹ Jungerstam 2017, 15–16.

2. Introduktion (1 Mos 5:1b–2)⁴²
3. Adams släktlista genom Shet (1 Mos 5:3–32)⁴³
4. Avslutning - floden introduceras (1 Mos 6:1–8)⁴⁴

I avslutningen introduceras således temat för följande toledot även denna gång.

Noachs toledot:

1. Toledotformel (1 Mos 6:9a)
2. Introduktion (1 Mos 6:9b)
3. Inledning (1 Mos 6:10–13)
4. Flodberättelsen (1 Mos 6:14–9:17)
5. Epilog: Berättelsen om Noach och hans söner (1 Mos 9:18–27)
6. Avslutningen av Noachs födelseformel (1 Mos 9:28–29)

I epilogen introduceras temat för följande toledot som är Noachs söners toledot.⁴⁵ Noachs toledot kan även delas in i kortare avsnitt eller scener. I dess nuvarande form är berättelsen mycket väl integrerad och den kan delas in på varierande sätt. I det här arbetet har jag delat in toledoten i följande avsnitt:⁴⁶

Prolog: Bakgrunden till floden ges. (1 Mos 6:9–13)

Scen 1: Noach får instruktioner. (1 Mos 6:14–22)

Scen 2: Gå till arken. (1 Mos 7:1–5)

Scen 3: Noach och djuren går till arken. (1 Mos 7:6–10)

Scen 4: Floden bryter ut. (1 Mos 7:11–16)

Scen 5: Floden regerar. (1 Mos 7:17–24)

Scen 6: Floden avtar och arken strandar. (1 Mos 8:1–4)

Scen 7: Marken torkar upp. (1 Mos 8:5–13)

Scen 8: Arken lämnas och Noach offerar. (1 Mos 8:14–22)

Scen 9: Gud välsignar och ger föreskrifter. (1 Mos 9:1–7)

Scen 10: Gud upprättar ett förbund. (1 Mos 9:8–17)

Epilog del 1: Noach och hans söner. (1 Mos 9:18–27)

Epilog del 2: Avslutning då Noachs död rapporteras. (1 Mos 9:28–29)

⁴² Jungerstam 2017, 15–16.

⁴³ Jungerstam 2017, 22–45.

⁴⁴ Jungerstam 2017, 46–91.

⁴⁵ 1 Mos 10:1–11:9.

⁴⁶ För olika sätt att dela in texten se t.ex. Wenham 1987, 157–158; Cassuto 1992, 30–33; Waltke 2001, 121–131.

Således finns det en prolog då förutsättningarna ges inför den egentliga berättelsen. Sedan följer 10 scener där handlingen drivs framåt varefter en epilog följer som behandlar vad som hände en tid efter floden och sist avslutas toledoten med att rapportera om huvudpersonens död. Notera att den föregående toledoten avslutades med orden

”Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon”

Noachs toledot avslutas med Noachs död efter att det i toledoten beskrivits hur han hade fått nåden att utföra den räddningsoperation som HERREN hade tänkt.

1.7 Arbetsgång

Jag inleder med att översätta och analysera hela Noachs toledot en enhet åt gången. Därefter presenterar jag mina avslutande övergripande analyser av toledoten som helhet samt specifikt för flodberättelsen. Med hjälp av den forskningen avser jag att kunna svara på de sex första forskningsfrågorna.

När det är klart går jag i kapitel fyra över till att fokusera på de tre sista forskningsfrågorna. Då applicerar jag dokumenthypotesens kriterier på flodberättelsen för att se vad resultatet blir.

När den analysen är klar återstår bara den avslutande diskussionen där jag först sammanfattar och slutgiltigt besvarar mina nio forskningsfrågor. Därefter, på basis av de svaren, ämnar jag nå mitt tudelade syfte: för det första att få en klar bild av toledotens budskap och särdrag och för det andra att avgöra vilket eller vilka av de fyra presenterade synsätten som har stöd i empirin och vilka som behöver modifieras eller förkastas.⁴⁷

⁴⁷ Jag presenterar de fyra olika synsätten i kapitel 1.2.

2 Översättning och analys

I kapitel två översätter, kommenterar och analyserar jag hela Noachs toledot. Jag gör det enhet för enhet enligt den indelning jag presenterat i kapitel 1.6. För varje enhet riktar jag speciellt fokus på områden forskningen uppmärksammat. Eftersom många forskare hävdar att flodberättelsen är en kombination av två självständiga berättelser och att det därför förekommer en hel del dubblerad information noterar jag även för varje enhet vilken information som är ny. Jag är även speciellt uppmärksam på huruvida språket är varierat eller monotont eftersom många forskare beskriver att författaren till större delen av flodberättelsen har ett monotont språk och saknar litterär finess.⁴⁸ Ordfrekvens är även något jag uppmärksammar eftersom det i mina tidigare arbeten framkommit att författaren medvetet verkar beakta ordfrekvens när han konstruerar sina texthelheter.⁴⁹

2.1 Prolog: Bakgrunden till floden ges. 1 Mos 6:9–13

Jag benämner den första enheten prolog. Jag presenterar först min översättning, sedan diskuterar jag innehåll och struktur. Jag fäster stor uppmärksamhet vid hur prologen är strukturerad och hur den förhåller sig till de verser som utgör avslutningen av människans fortsatta historia. Jag kommenterar även de tre ord som beskriver Noahs respektive situationen i världen innan floden.

2.1.1 Översättning

אֱלֹהֵי תוֹלְדֹת נֹחַ
נֹחַ אִישׁ צַדִּיק
תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו
אֵת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ:

וַיֹּלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָּנִים אֵת שֵׁם אֵת חָם וְאֵת יָפֶת:
וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים
וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ חָמָס:
וַיַּרְא אֱלֹהִים אֵת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה
כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֵת דְּרָכָו עַל הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ
קַח כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי
כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם
וְהִנְנִי מִשְׁחִיתָם אֵת הָאָרֶץ:

⁴⁸ I kapitel fyra redovisar jag vilka delar som anses höra till vilken författare och analyserar flodberättelsen utgående från dokumenthypotesens premisser.

⁴⁹ Jungerstam 2013, 57–60; 2015, 79–77; 2016, 65–69; 2017, 3.

Det här är den fortsatta historien om Noach⁵⁰

*Noach, en rättfärdig man
Oklanderlig var han i sin generation
Med Gud vandrade Noach*

Och avlade Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet

*Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte
Ja, fylld var jorden av orättfärdighet⁵¹
Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

*Och sade Gud åt Noach:
Slutet för allt kött kommer⁵² inför mitt ansikte
Sannerligen⁵³, fyllts har jorden av orättfärdighet från deras ansikten⁵⁴
Och se!⁵⁵ Jag fördärvar dem tillika med jorden*

2.1.2 Innehåll och avgränsning

I prologen kontrasteras Noach mot det eländiga tillstånd som råder i övrigt. Noach är rättfärdig, men jorden är fylld av orättfärdighet och Gud ska fördärva den. I slutet av skapelseberättelsen betraktade Gud – och det var mycket gott. Nu betraktar Gud igen – och se! Fördärvats!⁵⁶

Cassuto placerar det sista stycket ”Och sade Gud åt Noach...” som inledning av scen ett. Det gör han på basis av vilka personer som är närvarande i de olika scenerna. Enligt den analysen är det endast berättaren som berättar inledningsvis. När Gud kommer in i handlingen blir det en ny scen. Jag anser dock att den uppdelning jag valt där jag tar i beaktande den litterära utformningen mer än vilka aktörer som är aktiva ger ett bättre resultat. Som framkommer i kapitel 2.1.3 anser jag att det är tydligt att de två sista styckena hör ihop och inte ska splittras i

⁵⁰ Pronomenet הָאֵלֹהִים som inleder texten är plural. Även הַיְהוּדִים, som jag översätter ”fortsatta historia” är i plural. Så är det även för himmelens och jordens toledot som inleds i 1 Mos 2:4. På svenska blir det svårt att återge detta på ett bra sätt. Därför översätter jag i singular. Man bör notera att toledotformeln för människans toledot är annorlunda. Den inleds med ”Detta är skriften...” i singular, toledot står dock i plural: ”Detta är skriften om den fortsatta historien om människan”. För en översikt av alla toledotformler se Jungerstam 2015, 8–12.

⁵¹ Detta återkommande חָמָס, chamas, innefattar även betydelse av orätt handling, laglöshet. Se kapitel 2.1.6.

⁵² Qal particip

⁵³ Ki kan ha en emfatisk, förstärkande innebörd. Det är mer än ett konstaterande ”ty”. HALOT.

⁵⁴ Innebörden är ”på grund av dem”.

⁵⁵ Här innebär uttrycket en uppmärksamhetsmarkör som även kunde översättas: ”Jag ska verkligen...”.

⁵⁶ Det är samma verb som använts i skapelseberättelsen: Och Gud såg... McKeown 2008, 53.

olika scener. Edenberättelsen och historien om Kain och Abel kan delas in i scener på motsvarande sätt baserat på den litterära utformningen.⁵⁷

Ny information i den här scenen är:

1. Noach är rättfärdig, oklanderlig och vandrar med Gud
2. Noach hade avlat tre söner, Shem, Cham och Jafet
3. Jordan var fördärvad inför Guds ansikte
4. Gud ska fördärva jorden

2.1.3 Struktur

Prologen byggs upp av tre olika delar. Den inleds med toledotformeln som utgör den första raden. Den fungerar som en överskrift och markerar alltid inledningen av en större enhet.⁵⁸ Därefter kommer en introduktion som består av tre rader. Utmärkande för en introduktion är att berättarformen imperfekt konsekutiv inte används.⁵⁹ Introduktionen inleds och avslutas med Noach. Tillsammans med toledotformeln nämns Noach tre gånger inledningsvis.⁶⁰

Efter introduktionen kommer det jag benämner inledning där berättarformen imperfekt konsekutiv används.⁶¹ I inledningen berättas först att Noach avlade tre söner. Resten av inledningen kan delas in i två delar som förstärker varandra.⁶² I den korta inledningen som består av endast 48 ord finns 11 ord som förekommer sammanlagt 31 gånger. Alla dessa 11 ord förekommer såväl i den första som i den andra delen av inledningen. Av inledningens 48 ord utgörs 10 ord av den inledande raden om att Noach föder tre söner.⁶³ Det innebär att i inledningens senare del i 1 Mos 6:11–13 finns endast sju ord av 38 som inte upprepas. I översättningen nedan har jag färgkodat följande ord som upprepas:

*Jorden x 6, Gud x 4, Fördärvad x 4, Ansikte x 3, Noach x 2 (i prologen 5 gånger totalt)
Fylld x 2, Våld x 2, Och se x 2⁶⁴, Allt x 2, kött x 2, Sannerligen (ki) x 2*

⁵⁷ Jungerstam 2015; 2016.

⁵⁸ Cassuto 1992, 47. För en genomgång av hur alla toledotformler används se Jungerstam 2015, 2–13.

⁵⁹ Walsh 2001, 155–157; Heller 2004, 429–431; För en genomgång av hur alla toledoter inleds på motsvarande sätt se Jungerstam 2015, 7–13.

⁶⁰ Hamilton (1990, 277) noterar att 10 ord används i introduktionen på hebreiska och lyfter fram möjligheten att det är ett medvetet val eftersom Noach även är den tionde generationen.

⁶¹ Med inledningen avser jag 1 Mos 6:10–13.

⁶² Blenkinsopp (1992, 79) benämner tekniken palistrof eller ring komposition.

⁶³ Gällande ordfrekvens avser jag den hebreiska texten.

⁶⁴ I formerna wehinneh och hinneni.

Det här är den fortsatta historien om *Noach*

Noach, en rättfärdig man
Oklanderlig var han i sin generation
Med Gud vandrade *Noach*

Och avlade *Noach* tre söner: *Shem*, *Cham* och *Jafet*

Men *fördärvad* var *jorden* inför Guds ansikte
Ja, *fylld* var *jorden* av orättfärdighet
Och betraktade Gud *jorden*: *Och se! Fördärvats!*
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden

Och sade Gud åt *Noach*:
Slutet för *allt kött* kommer inför mitt ansikte
Sannerligen, fyllts har jorden av orättfärdighet från deras ansikten
Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden

Notervärt är även att den grammatiska formen varieras mycket. ”Fördärva”, ”fylla”, ”ansikte” samt ”och se” varieras grammatiskt varje gång. Att repetition kombinerat med riklig variation förekommer ofta i 1 Mos 1:1–6:8 har jag kunnat konstatera i mina tidigare arbeten.⁶⁵ Nedan synliggör jag den grammatiska variationen med hjälp av tabeller.

וַתִּשָּׂחַת	Nifal	Imperfekt konsekutiv	Fördärvad
נִשְׂחַתְתָּה	Nifal	Perfekt	Fördärvats
הַשְּׂחִיתִית	Hifil	Perfekt	Fördärvat
מִשְׂחִיתֵם	Hifil	Particip	Fördärvar

וַתִּמְלֵא	Nifal	Imperfekt konsekutiv	Fylld
מִלְאָהּ	Qal	Perfekt	Fyllts*

* Qal är aktiv, inte passiv, men på svenska är det svårt att undvika passiv

לְפָנַי	Plural constructus	Inför ... ansikte
לְפָנָי	Plural constructus med personligt suffix 1 pers. sing.	Inför mitt ansikte
מִפְּנֵיהֶם	Plural constructus med personligt suffix 3 pers. plur.	Från deras ansikten

וְהִנֵּה	Interjektion	Och se
וְהִנְנִי	Interjektion suffix 1 pers.	Och se jag

⁶⁵ Notervärt är att dessa verser enligt dokumenthypotesen tillskrivs ”P” vars språk ofta anses monotont. Liksom jag konstaterat gällande 1 Mos 1:1–6:8 harmonierar en sådan bedömning inte med empirin. De avsnitt som tillskrivs P är fulla av variation. Så är det med skapelseberättelsen, men även med 1 Mos 5. Jungerstam 2013; 2015; 2016; 2017.

Notera även att det finns ett trefaldigt konstaterande att jorden är fördärvad i den första delen av inledningen, medan Gud till sist i andra delen konstaterar att därför ska han fördärva jorden.

Jag noterar ännu vad som händer med frekvensen om man särskiljer toledotformeln och introduktionen från inledningen.

*Det här är den fortsatta historien om **Noach***

***Noach**, en rättfärdig man
Oklanderlig var han i sin generation
Med **Gud** vandrade **Noach***

.....

*Och avlade **Noach** tre söner: **Shem**, **Cham** och **Jafet***

*Men fördärvad var jorden inför **Guds** ansikte
Ja, fylld var jorden av orättfärdighet
Och betraktade **Gud** jorden: Och se! Fördärvats!
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

*Och sade **Gud** åt **Noach**:
Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte
Sannerligen, fyllts har jorden av orättfärdighet från deras ansikten
Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden*

Noach förekommer tre gånger i toledotformeln och introduktionen och två gånger i inledningen. Gud förekommer en gång i introduktionen och tre gånger i inledningen

Med tanke på hur mycket av intressant ordfrekvens som förekommer i 1 Mos 1:1–6:8 tror jag inte att det är en slump att Noach förekommer trefaldigt i introduktionen som fokuserar på Noach och att Gud förekommer trefaldigt i inledningen som fokuserar på Guds bedömning av situationen. Jag tolkar detta som ytterligare ett tecken på författarens skicklighet.

2.1.4 Sammanlänkning med det som föregår

Müller upptäckte en teknik som används i GT för att länka samman olika enheter. Müller kallade tekniken *concatenatio*. Det betyder att länka samman och innebär att samma ord, tema eller dylikt återfinns såväl i slutet av ett avsnitt som i början av ett annat.⁶⁶

⁶⁶ Dorsey 1999, 19.

På basis av hur enheterna som föregår Noach sammanlänkats av författaren, finns det skäl att vara uppmärksam på huruvida det finns spår av sammanlänkning med tidigare enheter även här.⁶⁷ Jag redovisar resultatet av min analys nedan.

Med Gud vandrade Noach

Det första jag noterar är den tredje raden efter toledotformeln: *Med Gud vandrade Noach*. Det uttrycket förekommer med samma preposition endast en gång ytterligare, nämligen om den sjunde generationens Chanoch i 1 Mos 5:22. På så sätt sammanlänkar författaren till Adams genealogi som utgör 1 Mos 5 och samtidigt den första delen av människans toledot.

Noach avlade tre söner

Den andra sammanlänkningen sammanlänkar även den med den sista versen i 1 Mos 5 som låter såhär

Och var Noachs ålder 500 år

Och avlade Noach Shem, Cham och Jafet

Enligt känt mönster från tidigare enheter repeteras inte informationen ordagrant utan den återges med variation.⁶⁸ I det här fallet adderas upplysningen ”tre söner” samtidigt som åldersupplysningen saknas:

*Och avlade Noach **tre söner**: Shem, Cham och Jafet*

Gud betraktar jorden samt beskrivningen och följden

Sammanlänkningen med den senare delen av avslutningen av människans toledot, 1 Mos 6:5–7, är mycket tydlig. Jag synliggör det gemensamma med färgkoder.

Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden

Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag

Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden

Ja, han sörjde i sitt hjärta

Och HERREN sade:

Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte

Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser

Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem

Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon

⁶⁷ Se Jungerstam 2015, 15–17; 2016, 17–18, 26–28.

⁶⁸ Se Jungerstam 2013; 2015; 2016; 2017.

Inledningen av Noachs toledot lyder såhär:

Det här är den fortsatta historien om Noach

Noach, en rättfärdig man

Oklanderlig var han i sin generation

Med Gud vandrade Noach

Och avlade Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet

Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte

Ja, fylld var jorden av orättfärdighet

Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!

Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden

Och sade Gud åt Noach:

Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte

Sannerligen, fyllets har jorden av våld⁶⁹ från deras ansikten⁷⁰

Och se!⁷¹ Jag fördärvar dem tillika med jorden

Således sammanlänkar allt i prologen av Noachs toledot till slutet av människans toledot. Den inledande informationen om Noach ger motiveringen till varför Noach hade funnit nåd i Guds ögon. Två referenser jag markerat med grönt finns till slutet av 1 Mos 5. Det övriga sammanlänkar till 1 Mos 6:5–8. Unik information i människans toledot är att HERREN ångrar att han gjort människan och att han sörjer i sitt hjärta.

Anmärkningsvärt är att gudsbeteckningarna är olika. I 1 Mos 6:5–8 används personnamnet HERREN, alltså tetragrammaton JHVH, medan 1 Mos 6:9–22 använder Gud, alltså den allmänna beteckningen elohim som kan användas om Gud, gudar av olika slag och även människor.⁷² Enligt dokumenthypotesen är dessa enheter därför författade av olika författare. Jag konstaterar att vad som återfinns är typisk sammanlänkning av olika enheter där repetition med variation används. Ingenting återges med samma ord på samma sätt. Detta är ett mönster som förekommer ofta i 1 Mos 1:1–6:8. Då repetitioner används i urhistorien är de aldrig ordagranna utan informationens uttryck varierar alltid. Ny information tillkommer, faller bort eller annars varierar vad gäller grammatik, ordföljd eller ordval.⁷³

⁶⁹ Detta återkommande **omn** innefattar även betydelse av orätt handling, laglöshet.

⁷⁰ Innebörden är ”på grund av dem”.

⁷¹ Här innebär uttrycket en uppmärksamhetsmarkör som även kunde översättas: ”Jag ska verkligen...”.

⁷² Jungerstam 2017, 58–63.

⁷³ Blenkinsopp 1992, 81. I mitt arbete med människans toledot, 1 Mos 5:1–6:8, demonstrerar jag hur 1 Mos 6:1–8 sammanlänkar lika mycket till skapelseberättelsen, 1 Mos 5 samt himmelens och jordens toledot även om enheterna enligt dokumenthypotesen tillskrivs olika författare: J och P. Jungerstam 2017, 77–91. Gällande variation med repetition se även Jungerstam 2013, 57–58; 2017, 17, 24–25, 37–45.

2.1.5 Jämförelse med tidigare introduktioner

Skapelseberättelsen saknar toledotformel. Den är inte en fortsatt historia till någonting utan fungerar som en inledning till hela urhistorien. Notera att toledotformeln är en överskrift. När jag analyserar berättelsernas introduktioner är det alltså orden som följer direkt efter toledotformeln jag jämför.⁷⁴

Först rekapitulerar jag de tre introduktioner som föregått varefter jag jämför dessa med introduktionen i Noachs toledot varefter jag drar min slutsats.

Skapelseberättelsen:

*I begynnelsen skapade Gud himmel och jord
men jorden var öde och tom med mörker över djupet
dock, Guds Ande var i rörelse över vattnen*

Himmelens och jordens toledot:

*Vid skapandet av dem, när HERREN Gud var att färdigställa jord och himmel
men innan alla fältens växter ännu fanns på jorden
ja, innan alla fältens gröna örter ännu hade sprungit upp*

*för HERREN Gud hade inte låtit det regna över jorden
och människa fanns inte för att bruka marken
Men ett flöde vällde upp från jorden
och den vattnade hela ytan av marken*

Människans toledot:

*Den dag Gud var att skapa människan
Till Guds likhet gjorde han henne, man och kvinna skapade han dem
Och han välsignade dem
Och han kallade deras namn människa den dag de skapades⁷⁵*

Noachs toledot

*Noach, en rättfärdig man
Oklanderlig var han i sin generation
Med Gud vandrade Noach*

I Noachs toledot är introduktionen således helt annorlunda. De tre första introduktionerna fokuserar alla på skapelsen. Introduktionen i Noachs toledot blickar inte längre bakåt mot skapelsen utan fokuserar endast på toledotens huvudperson.

⁷⁴ För en noggrann analys av alla toledotformler och speciellt introduktionen till himmelens och jordens toledot se Jungerstam 2015, 8–13.

⁷⁵ Nifal infinitiv constructus.

2.1.6 Kommentarer av speciella ord

I det här kapitlet kommenterar jag tre ord som beskriver Noach respektive situationen på jorden innan floden: rättfärdig, oklanderlig samt orättfärdighet.

Rättfärdig

Rättfärdig är en vanlig beskrivning i GT som förekommer 206 gånger. Mest använt är ordet i Psaltaren och Ordspråksboken. Det används ofta om personer och står då i kontrast till en ond person. Ordet används även om Gud. Nära synonymer är oskyldig och hederlig. En rättfärdig man undviker synd och gör det som är gott, klär den nakne och ger mat åt den hungrige. Det är vad man kan kalla en god människa. En människa som på svenska skulle beskrivas god skulle på hebreiska beskrivas som rättfärdig. Waltke skriver att Noach karaktäriserar hur sann tro tar sig uttryck.⁷⁶

Oklanderlig

Den här termen används mycket mer sällan om människor.⁷⁷ Ordet uttrycker helhet och fullhet och används oftast om felfria offerdjur, men även om Abraham och Job.⁷⁸ Även Jakob beskrivs som *tamim*, även om ordet i Jakobs fall ofta översatts ”slät”. En oklanderlig man avhåller sig från ondska och lever efter HERRENS undervisning.⁷⁹ I Ps 15:1–2 används ordet då det konstateras att:

HERRE, vem får vistas i ditt tält, vem får bo på ditt heliga berg? ² Den som lever fullkomligt⁸⁰ och handlar rättfärdigt, den som talar sanning av hjärtat (SFB)

Man kan alltså konstatera att rättfärdig och oklanderlig visar på en man som levde ett rätt liv inför Gud. Men det är fortfarande en vanlig människa med mänskliga svagheter och förmågan att göra felsteg. Waltke säger att oklanderlig beskriver att avhålla sig från synd, inte att vara utan synd.⁸¹

Orättfärdighet

Ordet *chamas* översätts ofta med våld men inbegriper även när den rike utnyttjar den fattige på ett felaktigt sätt. *Chamas* kan också användas för annat orättfärdigt skrupellöst beteende.⁸² Cassuto menar att *chamas* betecknar allt som inte är rättfärdigt. *Chamas* behöver inte ha med

⁷⁶ Wenham 1987, 169–170; Cassuto 1992, 48–49; Westermann 1994, 414; Mathews 1996, 357–358; Waltke 2001, 123–124.

⁷⁷ Wenham 1987, 170.

⁷⁸ 1 Mos 17:1; Job 1:2, 8; 2:3; 12:4.

⁷⁹ 2 Sam 22:24; Hes 28:15; Ps 119:1.

⁸⁰ I Bibel 2000 används ”oförvitligt” och i 1917 används ”ostraffligt”.

⁸¹ Von Rad 1972, 126; Cassuto 1992, 49; Westermann 1994, 414; Waltke 2001, 133; McKeown 2008, 52.

⁸² Amos 6:1–3. Wenham 1987, 171; Westermann 1994, 416; Waltke 2001, 134; Walton 2001, 307.

fysiskt våld att göra. Rättfärdighet kan ibland anges som en motsats till *chamas* och här kontrasteras Noachs rättfärdighet med den orättfärdighet som jorden i övrigt är full av.⁸³

Jag har själv gått igenom alla tillfällen som *chamas* används i GT och slutsatsen är entydig. *Chamas* används för orättfärdighet av olika slag. Det används för allmän orättvisa eller orättfärdighet. Det används för orättfärdighet som har med hur den rike eller mäktige på ett felaktigt sätt utnyttjar de svagare i samhället. Det har med munnens orättfärdighet att göra, alltså falskt vittnesbörd. Men *chamas* kan innebära också just den typen av orättfärdighet som våld är. På basis av min genomgång som jag redovisar i bilaga två blir det tydligt att det är ett misstag att mekaniskt översätta ordet med våld. Orättfärdighet är vad som avses och olika nyanser av den.

2.1.7 Strukturen i 1 Mos 6:1–13

Innan jag går över till den första scenen i flodberättelsen ska jag ännu analysera vad följden blir om man inte inser att toledotformeln i 1 Mos 6:9 inleder en ny helhet.

Som jag diskuterat i min skrift som behandlar människans toledot har 1 Mos 6:1–8 orsakat mycket förvirring.⁸⁴ En vanlig uppfattning är att endera hela 1 Mos 6:1–8 eller åtminstone 1 Mos 6:5–8 är en introduktion till flodberättelsen. Som jag demonstrerat ovan fungerar texten mycket väl om man inser att toledotformeln inleder flodberättelsen. 1 Mos 6:1–8 fungerar som en avslutning av såväl människans toledot som hela historien före floden och 1 Mos 6:9–13 är en prolog till flodberättelsen.⁸⁵ Bl.a. Bibel 2000 väljer att markera att flodberättelsen inleds i 1 Mos 6:5. Jag presenterar nedan den översättningen i avsikt att demonstrera hur texten blir i 1 Mos 6:5–13 om man inte förstår hur den hebreiska texten är uppbyggd.

*Herren såg att ondskan på jorden var stor; människornas uppsåt och tankar var alltid och alltigenom onda.*⁶ *Då ångrade Herren bittert att han hade gjort människor på jorden.*⁷ *Herren sade: ”Människorna som jag har skapat skall jag utplåna från jordens yta, och med dem alla fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. Jag ångrar att jag gjorde dem.”*⁸ *Men Noach hade vunnit Herrens välvilja.*⁹ *Detta är berättelsen om Noach och hans släkt. Noach, som levde i denna tid, var en oförvitlig och rättfärdig man; han levde i gemenskap med Gud.*¹⁰ *Noach fick tre söner, Sem, Ham och Jafet.*¹¹ *Men inför Guds ögon blev jorden alltmer fördärvad och full av våld.*¹² *Gud såg att jorden var fördärvad, eftersom allt vad människorna gjorde på jorden var fördärvligt.*¹³ *Han sade till Noach: ”Jag har bestämt att jag skall göra slut på alla människor, ty de har fyllt jorden med våld. Jag skall förgöra både dem och jorden.*

⁸³ Så anser även: Sarna 1966, 52; 1989 51; Von Rad 1972, 127; Cassuto 1992, 52–53.

⁸⁴ Människans toledot är 1 Mos 5:1–6:8. Jungerstam 2016, 46–87.

⁸⁵ Givetvis förebådar 1 Mos 6:5–8 samtidigt det som ska komma, flodberättelsen. Jungerstam 2016, 46–91.

Genom att ange att berättelsen startar i 1 Mos 6:5 lyckas översättarna av Bibel 2000 åstadkomma följande:⁸⁶

- Efter att HERREN ångrat att han gjort människan men det konstaterats att Noach vunnit HERRENS välvilja, kommer toledotformeln som inleder berättelsen
- Introduktionen, där berättarformen inte används, kommer mitt i texthelheten
- Sedan upprepar Gud hur tillståndet var på jorden
- Sist upprepar Gud att han ska förgöra jorden

Inledningen och introduktionen kommer med denna indelning mitt i texten. Därutöver för man samman avslutningen av människans toledot med inledningen av Noachs toledot så att upprepningar uppstår. Repetition med variation är en vanlig teknik. Men vad som utan tvivel styrt översättarnas val här är att de menar att det finns en inledning till flodberättelsen från två olika källor: den första finns i 1 Mos 6:5–8 medan den andra återfinns i 1 Mos 6:9–13.⁸⁷

Som jag demonstrerat i min analys av människans toledot är 1 Mos 6:1–8 en välkomponerad avslutning av människans toledot och som jag visat ovan är 1 Mos 6:9–13 en välfungerande introduktion och inledning till Noachs toledot som samtidigt sammanlänkar till människans toledot.⁸⁸

Nedan presenterar jag ännu slutet av människans toledot. Jag har färgkodat sammanlänkningarna till inledningen av Noachs toledot.

⁸⁶ Den här indelningen är översättarna av Bibel 2000 långt ifrån ensamma om, det är en vanlig tolkning bland forskare.

⁸⁷ För en utförlig analys av vad som händer om man delar upp flodberättelsen i två olika källor se kapitel fyra.

⁸⁸ Jungerstam 2016, 46–91.

Människans toledot avslutas så:

Och levde Chanoch 5 och 60 år. Och han avlade Metushelach
Och vandrade Chanoch med Gud efter att han avlat Metushelach 300 år
Och han avlade söner och döttrar. Och var alla Chanochs dagar 5 och 60 år och 300 år
Och vandrade Chanoch med Gud och var inte mer, för tog honom Gud

Och levde Lemech 2 och 80 år och 100 år. Och han avlade en son
Och han kallade hans namn Noach sägande: Denna ska ge oss lättnad från vårt arbete, ja
från våra händers möda med den mark som HERREN förbannat
Och levde Lemech efter att han avlat Noach 5 och 90 år och 500 år
Och han avlade söner och döttrar
Och var alla Lemechs dagar 7 och 70 år och 700 år. Och han dog

Och var Noachs ålder 500 år. Och avlade Noach Shem, Cham och Jafet

Ja det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar
föddes åt dem

Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!

Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde

Men HERREN sade:

Inte ska förbli min ande med människan för alltid, för hon är också kött

Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år

Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till
döttrarna till människan och de födde åt dem

Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män

Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondskas på jorden,

Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag

Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden. Ja, han sörjde i sitt
hjärta.

Och HERREN sade:

Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte

Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser.

Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem

Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon

Noachs toledot inleds så:

Det här är den fortsatta historien om Noach

Noach, en rättfärdig man. Oklanderlig var han i sin generation.

Med Gud vandrade Noach

Och avlade Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet

*Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte. Ja, fylld var jorden av våld. Och betraktade
Gud jorden: Och se! Fördärvats! Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

Och sade Gud åt Noach: Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte

Sannerligen, fyllts har jorden av våld från deras ansikten

Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden

Texten är således en välkomponerad helhet om man inser var enheterna börjar och slutar. Att avgöra var nästa enhet inleds är lätt om man beaktar det man idag vet om toledotformelns användning. Om man trots den kunskapen väljer att inleda en ny helhet med slutet av den tidigare är det inte överraskande om man får en text med märklig struktur och till synes omotiverade upprepningar som fallet är i t.ex. Bibel 2000.

2.2 Scen 1: Noach får instruktioner. 1 Mos 6:14–22

Efter prologen tar den egentliga berättelsen vid och den inleds med att Gud ger instruktioner åt Noach. Först presenterar jag min översättning varefter jag diskuterar innehåll och avgränsning och sist kommenterar jag intressanta ord som förekommer i den här scenen.

2.2.1 Översättning

עֲשֵׂה לְךָ תֵּבָה עֲצֵי גֹפֶר
 קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתֵּבָה
 וְכִפַּרְתָּ אֹתָהּ מִבֵּית וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר:
 וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה רְחֹבָהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ:
 צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֵל אַמָּה תְּכַלְכֶּנָה מִלְמַעְלָה
 וּפֶתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תִּשְׂם
 תַּחְתִּים שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂהָ:
 וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיַּם עַל הָאָרֶץ
 לְשִׁחַת כָּל בָּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִמַּסַּחַת הַשָּׁמַיִם
 כָּל אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יָגוּעַ:
 וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ
 וּבָאתָ אֵל הַתֵּבָה
 אַתָּה וּבְנֵיֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי בְנֵיֶיךָ אִתְּךָ:
 וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיא אֵל הַתֵּבָה
 לְהַחֲיֹת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיוּ:
 מִהַעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ
 שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיֹת:
 וְאַתָּה קַח לְךָ מִכָּל מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכֵל וְאִסְפַּת אֵלֶיךָ
 וְהָיָה לְךָ וּלְהֵם לְאֹכְלָהּ:
 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים בְּנֹעַם:

*Gör dig en ark av goferträ⁸⁹
Bon⁹⁰ ska du göra i arken
Och du ska täcka den invändigt och utvändigt med jordbeck*

*Och det här är som du ska göra den:
300 alnar längden av arken, 50 alnar dess bredd och 30 alnar dess höjd
Tak ska du göra till arken och till en aln ska du förfärdiga det ovanifrån⁹¹
Och en öppning i arken, i dess sida, ska du placera
Nedersta, andra och tredje ska du göra henne⁹²*

*Och jag, sannerligen⁹³ jag är i färd med att föra in floden av vatten över jorden för att
fördärva allt kött som i sig har livets anda under himmelen
Allt som är på jorden ska gå under
Men jag ska upprätta mitt förbund⁹⁴ med dig
Och du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina
söner med dig
Och av allt levande⁹⁵, av allt kött, par⁹⁶ av allt ska du föra till arken för att överleva med
dig, hane och hona ska de vara
Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapen efter sitt slag och av alla kryp
på marken efter sitt slag.
Par av allt ska komma till dig för att överleva*

*Och du, ta åt dig av all mat som är till föda och samla till dig
Och det ska vara åt dig och åt dem till föda*

Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom Gud. Så gjorde han

⁸⁹ Vilket träslag som avses är osäkert. Ordet förekommer endast här i hela GT. Wenham 1987, 172–173; Hamilton 1990, 281.

⁹⁰ Bon är den ordagranna översättningen. I alla andra fall i GT används ordet i fågelsammanhang. T.ex. 4 Mos 24:21; 5 Mos 22:6; 32:11; Job 29:18; 39:27; Ps 84:4; Jes 10:14; 16:2; Obadja 4; Habackuk 2:9. Det som avses är avdelade rum eller avdelningar. Jag anser att detta är ett av tecknen på en verkligt gammal text med ordval som inte skulle göras om den var författad relativt sent.

⁹¹ Betydelsen här är osäker. Ordet **לִצְהָרָה** betyder ljus eller eftermiddag. Men här har det ofta tolkats som tak p.g.a. sammanhanget. Alternativt avses en öppning för ljus. Jag tolkar det som att taket ska göras så att en öppning lämnas till sidan så att ljus – och frisk luft – kommer in. Att texten här endast kan tolkas utgående från sitt sammanhang anser jag att är ett tecken på att texten är mycket gammal.

⁹² Arken ska alltså göras i tre våningar.

⁹³ Hinneh används med förstärkande innebörd.

⁹⁴ Mathews 1996, 367. Det här är första gången det viktiga begreppet förbund förekommer i GT. Begreppet förekommer 27 gånger i 1 Mos, 8 gånger i flodberättelsen och 16 gånger i Abrahamberättelsen.

⁹⁵ Adjektiv.

⁹⁶ Ordet jag översatt ”par”, shenajim, betyder inte två utan tvåor, ”twos”. Shenajim används 768 gånger i GT. Morfologiskt är inte shenajim plural utan det är en dual form, vilket är vanligt i semitiska språk. Därför är par eller parvis ett fungerande uttryck på svenska. Sarna 1989, 54.

2.2.2 Avgränsning och innehåll

Min avgränsning av scen ett bygger på att den inleds med att Gud ger instruktion om vad som ska göras och sist konstateras att Noach verkligen gjorde som Gud sade. Detta sker med en kiastisk konstruktion där slutet av meningen avspeglar början. Författaren ville tydligen betona att Noach verkligen gjorde som Gud sagt:

Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom Gud. Så gjorde han

I denna första scen efter prologen får Noach således instruktioner om att en ark ska byggas och hur den ska konstrueras. Arken är i fokus och nämns sju gånger i denna scen. Noach får nu för första gången veta att en flod ska komma över jorden men samtidigt får han veta att Gud ska sluta ett förbund med honom. Det är genomgående Gud som talar, endast i den sista meningen kommer berättaren in och bekräftar kort att Noach gjorde helt enligt Guds instruktion. I flodberättelsen finns totalt fyra tal av Gud medan Noach, anmärkningsvärt nog, inte säger ett ord.⁹⁷

Redan i slutet av människans toledot informerades om att HERREN ska förgöra människan och djuren. Samma information gavs i prologen.⁹⁸ Men hur det ska gå till nämns inte innan den här scenen. Berättaren har också tidigare informerat om att Noach funnit nåd i HERRENS ögon, han vandrade med Gud.⁹⁹ I övrigt ges således mycken ny information.

1. Gud befäller att en ark ska byggas
2. Gud ger en beskrivning av hur arken ska byggas
3. Gud informerar om att han ska sända en flod
4. Gud berättar att han ska upprätta ett förbund med Noach
5. Gud berättar vilka människor Noach ska ta med sig
6. Gud instruerar Noach att ta med sig par - hona och hane - av alla djur på land
7. Gud instruerar Noach att ta med sig mat för både djur och människor

2.2.3 Kommentar över speciella ord

Det som är notervärdt vad gäller beskrivningen av arken är att flera av orden förekommer endast i denna scen, eller så förekommer de här och på ett ställe till i hela GT.¹⁰⁰ Flera meningar är även svåra att förstå. Översättaren är långt tvungen att dra slutsatser om betydelsen av specifika ord utgående från sammanhanget. Enligt Westermann kan man vara

⁹⁷ 1 Mos 6:13–21; 7:1–4; 8:15–17; 9:1–17.

⁹⁸ 1 Mos 6:7, 13.

⁹⁹ 1 Mos 6:8–9.

¹⁰⁰ Detta noteras av många forskare. T.ex. Blenkinsopp 1992, 79.

säker på att orden hörde till ett tidigare skede av berättelsen som tagits över och integrerats i berättelsen.¹⁰¹ Som följer diskuterar jag de ord som är utmanande eller av speciellt intresse.

Ark

Ordet för ark *teva* förekommer endast i flodberättelsen och för den korg genom vilken Mose blir räddad. För förbundsarken används ett annat ord på hebreiska. Det svenska ordet ”ark” kommer från latinets *arca* som kan härledas från motsvarande verb som betyder att stänga inne, hålla borta.¹⁰² Varifrån det hebreiska ordet kan härledas är osäkert. Ett egyptiskt ursprung har föreslagits. Men i texter från Ebla där eblaitiska används, vilket är ett semitiskt språk från det tredje årtusendet före Kristus, finns ett liknande ord *tiba* som kan anknytas till den hebreiska användningen av *teva*.¹⁰³

Arken nämns sju gånger i instruktionen att bygga arken och sju gånger under det att vattnet sjunker undan.¹⁰⁴

De mått som anges för arken, ca 150 meter långt, 25 meter brett och 15 meter högt, ger en mycket sjövärdig och tillräckligt rymlig farkost för alla djur och all mat.¹⁰⁵ Speciellt anmärkningsvärda är måtten om de jämförs med t.ex. Gilgamesheposets mått på farkosten. Enligt Gilgamesheposet skulle farkosten vara formad som en kub med 60 meter på var sida. Enligt Berossus skulle farkosten vara knappa en kilometer lång och knappa 400 meter bred.¹⁰⁶

Bon

Det som avses är avdelade rum eller avdelningar. Bon är den ordagranna översättningen. I alla andra fall i GT används ordet i fågelsammanhang.¹⁰⁷

Men man kan finna lingvistiskt stöd för valet från det akkadiska *qinnu* som betyder såväl ”familj” som ”bo”. Så gör även det mandeanska *qina* som även kan betyda ”hem” eller ”grupp”.¹⁰⁸

Det finns forskare som har ändrat på texten för att få ordet att betyda vass. Men Westermann konstaterar att det inte finns någon grund för en sådan omtolkning. Westermann hänvisar till parallellen i Gilgamesheposet och säger att på basis av den jämförelsen kan alla försök att manipulera texten avvisas.¹⁰⁹

¹⁰¹ Westermann 1994, 419–422.

¹⁰² Hamilton 1990, 280.

¹⁰³ Hamilton 1990, 280.

¹⁰⁴ Waltke 2001, 135. 1 Mos 6:14-22; 8:1–13.

¹⁰⁵ Waltke 2001, 135.

¹⁰⁶ Hamilton 1990, 282; Cassuto 1992, 63. Se min presentation och analys av andra kända flodberättelser i Jungerstam 2018.

¹⁰⁷ T.ex. 4 Mos 24:21; 5 Mos 22:6; 32:11; Job 29:18; 39:27; Ps 84:4; Jes 10:14; 16:2; Obadja 4; Habackuk 2:9. Wenham 1987, 173; Blenkinsopp 1992, 79.

¹⁰⁸ Wenham 1987, 173; Hamilton 1990, 281.

¹⁰⁹ Westermann 1994, 420.

Goferträ

Enligt Westermann kan trädet, vars betydelse är okänd, bara ha sitt ursprung i en miljö där trädslaget var välbekant. Det nämns ingen annanstans i GT och Cassuto menar att ordet kommer från den urgamla tradition som berättelsen härstammar från.¹¹⁰

Jordbeck

Det här är det enda tillfället det hebreiska ordet *kofer* förekommer i den här betydelsen. Ordet kan knytas an till det akkadiska *kupru* som betyder bitumen. Att täcka något med jordbeck var ett standardförfarande i den antika främre orienten om man ville göra något vattentätt.¹¹¹

Tak

Ordet som används här, *tsohar*, förekommer endast här i GT och antagligen är ordet en del av den urgamla flodtraditionen.¹¹² Det finns flera möjliga betydelser för ordet. Ordet har likhet med ordet för middag, alltså när det är som ljusast. Därför kan man översätta med ”ljus” eller ”fönster”.¹¹³ Om man väljer fönster är frågan varför författaren inte använder det vanliga ordet för fönster som används i 1 Mos 8:6. Keil och Delitzsch menar att det handlar om att göra en öppning som ska släppa in ljus. Öppningen ska vara en aln från taket och sträcka sig runt farkosten.¹¹⁴

Cassuto, som översätter med fönster, noterar att senare efter floden nämns ”fönstret/öppningen som Noach gjort” och att det därför behöver nämnas att öppningen görs. Vidare menar Cassuto att man inte behöver nämna att ett tak görs, eftersom detta är självklart. Ett fönster är däremot inte förväntat. Keil och Delitzsch betonar att ordet inte är synonymt med ”fönster” och en liten öppning kan inte vara det som avses här.¹¹⁵

Det tredje förslaget är ”tak” och då menar man att ordet går tillbaka till ett akkadiskt ord som betyder baksida eller rygg.¹¹⁶ Men varför använda ett märkligt ord för tak när det finns ett standardord för det? Hamilton, som väljer tak, menar att standardordet, *gag*, alltid avser ett platt tak. Här skulle det handla om ett välvt eller sluttande tak.¹¹⁷ Jag väljer att översätta med tak och det görs med ett mellanrum mellan taket och väggen för ljus, men även för frisk luft.

Tsohar är således ännu ett ord som man bara kan finna betydelsen av genom de ledtrådar sammanhanget ger. Jag tolkar det som ytterligare ett tecken på en verkligt gammal

¹¹⁰ Cassuto 1992, 61; Westermann 1994, 420; Walton 2001, 311–312; McKeown 2008, 55.

¹¹¹ Hamilton 1990, 281; Cassuto 1992, 62; Blenkinsopp 1992, 79; Gunkel 1997, 144; Walton 2001, 312; McKeown 2008, 55. I Gilgamesheposet förekommer samma ord, dock inte i samma sammanhang vilket ofta felaktigt hävdas. Se min analys i Jungerstam 2018.

¹¹² Cassuto 1992, 63; Walton 2001, 312.

¹¹³ Cassuto (1992, 63) översätter fönster. Skinner (2012, 162) för en motsvarande diskussion.

¹¹⁴ Keil & Delitzsch 2001, 90.

¹¹⁵ Cassuto 1992, 64; Keil & Delitzsch 2001, 90.

¹¹⁶ Så t.ex. Von Rad 1972, 127; Westermann 1994, 420–421.

¹¹⁷ Wenham 1987, 173; Hamilton 1990, 282–283. Cassuto 1992, 63. Exempel på när ett platt tak avses är Jos 2:6, 8; 2 Sam 11:2.

ursprunglig text. Oförståelig är den däremot inte som Westermann hävdar.¹¹⁸ Man kan förstå att det handlar om ett tak med en öppning eller ett mellanrum mellan taket och väggen som kan släppa in ljus och frisk luft. En öppning behövdes nog om alla i arken skulle ha en chans att överleva och inte dö av brist på frisk luft. Om inte forskningen får tag i nytt material som kan avgöra frågan finns det inget sätt att vara helt säker på exakt vad författaren avsåg.¹¹⁹

Floden

Ordet för ”floden” *mabbul* förekommer endast i flodberättelsen samt i Ps 29:10. Förutom i 1 Mos 9:11, 15 används alltid bestämd artikel, vilket kan tolkas som ett tecken på att floden var någonting välbekant och ett etablerat begrepp.

Min kommentar

Att alla dessa sex ord som är unika eller svårförstådda återfinns i detta korta avsnitt tolkar jag som ett starkt argument för att texten är verkligt gammal. Texten har bevarat gamla ordval och formuleringar som härstammar långt tillbaka i tiden.

2.3 Scen 2: Gå till arken. 1 Mos 7:1–5

I scen två ges Noach mer detaljerad information om mängden djur som ska med i arken samt när regnet startar och hur länge det varar. Efter att jag presenterat min översättning diskuterar jag avgränsning och innehåll samt likheter med föregående scen.

2.3.1 Översättning

ויאמר יהוה לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה
כי אתה ראיתי צדיק לפני בדור הזה:
מפל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו
ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו:
גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה
לחיות זרע על פני כל הארץ:
כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה
ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה:
ונעש נח ככל אשר צוהו יהוה:

¹¹⁸ Meningen som jag översatt ”Tak ska du göra till arken och till en aln ska du förfärdiga den ovanifrån” betraktar Westermann som oförståelig. Westermann 1994, 421.

¹¹⁹ Mathews 1996, 365.

Och sade HERREN till Noach:

Kom du och hela ditt hus¹²⁰ till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna generation¹²¹

*Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka¹²²
men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka
Också av himlens flygande varelser¹²³ sju sju, hane och hona¹²⁴
för att ska leva¹²⁵ avkomma på ansiktet¹²⁶ av hela jorden*

*För om sju dagar ytterligare låter jag det regna över jorden 40 dagar och 40 nätter
Och jag ska utplåna allt som finns till, som jag gjort, från markens ansikte
Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom HERREN¹²⁷*

2.3.2 Avgränsning och innehåll

Vad gäller avgränsningen vägleds jag av samma mönster som i scen ett där Noach får instruktioner.¹²⁸ HERREN ger anvisningar och scenen avslutas med att berättaren konstaterar att Noach gjorde enligt anvisning, givetvis med sedvanlig variation gentemot scen ett.

Efter att Noach fått allmänna instruktioner i föregående scen följer nu en befallning där imperativ används. Arken är nu byggd och HERREN befäller Noach: kom till arken! I scen ett fick Noach instruktionen att ta par av hane och hona av allt kött. Nu när Noach redan vet att han ska ta par av allt kött till arken kommer mer specifik information om antal. Han ska ta sju par av de rena djuren samt fåglarna. Vilka de rena djuren är specificeras inte. Att det inte nödvändigtvis är samma som de som anges i Mose lag får stöd av att fåglarna nämns som en grupp. I Mose lag anges såväl rena som orena fåglar.¹²⁹

Detta är det andra talet som Gud håller. Hamilton noterar att texten här förutsätter att Noach har gjort arken, alltså informationen i 1 Mos 6:13–22.¹³⁰ Enligt dokumentshypotesen hör dock inte den delen till samma berättelse som den som nu tar vid i 1 Mos 7. Enligt

¹²⁰ Repetition uttrycks med variation. I 1 Mos 6:18 har det redan specificerats vilka personer det gällde.

¹²¹ Notera att här används samma formuleringar med HERREN som med Gud i 1 Mos 6:9. Detta är notervärt om man anammar källuppdelningen i J och P. 1 Mos 7:1 anges till J, medan 6:9 är P. Wenham 1987, 176.

¹²² Tidigare gavs informationen att djuren skulle komma parvis, nu ges mer exakt information. Detta är ytterligare ett tillfälle där repetition med variation tillämpas.

¹²³ Här är uttrycket exakt detsamma som i skapelseberättelsen som tillskrivs P.

¹²⁴ Notera variationen med det som tidigare använts: "hane med dess maka".

¹²⁵ Här står ordet i piel infinitiv constructus, medan det i 1 Mos 6:20 användes hifil infinitiv constructus.

¹²⁶ På svenska säger man yta, men jag behåller en ordagrann översättning eftersom uttrycket används så frekvent här i urhistorien och det är en fördel att kunna notera uttrycket även på svenska.

¹²⁷ Notera det snarlika uttrycket i 1 Mos 6:22: *Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom Gud*. Här finns dock variation i grammatiken och så finns inte det bekräftande "så gjorde han" här.

¹²⁸ Den tillskrivs P, men är strukturerad exakt som denna som tillskrivs J.

¹²⁹ Wenham 1987, 177; Hamilton 1990, 287; Waltke 2001, 137. 3 Mos 11:13–19; 5 Mos 14:11–18.

¹³⁰ Hamilton 1990, 287.

dokumenthypotesen hör 1 Mos 7:1–5 till J.¹³¹ J anses vara den som säger att det ska vara sju par av varje djur. Westermann menar att det här är en av de mest anmärkningsvärda skillnaderna mellan J och P.¹³²

Jag konstaterar att en syn där båda delar utgör samma berättelse harmonierar väl med empirin.¹³³

Ny information som ges är:

1. Av rena djur och av flygande varelser ska tas sju par och av de som inte är rena djur ett par
2. Om sju dagar ska regnet starta
3. Regnet ska vara i 40 dagar och 40 nätter

2.4 Scen 3: Noach och djuren går in i arken. 1 Mos 7:6–10

I scen tre tar författaren åhöraren närmare floden. Nu kommer en första tidsangivelse då författaren informerar om hur gammal Noach var när floden närmade sig. I denna scen kommer djuren till arken och vi får veta att de sju dagarna närmar sig sitt slut och floden står för dörren. Efter översättningen diskuterar jag avgränsning och innehåll. Därefter fokuserar jag på de olika verbformernas betydelse och den inverkan en rätt förståelse av dem har för läsoplevelsen och för hur man förstår texten. Sist i kapitlet analyserar jag huruvida det finns onödiga eller motstridiga upprepningar av de instruktioner som anger djurens antal som ska med in i arken.

2.4.1 Översättning

וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מֵיָם עַל הָאָרֶץ:
וַיִּבְאֵר נֹחַ וּבָנָיו וְנִשְׂתָּו וַיִּנְשֵׂי בָנָיו אֵתוֹ אֶל הַתֵּבָה מִפְּנֵי מִי הַמַּבּוּל:

מִן הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינְנָה טְהוֹרָה וּמִן הָעוֹף וְכָל אֲשֶׁר רָמַשׁ עַל הָאֲדָמָה:
שְׁנַיִם שְׁנַיִם כָּאוֹ אֶל נֹחַ אֶל הַתֵּבָה
זָכָר וּנְקֵבָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֵת נֹחַ:
וַיְהִי לְשִׁבְעַת הַיָּמִים וּמִי הַמַּבּוּל הָיוּ עַל הָאָרֶץ:

¹³¹ Wenham 1987, 167.

¹³² Westermann 1994, 423.

¹³³ För en gedigen analys se kapitel fyra.

*Och Noach var 600 år när floden skulle föra¹³⁴ vatten över jorden
Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom
till arken undan¹³⁵ flodens vatten*

*Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper
på marken¹³⁶, par om par kommer¹³⁷ de till Noach till arken
hane och hona, såsom Gud hade befallt Noach¹³⁸
Och det blev¹³⁹ mot sju dagar och flodens vatten var att komma¹⁴⁰ över jorden¹⁴¹*

2.4.2 Avgränsning och innehåll

Jag gör avgränsningen på basis av den kiastiska konstruktion författaren använder. Slutet avspeglar början. Denna gång är det ”flodens vatten som skulle komma över jorden” som utgör ett *inclusio*, för scenen. Ett *inclusio* är ett mönster där det första och sista elementet uppvisar likhet i ordval eller tema och fungerar som en ram för helheten som det omsluter.¹⁴²

Ny information som ges i denna scen är:

1. Noach var 600 år det år floden skulle komma
2. Noach och hans familj kom verkligen till arken
3. Djuren kommer verkligen parvis till arken enligt Guds befallning

2.4.3 Kommentar av översättningen – de viktiga verbformerna

I andra översättningar används vanlig imperfekt för alla verb så att texten säger att ”Noach var 600 år när floden kom över jorden” och i slutet att ”efter sju dagar kom flodens vatten över jorden”. Men man behöver ge akt på de verbformer som används i den hebreiska texten. Den verbform som används för att föra berättelsens röda tråd kronologiskt framåt är imperfekt konsekutiv. Den enda gång den formen används i den här scenen är när författaren meddelar

¹³⁴ Verbformen är perfekt som även kan användas för att uttrycka framtid, i vanliga fall något som ska ske inom en nära framtid. Joüon-Muraoka 2011, 335 (§ 112g).

¹³⁵ Ordagrant “från ansiktet av”.

¹³⁶ Notera variationen gentemot 1 Mos 6:20.

¹³⁷ Perfekt. Kan bl.a. användas för att ange något som skett innan berättelsens röda tråd eller för att uttrycka presens. Man kan också korrekt översätta att ”djuren hade kommit till arken”. Joüon-Muraoka 2011, 331–335.

¹³⁸ Följer man den hebreiska ordföljden låter det såhär: ”såsom hade befallt Gud Noach”. När jag senare analyserar variationer kommer jag att använda den hebreiska ordföljden.

¹³⁹ Wajehi.

¹⁴⁰ Verbformen är perfekt som även kan användas för att uttrycka framtid, i vanliga fall något som ska ske inom en nära framtid. Joüon-Muraoka 2011, 335 (§ 112g).

¹⁴¹ Notera variationen. Nu är det vattnen som ska komma (hajo), förra gången 1 Mos 6:6 var det floden (sing).

¹⁴² Walsh 2009, 109–110.

att ”Och *kom* Noach...”. Övriga verb står i perfekt. Verbformerna i hebreiska fungerar inte som i svenska så att perfekt alltid uttrycker något som har hänt. Perfekt används ofta för att uttrycka något som hänt innan berättelsens röda tråd, men perfekt kan även uttrycka något som händer just nu, parallellt med berättelsens röda tråd. Perfekt kan även uttrycka en nära förestående framtid. Vilken översättning man väljer måste avgöras av sammanhanget. Den första och sista raden i den här scenen tolkar jag således så att det uttrycker vad som kommer att hända inom en nära framtid. Floden ska vilken stund som helst komma över jorden men författaren håller åhöraren i förväntan. Den ska verkligen komma, men är ännu inte här. Vad gäller djuren används också perfekt. Nu är den logiska förståelsen att djuren endera just nu kommer eller att de redan hade kommit till arken i enlighet med Guds befallning. Jag väljer att uttrycka skeendet med presens. Det innebär i så fall följande scenario: Floden skulle komma över jorden i en mycket nära framtid. Noach hade redan kommit till arken och djuren, just nu - i berättelsens presens - håller på att vandra in i arken. Det sista läsaren får veta är att tiden håller på att rinna ut. Det går mot slutet av de sju dagarna och flodens vatten ska vilken stund som helst komma över jorden. Att översätta med pluskvamperfekt så att djuren hade kommit enligt Guds befallning är lika rätt och lika logiskt, men då anser jag att berättelsen förlorar en del av den dramatik som författaren bygger upp bl.a. med hjälp av återkommande repetitioner med variation då ny information ges i flera kompletterande omgångar och alla väntar på det som ska komma, floden.¹⁴³

Ingen modern svensk översättning noterar någon skillnad på de verbformer som används vilket är beklagligt för läsoplevelsen. Om författaren verkligen hade velat uttrycka att ”floden kom och Noach kom och djuren kom och floden kom” så hade han enkelt kunnat göra det genom att konsekvent använda imperfekt konsekutiv. Men istället använder han perfekt, förutom om Noach. Att förstå hur olika verbformer används har en avgörande betydelse för läsoplevelsen och de slutsatser som kan dras huruvida berättelsen är logiskt uppbyggd eller inte.

2.4.4 Djurens antal - motsägelse eller inte

Westermann menar att skillnaden i djurens antal är en av de mest anmärkningsvärda skillnaderna mellan J och P och innebär en tydlig motsägelse i den nuvarande flodberättelsen.¹⁴⁴ Därför finns det skäl att analysera de tre tillfällen då djurens antal anges innan floden för att om möjligt klargöra om empirin ger stöd för att det handlar om motsägelser eller om det handlar om sedvanlig repetition med variation. Jag redovisar och kommenterar de tre tillfällena som följer. Inom parentes anger jag den förmodade källan.

¹⁴³ Joüon-Muraoka 2011, 330–337.

¹⁴⁴ Westermann 1994, 423.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20 (P)

Och av allt levande, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och hona ska de vara

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag. Par av allt ska komma till dig för att överleva

Tillfälle ett betonas att allt liv, allt kött ska överleva, fyra gånger upprepas ”allt”. Befallningen inleds med “av allt levande” och avslutas med ”överleva” som härleds ur samma ord ”liv”. Betoningen är tydlig: allt liv ska överleva genom att parvis komma till arken.

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3 (J)

Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka¹⁴⁵

men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka

Också av himmelens flygande varelser¹⁴⁶ sju sju, hane och hona¹⁴⁷ för att ska leva¹⁴⁸ avkomma på ansiktet¹⁴⁹ av hela jorden

Tillfälle två är betoningen en helt annan. Fokus ligger nu inte på att det verkligen ska vara par av allt kött, att allt liv ska föras in i arken för att överleva. Nu ligger fokus på antal. Om man inte förutsätter informationen som föregår, som ju anses höra till P, kommer denna information abrupt. J har inte ens informerat Noach om att han ska bygga en ark, han har inte ens upplyst Noach om att en flod ska komma över jorden. Nu ska Noach ändå plötsligt ta åt sig sju sju, alltså sju par, av rena djur osv. Hur ska Noach förstå ”ta åt dig” om han inte känner till arken eller befallningen om att det är dit han ska föra dem? Vad kommer att hända? Ingenting av detta har Noach informerats om i J.

Situationen är en annan om Noach redan känner till att en flod ska drabba jorden, om han byggt en ark, om han vet att han ska se till att ta par av allt levande till arken. Om han vet att han ska göra detta för att allt liv ska överleva floden – då är den här informationen logisk. Tre av raderna handlar om en specificering av antalet för olika djur, medan den sista raden repeterar, med sedvanlig variation, orsaken till detta.

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9 (P)

Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper på marken¹⁵⁰, par om par kommer de¹⁵¹ till Noach till arken hane och hona, som Gud hade befallt Noach.

¹⁴⁵ Tidigare gavs informationen att djuren skulle komma parvis, nu ges mer exakt information. Detta är ytterligare ett tillfälle där repetition med variation tillämpas.

¹⁴⁶ Här är uttrycket exakt detsamma som i skapelseberättelsen som tillskrivs P.

¹⁴⁷ Notera variationen med det som tidigare använts: “hane med dess maka”.

¹⁴⁸ Här står ordet i piel infinitiv constructus, medan det i 1 Mos 6:20 användes hifil infinitiv constructus.

¹⁴⁹ På svenska säger man yta, men jag behåller en ordagrann översättning eftersom uttrycket används så frekvent i urhistorien.

¹⁵⁰ Notera variationen gentemot 1 Mos 6:20.

¹⁵¹ Perfekt.

Det tredje tillfället sammanfattar att alla, enligt Guds befallning, kommer till arken. Rena och orena djur nämns, dock inte något antal. Uppdelningen av rena och orena djur anses annars höra till J och nämns ju inte tillfälle ett som också hör till P. Saknas informationen som ges i J blir omnämmandet av rena och orena djur omotiverad.

Min kommentar

Särskiljer man dessa tre tillfällen så att tillfälle ett och tre hör ihop, medan tillfälle två är självständig uppstår en förvirrande text. Däremot om man läser dem som de nu är placerade i flodberättelsen fungerar de som delar i en harmonisk helhet med en naturlig progression där information kompletteras, varieras eller lämnas bort.

Först betonas att allt liv ska räddas. Par av alla djur ska räddas genom att komma till arken. Sedan betonas inte detta på nytt tillfälle två utan tilläggsinformation ges i form av en specificering gällande olika antal för rena respektive orena djur. Sist repeteras varken orsaken, att rädda allt liv (1), eller antalet av djuren (2) utan det konstateras endast att såväl rena som orena djur (2) kommer till arken (1). Detta sker i enlighet med vad ”som Gud hade befallt Noach”. Befallningen gavs de två första tillfällena och här uttrycks uppfyllelsen.

Jag har redan noterat att upplysningen endast i J (tillfälle två) blir mycket märklig om inte P:s version föregår. Jag tydliggör nedan även vad som händer om man endast placerar de två enheter som tillskrivs P efter varandra.

*Och av **allt liv**, av **allt kött**, **par av allt** ska du föra till arken för att **överleva** med dig, **hane och hona** ska de vara*

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag

Par av allt** ska komma till dig för att **överleva

Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper på marken¹⁵², par om par kommer¹⁵³ till Noach till arken hane och hona, som Gud hade befallt Noach

Här dyker ”rena och orena” djur upp utan förklaring, behovet av en sådan specificering ges ju tillfälle två (J). Verbformerna som anges är först att de ska komma och sist rapporteras med perfekt att de just nu kommer eller alternativt att de hade kommit. Berättarformen, imperfekt konsekutiv, som berättar att de kom till arken saknas. Berättarformen imperfekt konsekutiv används endast en gång och det sker tillfälle två som tillskrivs J.

Denna uppgift om ”parvis” kontra ”sju par av rena respektive ett par av orena” anges som kanske den mest dramatiska motsägelsen i flodberättelsen. Motsägelsen anses orsakad av att

¹⁵² Notera variationen gentemot 1 Mos 6:20.

¹⁵³ Perfekt.

man kombinerat två källor som delvis ger motstridiga uppgifter. Analysen ovan demonstrerar hur dåligt underbyggd den slutsatsen är. Det enda sätt de tre uttalandena kommer i full harmoni är om de placeras efter varandra i den ordning de finns i den masoretiska texten. Spjälkar man däremot upp texten i J och P uppstår problem genom att information fattas för att göra texten fullt begriplig. Detta är vad som kan förväntas om man delar upp en välfungerande helhet i två delar. Eftersom det här är den ena av två förmenta motsägelser som anses grava finns det senare skäl att granska även den andra tänkta grava motsägelsen, skillnaden i kronologin. Jag återkommer till tidsperspektivet senare.

2.5 Scen 4: Floden bryter ut. 1 Mos 7:11–16

Nu är det då dags. Floden bryter ut i all sin kraft. Efter att jag diskuterat innehåll och avgränsning presenterar jag flera analyser av de totalt fyra tillfällena som berättar om att alla djur samt Noachs familj ska in i arken. Jag analyserar med avseende på om det är onödiga upprepningar, hurudan variation de innehåller samt hur de fyra tillfällena hör ihop.

2.5.1 Översättning

בְּשֵׁנַת שָׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
 בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקָעוּ כָּל מַעְיִנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם נִפְתְּחוּ:
 וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה:

בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם וְחָם וְיֶפֶת בְּנֵי נֹחַ וְאִשְׁתׁ נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נָשִׁי בְנֵי אִתָּם אֵל הַתְּבָה:
 הַמָּה וְכָל הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְכָל הָעוֹף לְמִינָהּ כֹּל צִפּוֹר כָּל כָּנָף:
 וַיָּבֵאוּ אֵל נֹחַ אֵל הַתְּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל הַבְּשָׂר אֲשֶׁר בּוֹ רוּחַ חַיִּים:
 וְהַבָּאִים נָכְר וְנִקְבָּה מִכָּל בְּשָׂר בָּאוּ כָּאִשׁוֹר צֹנֶה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֵּר יְהוָה בַּעֲדוֹ:

Under det sexhundra året av Noachs liv¹⁵⁴ i den andra månaden¹⁵⁵ under den sjuttonde dagen i månaden

Denna dag brister¹⁵⁶ alla det stora djupets källor och himmelens slussar öppnas

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter¹⁵⁷

¹⁵⁴ Detta är en ny variation gällande datumangivelse.

¹⁵⁵ Westermann (1994, 432) noterar att kalendern här måste ha varit babylonisk eftersom de gamla israelerna hade namn för varje månad.

¹⁵⁶ Perfekt kan användas i betydelsen presens om det som avses är en omedelbar handling (instantaneous action) som tänks ske samtidigt som det uttalas. Joüon-Muraoka 2011, 334 (§ 112f).

¹⁵⁷ I den hebreiska texten står ”dag” i singular. Men det beror på att i hebreiska och ugaritiska så blir substantivet som följer talet i plural om talet är från 1–10, medan det står i singular i övriga fall. Hamilton 1990, 290.

*Just denna dag¹⁵⁸ hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått in i arken¹⁵⁹
De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden¹⁶⁰
efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat*

*Ja de kom till Noach, till arken, par om par av allt det kött som i sig hade ande av liv,
ja de kommande¹⁶¹ var hane och hona
Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud
Och stängde HERREN efter honom*

2.5.2 Innehåll och avgränsning

Efter all denna väntan och flera förebådanden om att det kommer att komma en flod så är det nu dags. Floden bryter ut. Åhöraren får veta på dagen när det sker samt att det var just under denna dag som Noach och de sista av djuren hade gått in i arken. Noach och hans familj samt representanter för alla slag av djur hade verkligen kommit in i arken – och HERREN stängde dörren efter dem. Dramat inleds. I den här scenen är det endast berättaren som berättar. Jag gör avgränsningen på basis av att den här scenen fokuserar endast på att floden bryter ut. Den inleds liksom föregående scen med en tidsangivelse relaterat till Noachs ålder.

Man kan notera att nu används berättarformen imperfekt konsekutiv endast två gånger i slutet av scenen. Först när berättaren meddelar om djuren att ”Ja de *kom* till Noach...”. I föregående scen var det Noach och hans familj som ”kom”. Nu används berättarformen endast om djuren för ett sista bekräftande, även de kom verkligen. Andra gången imperfekt konsekutiv används är när berättaren informerar om att HERREN *stängde* dörren efter Noach.

Vad gäller uttrycket ”himmelens slussar” så gör en analys av hela GT klart att dess författare inte trodde att det fanns ett fast himlavalv med öppningar, fönster eller slussar varigenom regnet kom ner. GT:s författare visste att regnet kom från moln.¹⁶²

Skinner noterar att utbrott av underjordiska vatten är något som ofta ackompanjerar seismisk rörelse i de uppslammade områdena nära de stora floderna. Skinner menar att kännedom om dessa fenomen ligger bakom den här beskrivningen. Om detta faktum har något att göra med vad som avses i 1 Mos 7:11 är sedan en annan fråga.¹⁶³

Starten för katastrofen preciseras på dagen när. Floden bryter ut när Noach är 600 år, i den sjuttonde dagen av andra månaden. I följande scener kommer jag att notera de tidsangivelser

¹⁵⁸ Detta uttryck förekommer sparsamt endast vid speciella händelser som Abrahams omskärelse i 1 Mos 17:23, 26, uttåget ur Egypten i 2 Mos 12:41, 51 och Mose död i 5 Mos 32:48. Wenham 1987, 181.

¹⁵⁹ Samma ord används för att gå ”till” arken som för att gå ”in i” arken. Sammanhanget måste avgöra val av översättning. Likadant är det med huruvida man översätter med ”gå” eller ”komma”.

¹⁶⁰ Notera variation med marken.

¹⁶¹ Particip.

¹⁶² Se min genomgång av alla tillfällen uttrycket förekommer. Jungerstam 2013, 20–27.

¹⁶³ Skinner 2012, 164.

som ges, de är anmärkningsvärda. Tidsangivelsen ramar in av flodens kommande och längden av regnandet. Waltke påpekar att de exakta tidsangivelserna ger historisk trovärdighet åt berättelsen.¹⁶⁴

Den nya information som ges i den här delen är följande

1. Det exakta datumet för flodens start anges
2. Vattnet kommer inte bara från regnet utan även från det stora djupets källor
3. Noach och hans söner samt alla djur hade slutligen gått in i arken just precis denna dag
4. Noachs söner hade alla *en* hustru, månggifte kunde ha förekommit
5. HERREN stängde dörren på arken, underförstått var Noach den siste som gick in eftersom det sägs att HERREN stängde dörren efter honom

2.5.3 Djuren ska in arken – fyra gånger?

Nu är det fjärde gången en beskrivning av djuren som ska in i arken ges. I kapitel 2.4.4 analyserade jag redan antalet djur och konstaterade att där finns ingen motsägelse, endast precisering och variation. Nu fokuserar jag på huruvida det ändå finns onödiga upprepningar i berättelsen som i så fall kunde tyda på att två olika källor har sammanfogats.

Jag rekapitulerar på nytt de tidigare beskrivningarna och konstaterar att detta fjärde tillfälle mest påminner om det första. Inom parentes anger jag de källor som i regel anges om man delar upp flodberättelsen i två olika källor. Jag konstaterar att det finns tre upprepningar av P, medan endast ett tillfälle tillskrivs J. Det innebär att upprepningar finns även om man delar upp berättelsen mellan två källor. Jag noterar verben jag senare diskuterar med fet stil. Efter presentationen av de fyra tillfällena tar jag först upp verbformens betydelse varefter jag analyserar variationen och sist gör jag en analys av hur de fyra tillfällena hör ihop.

¹⁶⁴ Waltke 2001, 139.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20 (P)

Och av allt levande, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och hona ska de vara

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapen efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag. Par av allt ska komma till dig för att överleva

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3 (J)

Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka¹⁶⁵ men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka Också av himmelens flygande varelser¹⁶⁶ sju sju, hane och hona¹⁶⁷ för att ska leva¹⁶⁸ avkomma på ansiktet av hela jorden

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9 (P)

Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper på marken¹⁶⁹, par om par kommer de¹⁷⁰ till Noach till arken. hane och hona, såsom Gud hade befallt Noach

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:14–16a (P)

De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden¹⁷¹ efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv, ja de kommande¹⁷² var hane och hona Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Verbformens betydelse för en rätt förståelse

Inledningsvis noterar jag att berättarformen imperfekt konsekutiv endast förekommer en gång bland dessa fyra upprepningar.

Tillfälle ett informeras Noach om vad han ska göra i framtiden. Det finns tre verb som förekommer i formen *jiqtol* eller på svenska ”imperfekt”. Observera att *jiqtol*/imperfekt i vanliga fall uttrycker futurum.¹⁷³ Dessa tre verb är ”ska du föra”, ”ska de vara” och ”ska de komma”. Det finns ytterligare ett verb som förekommer två gånger i infinitiv: ”för att överleva”. Det är således tydligt att tillfälle ett är en instruktion om vad Noach ska göra i framtiden.

¹⁶⁵ Tidigare gavs informationen att djuren skulle komma parvis, nu ges mer exakt information. Detta är ytterligare ett tillfälle där repetition med variation tillämpas.

¹⁶⁶ Här är uttrycket exakt detsamma som i skapelseberättelsen som tillskrivs P.

¹⁶⁷ Notera variationen med det som tidigare använts: ”hane med dess maka”.

¹⁶⁸ Här står ordet i piel infinitiv constructus, medan det i 1 Mos 6:20 användes hifil infinitiv constructus.

¹⁶⁹ Notera variationen gentemot 1 Mos 6:20.

¹⁷⁰ Perfekt.

¹⁷¹ Notera variation med marken.

¹⁷² Particip.

¹⁷³ Joüon-Muraoka 2011, 337 (§113b). Jag har tidigare noterat svagheten med de svenska beteckningarna, här är ett exempel på detta när ”imperfekt” används för futurum.

Tillfälle två ges även uppmaningen i samma imperfektform. Det uttrycker alltså något han ska göra i framtiden: Noach ska ta åt sig...

Tillfälle tre används perfekt. Perfekt uttrycker något unikt, något som hände vid en specifik tidpunkt, ofta innan berättelsens ”nu”. Men perfekt kan också användas om en händelse som sker ”just nu”, även om händelsen härrör från det förgångna, något som redan hänt. Jag kunde alltså ha valt att översätta ”par om par hade de kommit”. Jag anser dock att mitt val av presens bättre fångar den intensitet som finns i berättelsen just innan floden bryter ut.¹⁷⁴

Först tillfälle fyra används berättarformen imperfekt konsekutiv.¹⁷⁵ Det används endast en gång: ”Ja, de *kom* till Noach...” Just innan berättaren informerar om att HERREN stänger dörren bekräftas det för åhöraren att de verkligen kom in i arken – i sista stund.

Min kommentar

Således kan konstateras att det varken är två, tre eller fyra upprepningar av samma sak. Tillfälle ett ges en allmän information om att representanter av allt kött i framtiden parvis ska föras in i arken och på så sätt räddas. Tillfälle två ges mer specifik information om vilket antal Noach ska låta komma in i arken. Det tredje tillfället beskriver hur detta håller på att ske. Just då håller de parvis på att komma till arken och den sista gången bekräftar berättaren slutligen: Ja, av allt kött *kom* verkligen representanter parvis till arken enligt Guds befallning och när allt var klart stängde HERREN dörren.¹⁷⁶

Variation mellan de fyra tillfällena

Nu ska jag analysera den variation som förekommer mellan de fyra tillfällena jag diskuterat ovan.

Sternberg ger exempel på fem typer av variation:¹⁷⁷

1. Expansion - information kommer till
2. Trunkering - information lämnas bort
3. Ordning - ordningsföljd ändras
4. Grammatik - variation mellan t.ex. aktiv och passiv
5. Substitution - ett ord ersätts med ett annat

Jag har analyserat de fyra tillfällena med avseende på Sternbergs kategorier. Resultatet presenterar jag nedan. Först rekapitulerar jag alla fyra tillfällen för åskådlighetens skull på nytt. Färgkoderna betecknar sådant som är varierat. Jag avsåg att låta olika färger ange olika kategorier av variation. Men eftersom variationen är så mångfacetterad räcker inte färgerna till. Ett annat faktum är att en del satser eller ord samtidigt används för olika kategorier av variation samtidigt. Därför illustrerar färgerna entydigt endast det faktum att allting varierar på olika sätt. Analysen enligt Sternbergs kategorier presenterar jag efteråt.

¹⁷⁴ Joüon-Muraoka 2011, 332–335 (§112c–f).

¹⁷⁵ Joüon-Muraoka 2011, 361–363 (§118c–g).

¹⁷⁶ För en diskussion kring variationen av gudsbeteckning se kapitel fyra.

¹⁷⁷ Sternberg 1987, 391–392.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20 (P)

Och av allt levande, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och hona ska de vara

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag

Par av allt ska komma till dig för att överleva

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3 (J)

Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka

Också av himmelens flygande varelser sju sju, hane och hona för att ska leva avkomma på ansiktet av hela jorden

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9 (P)

Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper på marken, par om par kommer de till Noach till arken

hane och hona, såsom hade befallt Gud Noach

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:14–16a (P)

De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat

Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv, ja de kommande¹⁷⁸ var hane och hona

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Variationen kan konstateras vara överflödande. När jag grupperat dem enligt Sternbergs modell kan jag konstatera att jag fann många exempel på alla fem kategorier.

1. Expansion

- a. Specificering av olika antal för rena och orena djur dyker upp tillfälle två
- b. ”Flygande varelser” tillfälle ett blir ”himmelens flygande varelser” tillfälle två
- c. ”Kryp” tillfälle två blir ”krypande kryp” tillfälle fyra
- d. ”Allt kött” tillfälle ett blir ”allt kött som i sig hade ande av liv” tillfälle fyra
- e. Förutom ”flygande varelser” i allmänhet specificeras med ”alla fåglar och allt bevingat” tillfälle fyra
- f. ”Allt levande” tillfälle ett blir ”allt liv efter sitt slag” tillfälle fyra
- g. Tillfälle fyra adderas ”alla” även till flygande varelser och boskapsdjur. Tillfälle ett används redan ”alla kryp”
- h. ”De” som inleder tillfälle fyra syftar på Noach och hans söner och hans sonhustrur, vilka inte nämnts de tidigare tillfällena
- i. Tillfälle tre och fyra kompletteras med att det skedde såsom Gud befallt

2. Trunkering

- a. I tillfälle tre och fyra nämns inte att djuren kommer till arken ”för att överleva”

¹⁷⁸ Particip.

- b. Första tillfället nämns såväl ”flygande varelser”, ”boskapsdjuren” som ”kryp”. Andra tillfället nämns endast ”flygande varelser” specifikt och tredje tillfället nämns ”flygande varelser” och ”kryp”, men inte ”boskapsdjur”
- c. ”Efter sitt slag” nämns inte tillfälle två och tre
- d. Tillfälle två nämns inte arken
- e. Tillfälle tre specificeras inte antalet för rena och orena djur

3. Ordning

- a. Tillfälle ett är ordningen: 1/flygande varelser 2/ boskapsdjur 3/ kryp. Tillfälle fyra är ordningen: 1/boskap 2/ kryp 3/ flygande varelser
- b. Ordningen skiljer sig mycket mellan tillfälle ett och tillfälle fyra. Bl.a. presenteras de olika slagen av djur inledningsvis tillfälle ett, medan den beskrivningen är centralt placerad tillfälle fyra¹⁷⁹
- c. Tillfälle tre avslutas med ”befallt Gud Noach” medan ordningen mellan orden tillfälle fyra är ”befallt honom Gud”

4. Grammatik

- a. Tillfälle ett används *hifil* formen av ”komma”, betydelsen ändras då till ”föra”, Tillfälle tre och fyra står verbet i *qal* och betyder då ”komma” eller ”gå”
- b. Tillfälle ett används *hifil infinitiv constructus* för ”överleva”, medan samma verb står i *piel infinitiv constructus* tillfälle två ”för att ska leva”
- c. Tillfälle ett är alla ”kryp” ett substantiv, medan samma rot förekommer som ett verb i *particip* tillfälle tre: allt som ”kryper”
- d. Tillfälle ett är ”levande” ett adjektiv, medan samma rot står i substantiv ”liv” tillfälle fyra
- e. ”Ska komma” som är *jiqtol/imperfekt* används tillfälle ett medan samma ord används i perfekt ”hade kommit” tillfälle fyra
- f. I ”Kommer till Noach” tillfälle tre används perfekt medan ”ja, de kom till Noach” är berättarformen imperfekt konsekutiv
- g. Tillfälle fyra användes först ”kött” med bestämd artikel, medan det i sista raden används utan bestämd artikel

5. Substitution

- a. ”Hane och hona” som används alla fyra tillfällen ersätts två av tre gånger med ”hane med dess maka” tillfälle två
- b. ”Par” varierar med ”par av allt” och ”par om par”
- c. ”Hane och hona” varierar med ”hane med dess maka”
- d. Djur som ”inte är” rent tillfälle två ersätts med djur som ”saknar” renhet tillfälle tre
- e. ”Kryp på marken” tillfälle ett ersätts med ”kryp på jorden” tillfälle fyra
- f. I slutet av tillfälle tre används personnamnet ”Noach”, medan pronomenet ”honom” används tillfälle fyra

Således kan konstateras att jag har listat 30 fall av variation från Sternbergs alla fem kategorier. Variation finns mellan alla fyra tillfällen och även inom samma tillfälle.¹⁸⁰ I praktiken är allt varierat vilket nog är anmärkningsvärt, speciellt om man tror att ”P” använder

¹⁷⁹ Jag kunde specificera flera andra skillnader i ordning mellan tillfälle ett och fyra, men jag nöjer mig med detta exempel.

¹⁸⁰ Variation 4f och 5a. Jag kunde ha inkluderat ännu fler fall av variation, bl.a. gällande ordning tillfällena emellan.

ett monotont språk och saknar litterär finess.¹⁸¹ Känner man däremot till den variationsrikedom som präglar texten i 1 Mos 1:1–6:8 finns det dock ingen orsak att bli förvånad över att finna samma variationsrikedom i Noachs toledot. Repetition med variation är en teknik författaren verkar behärska till fulländning.¹⁸²

Hur hör de fyra tillfällena ihop?

Innan jag lämnar dessa fyra tillfällen ska jag ännu analysera huruvida man kan se ett mönster hur de fyra tillfällena hör ihop.

När jag granskat de fyra tillfällena kunde jag snabbt konstatera att tillfälle ett och fyra har många likheter. Bägge återklingar skapelseberättelsens beskrivning av hela det djurliv som människan ska råda över.¹⁸³ Jag presenterar tillfälle ett och fyra på nytt där jag synliggör det gemensamma med färgkoder.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20

Och av allt liv, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och hona ska de vara

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag

Par av allt ska komma till dig för att överleva

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:14–16a

De och allt levande efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat

Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv, ja de kommande var hane och hona

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Jag konstaterar att all information om hur Noach ska göra återges med variation just innan HERREN stänger dörren, vilket sker direkt efter tillfälle fyra. Berättaren bekräftar att precis som Gud befallt, så skedde det. Tillfälle ett och fyra hör således mycket nära ihop. Hur är det då med tillfälle två och tre? Jag presenterar dem på nytt nedan.

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3

Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka

Också av himmelens flygande varelser sju sju, hane och hona för att ska leva avkomma på ansiktet av hela jorden

¹⁸¹ Känner man till dokumentshypotesen och att P ofta beskrivs som en författare som saknar litterär finess och har en förkärlek till monotona upprepningar är det än mer skäl att notera variationsrikedomen.

¹⁸² Hamilton 1990, 291; Jungerstam 2013, 57–58; 2016, 60–64; 2017, 24–28, 37–45.

¹⁸³ 1 Mos 1:24–30.

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9

Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper på marken, par om par kommer de till Noach till arken hane och hona, såsom hade befallt Gud Noach

Jag kan konstatera att även här finns samma mönster som mellan tillfälle ett och fyra. Tillfälle två ger Gud den specificerade instruktionen om olika antal för rena och orena djur och tillfälle tre bekräftas med variation att så blir det. Notera även likheten med tillfälle ett och fyra vad gäller slutet. I slutet av tillfälle två sägs avsikten ut och tillfälle tre bekräftas att det blev som Gud hade befallt. Således precis samma mönster som mellan tillfälle ett och fyra.

Slutsats

Min slutsats gällande förhållandet mellan de fyra tillfällena är att det även här finns en kiastisk konstruktion, vilket är ett genomgående drag för hela berättelsen. Tillfälle ett och fyra omsluter tillfälle två och tre och kan således betraktas som ett *inclusio*. Ett *inclusio* är ett mönster där det första och sista elementet uppvisar likhet i ordval eller tema.¹⁸⁴

Jag konstaterar även att den uppdelning som traditionellt gjorts enligt dokumentshypotesens premisser då man särskiljer tillfälle två som hörande till ett skilt dokument (J) endast orsakar förvirring och förstör en skickligt komponerad helhet som är i full harmoni.

Dokumentshypotesens uppdelning har inte stöd av empirin i det här fallet.

Jag presenterar ännu de fyra tillfällena en sista gång där jag synliggör den kiastiska konstruktionen där de första två tillfällena uttrycker en instruktion och berättaren bekräftar de två sista tillfällena.

¹⁸⁴ Walsh 2009, 109–110.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20

Och av allt liv, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och hona ska de vara

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag

Par av allt ska komma till dig för att överleva

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3

Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka

Också av himmelens flygande varelser sju sju, hane och hona för att ska leva avkomma på ansiktet av hela jorden

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9

Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper på marken, par om par kommer de till Noach till arken

hane och hona, såsom hade befallt Gud Noach

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:14–16a

De och allt levande efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat

Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv, ja de kommande var hane och hona

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

2.5.4 Hur presenteras människorna som ska in i arken?

Nu har jag analyserat hur djurlivet presenteras. Jag ska ännu analysera huruvida ett liknande variationsrikt mönster återfinns gällande de människor som ska äntra arken. Människorna presenteras alltid versen innan djuren presenteras.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:18

Och du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina söner med dig

Tillfälle två: 1 Mos 7:1

Kom du och hela ditt hus till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna generation

Tillfälle tre: 1 Mos 7:7

Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom till arken undan flodens vatten

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:13

Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått in i arken

Jag kategoriserar på samma sätt som tidigare variationerna enligt Sternbergs indelning:

1. Expansion
 - a. Motiveringen till varför just Noach och hans familj ska komma till arken ges tillfälle två
 - b. Tillfälle tre ges orsaken: det var för att komma undan flodens vatten
 - c. Tillfälle fyra informeras om att det var just den dag floden bröt ut som de hade gått in i arken
 - d. Tillfälle fyra ges personernas namn
2. Trunkering
 - a. Tillfälle två lämnas vilka personerna var bort
3. Ordning
 - a. Tillfälle ett nämns först att de ska komma till arken och sedan nämns vilka personerna är. Tillfälle tre och fyra är ordningen den motsatta
4. Grammatik
 - a. Tillfälle ett uttrycks ”du ska komma” med perfekt konsekutiv som uttrycker framtid och en uppmaning¹⁸⁵
Tillfälle två används imperativ, detta är alltså en befallning
Tillfälle tre används berättarformen imperfekt konsekutiv
Tillfälle fyra används perfekt, alltså något som skett innan berättelsens röda tråd
 - b. Tillfälle ett och två används andra person singular, tillfälle tre används tredje person singular
5. Substitution
 - a. ”Hela ditt hus” tillfälle två ersätter uppräknningen av personerna
 - b. Personnamnen ersätter de pronomen som använts tillfälle fyra

Min kommentar

Även vad gäller personerna används således stor variation, jag har listat 10 tillfällen. Alla fem kategorier används även här. Progressionen i uppmaningarna bör noteras. Det finns en naturlig och klar progression. Först ges en uppmaning om vad Noach ska göra i framtiden. Därefter kommer en befallning: ”kom!”. Sedan rapporteras med berättarformen att de kom till arken och vid sista tillfället används perfekt för att bekräfta att de verkligen hade gått in i arken just den dag floden bröt ut. Det finns således inga onaturliga upprepningar, endast en skickligt uppbyggd berättelse.

¹⁸⁵ Jöüon-Muraoka 2011, 367–377 (§119).

2.6 Scen 5: Floden regerar. 1 Mos 7:17–24

I scen fem regerar floden från början till slut. Arken lyfts upp från jorden och allt landlev utanför arkens trygghet förgås. I slutet av scenen konstateras att hoppet dock inte var ute. Noah och alla som var med honom fanns kvar. I sedvanlig ordning diskuterar jag innehåll och avgränsning efter att jag presenterat översättningen.

2.6.1 Översättning

וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל הָאָרֶץ
וַיֵּרְבוּ הַמַּיִם
וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה
וַתָּרֶם מֵעַל הָאָרֶץ:

וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
וַיֵּרְבוּ מְאֹד עַל הָאָרֶץ
וַתִּלָּךְ הַתֵּבָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם:

וַהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הָאָרֶץ
וַיִּכְסּוּ כָּל הַהָרִים הַגְּבוּהִים אֲשֶׁר תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם:
תָּמַשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה מִלְּמַעְלָה גָּבְרוּ הַמַּיִם
וַיִּכְסּוּ הַהָרִים:

וַיִּגְעַע כָּל בְּשָׂר הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל הַשָּׂרִץ הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ וְכָל הָאָדָם: כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ
חַיִּים בְּאַפְיוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בָּהֶרְבֵּה מֵתוּ:
וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם
וַיִּמְחֹז מִן הָאָרֶץ
וַיִּשְׂאָר אֵף נֹחַ וְאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה:
וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם:

Och var floden¹⁸⁶ 40 dagar över jorden

Och ökade vattnet

Och lyfte arken

Och den höjdes från jorden

Och mäktigt blev vattnet

Och ökade mycket över jorden

Och vandrade arken på ansiktet av vattnet

Ja vattnet hade nu blivit¹⁸⁷ mycket mycket mäktigt över jorden¹⁸⁸

Och täcktes alla höga berg som är under hela himmelen, 15 alnar ovanför dem hade vattnet blivit mäktigt¹⁸⁹, ja täcktes bergen

Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp¹⁹⁰ på jorden och varje människa. Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur¹⁹¹ till himmelens flygande varelser.¹⁹² Ja de utplånades från jorden

Förblev dock Noach och vad som var med honom i arken

Och var mäktigt vattnet på jorden 50 och 100 dagar

2.6.2 Avgränsning och innehåll

I den här scenen är det endast berättaren som berättar. Scenen inleds av wajehi, som ofta används som en lätt identifierbar markör i texten för att avsluta eller inleda en textsekvens.¹⁹³ I slutet av scenen informerar berättaren om hur länge vattnet var mäktigt över jorden. Scenen ramar således in av tidsangivelser för hur länge floden regerar ostört. Man kan betrakta den första och sista meningen som ett *inclusio*.

Som förväntas kan på basis av *inclusio* domineras scenem av vattnet som regerar över jordens yta.¹⁹⁴ Jorden nämns åtta gånger och sex gånger nämns vattnet. Totalt således 14

¹⁸⁶ Wajehi används för att ange nytt avsnitt och fungerar lite som qatal som används för bakgrundsinformation. Notera att nu nämns de 40 dagarna på nytt, men som vanligt med en variation. Nu används ”floden” istället för ”regn”. Jfr 1 Mos 7:12, 17.

¹⁸⁷ Perfekt/qatal.

¹⁸⁸ Bakgrundsinfo som ges i perfekt/qatal.

¹⁸⁹ Notera variationen i grammatiken mellan ”Och mäktigt blev vattnet” (imperfekt konsekutiv) och här där perfekt används.

¹⁹⁰ Ordet är samma som återfinns i 1 Mos 1:21. Då används de om de levande varelser havet vimlar av.

¹⁹¹ Ordagrant krypande saker.

¹⁹² Notera variation i ordningen.

¹⁹³ Heller 2004, 431.

¹⁹⁴ Ofta anger *inclusio* temat för vad det innesluter.

gångar (2 x 7) vilket jag inte tror är en slump.¹⁹⁵ Speciellt i inledningen är orden framträdande där vattnet och jorden nämns alternerat sex gånger de första sju raderna. Ordet för allt eller varje, ”kol”, förekommer sju gånger. Det betonas verkligen att allt landliv utanför arken går under. Totalt förekommer således ”allt”, ”jorden” och ”vattnet” 21 gånger (3 x 7). Sjutalets användning är framträdande i den här scenen och används för att förstärka budskapet att hela jorden verkligen täcktes helt och fullt av vatten. Man bör ändå vara medveten om att det ord som översätts med ”jorden”, alltså *eretz*, även kan avse ett begränsat geografiskt område.¹⁹⁶

Språket är repetitivt och en ökande intensitet finns i beskrivningen av floden. Först ”ökade vattnet”, sedan var det ”mäktigt”, sedan ”ökade det mycket” och sist hade vattnet blivit ”mycket mycket mäktigt över jorden”. Tre gånger används ”mycket” inom tre rader, det är också de enda tre gångerna ”mycket” används i hela berättelsen.

Den nya information som ges den här scenen är:

1. Arken lyfts nu upp och glider fram på vattnets yta
2. Alla höga berg täcks
3. Vattnet täcker bergen med minst 15 alnar. Det innebär att arken kan flyta fritt eftersom arkens höjd är 30 alnar¹⁹⁷
4. Allt landlevande förgås
5. Vattnet regerar i 150 dagar

Huruvida de 40 dagarna av regn ska inkluderas i de 150 dagarna då vattnet var mäktigt över jorden eller inte har forskare olika åsikt om. Om man räknar med alla tidsangivelser som ges inser man att de 40 dagarna ska inkluderas i de 150.¹⁹⁸ Det är också den mest naturliga och logiska förståelsen. Vattnet hade makten redan från startpunkten av katastrofen när himmelens slussar öppnades och de stora djupens källor bröt fram. Vattnet hade makten även efter 10, 20 och 30 dagar, det fick inte makten först efter de inledande 40 dagarna. Även av sammanhanget står det klart att de 40 dagarna ska inkluderas i de 150.¹⁹⁹

Väljer man att inte inse detta skapar man ett problem med tidsangivelserna som inte finns i texten om man väljer den naturliga förståelsen. En vägledande princip vad gäller all översättning och förståelse av texter är att om det finns en översättning eller en förståelse som gör texten begriplig och logisk så är det den man väljer. På basis av denna princip står det således klart att man ska göra tolkningen att de 40 dagarna ska inkluderas i de 150.

Till sist i det här kapitlet kommenterar jag ännu mitt val av översättning gällande följande mening:

Förblev dock Noach och vad som var med honom i arken

¹⁹⁵ Min bedömning att detta inte var en slump utan ett medvetet val får ytterligare stöd av att författaren valt att använda ”torra land” en gång istället för ”jorden”.

¹⁹⁶ Se t.ex. Walton 2001, 324.

¹⁹⁷ Vilket t.ex. Von Rad (1972, 128–129) noterar.

¹⁹⁸ Jag återkommer i kapitel 3.5 till en analys av alla tidsangivelser som ges.

¹⁹⁹ Så anser även t.ex. Mathews 1996, 356; 377.

Alla översättningar jag jämfört med har valt att översätta något i stil med: Kvar blev endast Noach... Vad gäller innebörden är den likadan som i min översättning. Det jag anser att de övriga översättningarna inte tar tillräcklig hänsyn till är det lilla adverbet אַח "ach" som är i förbindelse med Noach. I vanliga fall uttrycker ordet emfas, alltså betoning. Det är ett bekräftande ord i vanliga fall. I ordböcker anges även att det kan fungera begränsande, alltså som "endast". Det som då anges som exempel är just denna vers.²⁰⁰ Jag väljer att tolka adverbet i dess vanliga betydelse så att innebörden blir positiv. I så fall kontrasterar författaren det fruktansvärda som drabbade allt liv utanför arken med det positiva. Noach och alla de med honom var verkligen bevarade. Det fanns hopp! Huruvida jag har rätt eller om de andra översättningarna har rätt kommer knappast att objektivt kunna avgöras. Innebörden är trots allt densamma, skillnaden finns endast i nyansen.

2.7 Scen 6: Gud tänker på Noach: Floden avtar och arken strandar. 1 Mos 8:1–4

Efter att berättaren meddelat att floden regerat i 150 dagar, alltså fem månader, kommer nu vändpunkten. Den sker i och med att berättaren informerar om att "Gud tänkte på Noach och alla som var med honom". I föregående scen steg vattnet tills det var "mycket mycket mäktigt över jorden". Nu kommer vändpunkten och vattnet börjar sjunka undan. Scenen avslutas med att arken tar mark igen.

2.7.1 Översättning

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבָרָה

וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ
וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם:

וַיִּסְכְּרוּ מַעְיֵנוֹת תְּהוֹם וְאַרְבַּת הַשָּׁמַיִם
וַיִּפְּלֵא הַגְּשָׁם מִן הַשָּׁמַיִם:

וַיֵּשְׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ
הַלֹּחַד וַיֵּשְׁבוּ
וַיִּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה תְּמִשִּׁים וּמֵאֵת יוֹם:
וַתִּגַּח הַתְּבָרָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט:

²⁰⁰ T.ex. HALOT.

Och tänkte²⁰¹ Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken

Och Gud lät en vind blåsa²⁰² över jorden

Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen²⁰³

Ja upphörde²⁰⁴ regnet från himmelen

Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka.²⁰⁵

Och avtog vattnet mot slutet av de hundrafemtio dagarna

Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden, på Ararats berg²⁰⁶

2.7.2 Innehåll och avgränsning

Den första versen i scenen innebär vändpunkten i berättelsen.²⁰⁷ Gud tänker på Noach och alla djur med honom i arken. Scenen omsluts kiastiskt av ”arken” som nämns i första och sista meningen. Detta är en typisk teknik för författaren av urhistorien.²⁰⁸

Uttrycket ”Gud tänkte på” används även om Abraham efter Sodoms förstörelse, det används om Rakel och även senare i denna Noachs toledot när ”Gud tänker på” förbundet. Speciellt förekommer uttrycket i sammanhang då Gud agerar på basis av ett förbundsförhållande.²⁰⁹

När Gud ödelade städerna på slätten tänkte han alltså på Abraham och lät Lot komma undan den förstörelse som drabbade städerna där Lot hade bott. (1 Mos 19:29 S00)

Men Gud tänkte på Rakel. Gud hörde henne och gjorde henne fruktsam. (1 Mos 30:22 SFB)

då skall jag tänka på mitt förbund, förbundet mellan mig och er och alla levande varelser av alla slag, och aldrig mer skall vattnet bli till en flod som utplånar alla varelser.¹⁶ När bågen står bland molnen skall jag se den och tänka på det eviga

²⁰¹ Eller ”kom ihåg”, ”mindes”.

²⁰² Den kausativa hifilformen används. Ordagrant är det passera, gå förbi, röra sig från ett ställe till ett annat.

²⁰³ Jag följer den hebreiska ordföljden för att synliggöra att de två raderna som följer bägge avslutas med himmelen.

²⁰⁴ Den passiva nifalformen används.

²⁰⁵ Här används två ord i formen infinitiv absolutus. Det är svårt att översätta uttrycket till svenska. Men betydelsen är antagligen att det beskriver hur vattnet rörde sig fram och tillbaka, men det drog sig dock tillbaka.

²⁰⁶ Berg står i plural. Det innebär att det inte är en bergstopp som avses, utan ett bergsområde.

²⁰⁷ Blenkinsopp noterar att detta är allmänt erkänt. Blenkinsopp 1992, 82. McEvenue 1971, 35.

²⁰⁸ Samma teknik används genomgående i t.ex. Edenberättelsen, se Jungerstam 2015. Tekniken med att låta ett *inclusio* omsluta större enheter används i såväl skapelseberättelsen som historien om Kain och Abel (1 Mos 4). Se Jungerstam 2013, 61–66; 2016, 58–62.

²⁰⁹ Förutom nämnda exempel används uttrycket i 2 Mos 2:24; 6:5; 32:13; 1 Sam 1:19; Dom 16:28; Job 14:13; Ps 8:4; 9:12; 74: 1–3; 98:3; 105:8; 106:45; 111:5; Jer 15:15. Mathews 1996, 382; Waltke 2001, 140; McKeown 2008, 59.

förbundet mellan Gud och alla levande varelser av alla slag på jorden.” (1 Mos 9:15–16 S00)

Det i GT unika uttrycket om källorna i djupet och himmelens slussar används nu på samma sätt som vid startpunkten av floden. Arken kommer till vila på Ararats berg. Berg står i plural, det är alltså ett större område som anges, inte bara en bergstopp. Ararat är känt som Urartu i assyriska krönikor och var ett vidsträckt område i norra Mesopotamien.²¹⁰

Nu ges en avgörande tidsangivelse. Efter fem månader strandar arken på Ararats berg. Eftersom floden startade den sjuttonde dagen i den andra månaden och det nu är den sjuttonde dagen i den sjunde dagen, alltså 150 dagar efter att floden startade, inser man senast nu att de 40 dagarna av regn från föregående scen inkluderas i de 150 dagarna.

I den här scenen är det bara berättaren som informerar. Ny information som ges är:

1. Gud tänker på Noach och djuren
2. Gud låter en vind blåsa
3. Vattnet avtar
4. Djupets källor och himmelens slussar stängs, regnet upphör
5. Vattnet börjar dra sig tillbaka
6. Det är mot slutet av de 150 dagarna som vattnet börjar dra sig tillbaka
7. Det anges när arken strandar
8. Det anges var arken strandar

2.8 Scen 7: Marken torkar upp. 1 Mos 8:5–13

Den sjunde scenens tema är att marken torkar upp. Den centrala delen är den fantastiskt vackra fågelepisoden. I vanlig ordning presenterar jag först min översättning varefter jag kommenterar innehåll och avgränsning.

2.8.1 Översättning

וְהַיָּמִים הָיוּ הַלֹּוֹף וְחֹסוֹר עַד הַחֲדָשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֲשִׂירֵי בְּאֶתֶד לַחֲדָשׁ נִרְאוּ רְאֵשֵׁי הַהָרִים:
וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ אֶת חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה:
וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֶרֶב וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב עַד יְבֹשֶׁת הַיָּמִים מֵעַל הָאָרֶץ:
וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מֵאֵתוֹ לְרִאֵוֹת הַקָּלוּ הַיָּמִים מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה:
וְלֹא מָצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַם לְכַף רַגְלָהּ
וַתָּשֶׁב אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה כִּי מֵיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקְחֶהָ וַיָּבֵא אֵתָהּ אֵלָיו אֶל הַתֵּבָה:
וַיִּתְּקַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּסָּף שְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתֵּבָה:
וַתָּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב וְהִגִּיהָ עֲלֶיהָ זֵוֹת טָרֶף בְּפִיהָ וַיִּדַּע נֹחַ כִּי קָלוּ הַיָּמִים מֵעַל הָאָרֶץ:
וַיִּתְּקַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה וְלֹא יָסְפָה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד:
וַיְהִי בְּאַחַת יְשֵׁשׁ מְאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאֶתֶד לַחֲדָשׁ חָרְבוּ הַיָּמִים מֵעַל הָאָרֶץ
וַיִּסַּר נֹחַ אֶת מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיִּרְא וְהִגִּיהָ חָרְבוּ פְּנֵי הָאָדָמָה:

²¹⁰ Mathews 1996, 386.

*Och vattnet fortsätter²¹¹ att röra sig och att minska²¹² till den tionde månaden.
I den tionde, den första i månaden, blir bergstopparna synliga²¹³*

*Och det hände²¹⁴ efter slutet av 40 dagar
Och öppnade Noach fönstret²¹⁵ på arken som han hade gjort
Och sände korpen
Och den for iväg
Att fara och att återvända tills att torkat upp vattnet från jorden²¹⁶*

*Och han sände duvan efter den²¹⁷ för att se hade vattnet sjunkit undan²¹⁸ från markens ansikte
Men duvan finner²¹⁹ ingen viloplats för sin fot
Och den återvände till honom till arken. Sannerligen²²⁰ vatten på hela ansiktet av jorden²²¹
Och han sände ut sin hand
Och han tog henne
Och han förde henne till sig i arken*

*Och han väntade ännu sju dagar ytterligare
Och han fortsatte att sända duvan från arken
Och kom till honom duvan vid kvällningen²²²
Och skåda!²²³ Ett olivblad friskt i dess mun
Och visste Noach, sannerligen sjunkit undan hade vattnet från jorden
Men han lät vänta²²⁴ ännu sju dagar ytterligare
Och han sände duvan och hon fortsätter inte att återvända till honom mera*

*Och det hände²²⁵ i det sexhundraförsta året, den första månaden, den första av månaden
Torkat upp hade vattnet från jorden*

*Och tog Noach bort täckelse²²⁶ av arken
Och han betraktade: Och skåda!²²⁷ Torkat upp hade ansiktet av marken*

²¹¹ Perfekt används. Man kunde även översätta ”hade fortsatt”. Perfekt används för att ge bakgrundsinformation.

²¹² Notera variationen av ord i jämförelse med 1 Mos 8:3. Formen är qal infinitiv absolutus.

²¹³ Här används inte berättarformen imperfekt konsekutiv, utan endast perfekt och infinitiv. Det ska tolkas som att läsaren här ges bakgrundsinformation som inte för handlingen kronologiskt vidare.

²¹⁴ Här används wajehi som ofta inleder ett nytt avsnitt.

²¹⁵ Eller öppning

²¹⁶ Meningen är något svårtolkad, men innebörden är antagligen att korpen kunde komma och fara efter behov.

²¹⁷ Alltså efter korpen.

²¹⁸ Eller avtagit.

²¹⁹ Perfektformen används för att uttrycka något som sker simultant eller något som har skett innan berättelsens röda tråd. Här fungerar presens bra.

²²⁰ Kan också uttrycka emfas, alltså betoning, eller endast ett ”ty”. Här skulle ”ty” fungera utmärkt, men eftersom ”ki” återkommer när duvan återvänt med ett olivblad i munnen och Noach vet att ”sannerligen” hade vattnet sjunkit undan vill jag översätta på samma sätt här för att man ska kunna se förbindelsen. Se HALOT.

²²¹ Alltså hela jordens yta.

²²² Ordagrant ”vid tiden kvällen”.

²²³ Wehinneh innebär ett perspektivbyte. Åhöraren får se duvan från Noachs perspektiv. Berlin 1994, 62–63, 91–95; Walsh 2009, 49

²²⁴ Notera variationen gentemot 1 Mos 8:10. Där står verbet i piel, här i nifal som är mer passivt.

²²⁵ Wajehi.

²²⁶ Ordet betyder ”det som täcker”, det är participformen av täcka. Det innebär således taket eller en del av det. Mathews (1996, 389) noterar att ordet i alla övriga fall används för tabernaklets täckelse som bestod av färgade djurhudar (2 Mos 26:14; 36:19; 4 Mos 3:25).

²²⁷ Wehinneh används vilket innebär att man kan betrakta med Noachs ögon. Wehinneh innebär perspektivbyte.

2.8.2 Innehåll och avgränsning

Scenen startar med att bergstopparna blir synliga och slutar med att Noach avlägsnar täckelset och åhöraren utifrån Noachs perspektiv får bevittna hur marken verkligen har torkat upp.²²⁸

Detta tema av upptorkande omsluter fågelepisoden som Skinner beskriver som oöverträffad vad gäller vackert uttryck och känslighet.²²⁹ Notera de två perspektivbytena där ”wehinneh” används i hebreiskan för att läsaren ska få betrakta duvan med det friska olivbladet i munnen med Noachs ögon liksom med Noachs ögon utifrån arken få betrakta den upptorkade jorden sedan täckelset avlägsnats.²³⁰ Jag instämmer med Skinner. Episoden är oerhört vackert beskriven, inte minst sekvensen då Noach sträcker ut sin hand och tar duvan till sig in i arken.

Avgränsningen av den här scenen är inte självklar. Scenen innehåller två ”wajehi” som är en vanlig markör för början eller slutet av ett textavsnitt. Det första tillfället är ”*Och det hände efter slutet av 40 dagar*” och det andra är ”*Och det hände i det sexhundraförsta året...*” Men jag anser ändå att den här uppdelningen fungerar väl. De två inledande raderna betraktar jag som en introduktion varefter fågelepisoden följer. Sedan inleder det andra wajehi den andra korta delen då Noach blickar ut över den torra jorden. Nästa scen startar med en ny tidsangivelse. I den här scenen är det berättaren som berättar och Noach som är aktiv.

Tidsangivelserna är anmärkningsvärda. Arken hade strandat efter fem månader då vattnet ännu täckte allt, den sjuttonde dagen av den sjunde månaden. Nu anges att det därefter följde en period då vattnet fortsatte att avta, en period som varade i ungefär två och en halv månad innan bergstopparna blev synliga. Det som måste avses är betydligt lägre höjder än Ararats berg där arken strandat. Sedan anges ytterligare en period av väntan i 40 dagar. Dessa 40 dagar behöver inte följa direkt på den tidigare tidsangivelsen, men om de gör det anges en väntetid som är ungefär fyra månader lång mellan det att arken strandar vid Ararat och att Noach öppnar fönstret!

Därefter sänder han ut korpen och sedan duvan en första gång. Att först sända ut korpen och senare duvan är logiskt eftersom duvan är en fågel som trivs i dalen. Korpen är en starkare fågel som kan flyga längre och även kan leva på en större variation av kost än duvan.²³¹ Duvan kommer tillbaka och Noach väntar ytterligare sju dagar. Han sänder ut den en andra gång och duvan kommer tillbaka med ett olivblad i munnen. Efter detta väntar Noach ännu en gång sju dagar innan han sänder ut henne en tredje gång och nu återvänder duvan inte mer. Sist i den här scenen anges på nytt ett datum då jorden är torr: Den första dagen av Noachs sexhundraförsta år. Mellan att arken strandade den sjuttonde dagen i den sjunde månaden och att Noach tar bort täckelset av arken är det således ca fem och en halv månad. Och ännu har inte tiden kommit för arkens invånare att kliva ut. Den angivelsen ges först i nästa scen.

²²⁸ Perspektivbyte är något som avses med ordet ”wehinneh”. Berlin 1994, 62–63, 91–95. Exempel som anges är 1 Mos 8:11; 24:30, 63; Dom 4:22; 1 Sam 4:13; 19:16. Walsh 2009, 49.

²²⁹ Skinners kommentar noteras av Waltke (2001, 141).

²³⁰ Om hur wehinneh används: Berlin 1994, 62–63, 91–95; Walsh 2009, 49.

²³¹ Mathews 1996, 387; Waltke 2001, 141; Walton 2001, 314.

Ny information i denna scen är:

1. Hur länge vattnet fortsatte minska
2. När bergstopparna blev synliga
3. Hur Noach med hjälp av fåglarna tar reda på hur väl vattnet sjunkit undan och hur livet på jorden kommit igång
4. När jorden torkat upp

2.9 Scen 8: Arken lämnas och Noach offerar. 1 Mos 8:14–22

Den här scenen består av två händelser. För det första informerar berättaren att allt liv lämnar arken på Guds befallning. Den andra delen av scenen berättar om Noachs offer och HERRENS löfte. Efter att jag översatt och diskuterat innehåll och avgränsning ägnar jag uppmärksamhet åt de tidsangivelser som anges och sist analyserar jag den repetition med variation som förekommer i den här scenen.

2.9.1 Översättning

וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּשִׁבְעָה וָעֶשְׂרִים יוֹם לַחֲדָשׁ יִבְשֶׁה הָאָרֶץ:

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר:

צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֶיךָ וּנְשֵׁי בְנֶיךָ אִתָּךְ: כָּל הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתָּךְ מִכָּל בֶּשָׂר בְּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֶמֶשׂ עַל הָאָרֶץ הֵנָּה אִתָּךְ

וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ וּפְרוּ וּרְבוּ עַל הָאָרֶץ:

וַיֵּצֵא נֹחַ וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בְנָיו אִתּוֹ:

כָּל הַחַיָּה כָּל הָרֶמֶשׂ וְכָל הָעוֹף כָּל רוֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ לְמִשְׁפַּחְתֵיהֶם יֵצְאוּ מִן הַתֵּבָה:

וַיָּבֵן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה

וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר

וַיַּעַל עֹלֹת בְּמִזְבֵּחַ:

וַיִּרַח יְהוָה אֶת רִיחַ הַנְּחִיחַ

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל לִבּוֹ

לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם

כִּי יֵצֵא לִב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו וְלֹא אֶסֶף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ

Och i den andra månaden, den tjugosjunde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad²³²

Då talade²³³ Gud till Noach för att säga²³⁴:

*Gå ut från arken du och din hustru och dina söner och hustrurna till dina söner med dig
Alla djur som är med dig av allt kött, med flygande varelser med boskapsdjur och med alla
kryp som kryper omkring på jorden, för ut²³⁵ med dig.
Och de ska myllra över jorden och vara fruktsamma och föröka sig på jorden*

*Och gick ut Noach och hans söner och hans hustru och hustrurna till hans söner med honom.
Varje djur, varje kryp och varje flygande varelse, allt som rör sig på jorden enligt sina
familjer²³⁶, går ut²³⁷ från arken*

Och byggde Noach ett altare åt HERREN

Och han tog av alla rena boskapsdjur och av alla rena fåglar

Och han offrade brännoffer på altaret

Och kände HERREN den välbehagliga doften²³⁸

Och sade HERREN till sitt hjärta²³⁹

Jag ska inte fortsätta förbanna marken ytterligare på grund av människan

*Sannerligen,²⁴⁰ det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom. Men jag
ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort²⁴¹*

*I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och
vinter, dag och natt inte upphöra*

²³² Här är det alltså ett annat ord som används än det som använts tidigare. Det här ordet "jawash" יָבֵשׁ används för att uttrycka något som är verkligt torrt eller uttorkat. Det används ofta i sammanhang av allvarlig torka då växtligheten torkar bort eller då floder och bäckar sinar på grund av vattenbrist. Ordet används också om växter som torkar bort och vissnar. Ordet används t.ex. i Jes 19:5, 7; 23:10; 50:38; Jer 12:4; 1 Kung 17:7; Job 8:12; Jona 4:8; Hes 17:10. Det är alltså inte en synonym till ordet för torrt som använts tidigare. Det här ordet uttrycker en högre grad av torrhet. Se även Harris et. al. § 837c.

Även Alter (1996, 35) noterar skillnaden orden emellan. Alter noterar att de två orden för torr förekommer även som parallellism i Hosea 13:15. Orden förekommer även som något som kan tolkas som en tidsmässig sekvens i Jesaja 19:5 och Job 14:11. Först sinar en vattenkälla och senare är den fullständigt uttorkad.

²³³ Det här är första gången verbet jedaber används. Samtidigt är det enda gången i urhistorien.

²³⁴ Infinitiv constructus.

²³⁵ Det är samma ord som används när Gud säger "Gå ut". Då används den allmänt aktiva qal formen, nu den kausativa hifilformen. Uttrycket är alltså kiastiskt uttryckt på hebreiska, slutet avspeglar början. Verbet förekommer fyra gånger här, alla gånger i olika grammatisk form. Hamilton 1990, 307.

²³⁶ Notera variationen från "slag".

²³⁷ Perfektformen används. Notera variationen mellan alla fyra "gick ut, gå ut"

²³⁸ Här finns ingen antydning om att Gud är i behov av mat som i Gilgamesh- eller Atrahasiseposet. Uttrycket "kände den välbehagliga doften" är ett uttryck som beskriver hur Gud tar emot ett offer även i sena texter i GT. Det finns inget primitivt i uttrycket. Hamilton 1990, 308; Westermann 1994, 454.

²³⁹ Unikt uttryck, men påminner om uttalandet i 1 Mos 6:6.

²⁴⁰ Ordet är "ki" som endera ska tolkas emfatiskt, alltså förstärkande som "verkligen" sannerligen" "i sanning" eller så kausativt så att det förklarar det som föregår eller kommer efter. Då översätter man "ty", "därför att" eller dylikt. Jag väljer att tolka ki som emfatiskt här eftersom jag inte anser att "allt människans hjärta formar är ont" är en logisk förklaring till varför HERREN inte ska låta en flod komma på nytt. Istället tolkar jag det som att ja, allt människans hjärta formar är ont, men trots det ska jag inte åter låta en flod komma. Så även Hamilton 1990, 309–310.

²⁴¹ Notera paret HERRENS hjärta och människans hjärta.

2.9.2 Innehåll och avgränsning

Innehållet i den här scenen är tudelat. Man kan argumentera för att den borde delas upp i två separata scener, bl.a. på basis av att olika gudsbeteckningar används.²⁴² Men jag anser ändå att de två delarna är nära sammankopplade och som en tudelad enhet anser jag att helheten fungerar bättre.

Scenen inleds, liksom den föregående, med en tidsangivelse. Sedan är det Gud som talar och ger befallningen att lämna arken. Efter det bekräftar berättaren att Noach och allt liv verkligen lämnar arken. Så slutar första delen. Den andra delen inleds med att Noach är aktiv när han ”bygger, tar och offerar” i tre konsekutiva meningar. Därefter är det åter HERREN som är aktiv när han först kände den välbehagliga doften och därefter ger ett löfte att aldrig på samma sätt slå allt liv som han nu gjort.

Mönstret är alltså:

Gud talar: lämna arken samt välsignar till förökning

Noach är aktiv: lämnar arken

Noach är aktiv: bygger, tar och offerar

HERREN reagerar på offret och talar: ger löfte om att inte slå allt levande på samma sätt

På basis av det ovan framförda anser jag mitt val att betrakta de två delarna som en enda scen väl motiverad.

I slutet ger HERREN tre löften:

1. att inte fler gånger förbanna marken för människans skull
2. att inte mer förgöra djurlivet
3. att jordens naturliga rytm ska bestå så länge jorden består

Vad gäller orsaken till att HERREN inte fler gånger ska förbanna marken råder en viss förvirring om man läser olika översättningar. T.ex. Folkbibeln översätter ”eftersom hennes hjärtas tankar är onda”. I så fall skulle orsaken till löftet vara att människans tankar är onda. Det anser jag är en märklig motivering. Jag tror missuppfattningen härrör från att man tidigare ganska mekaniskt översatte det hebreiska ”ki” som ”ty” med innebörden att ”ki” angav en förklaring. Numera har många forskare insett att ”ki” även används för att uttrycka emfas, betoning.²⁴³ Då kan man istället översätta ”sannerligen” eller med ett emfatiskt ”Ja!”. I det här fallet fungerar den förståelsen väl. Det HERREN säger är alltså att han ger löftet trots, inte på grund av, människans tillstånd.²⁴⁴

²⁴² Först används Gud, sedan HERREN. För en diskussion gällande detta se kapitel fyra.

²⁴³ Se t.ex. HALOT.

²⁴⁴ Så även Hamilton (1990, 309–310).

Marken tolkar jag som att det anger växtligheten, inte ett allmänt förbannande av hela jorden som många översättningar anger. Min slutsats får stöd av att de två entiteter som drabbades av flodens framfart var marken med dess växtlighet och sedan allt djurliv på torra land. Just dessa två entiteter specificeras. Därutöver garanteras att jordens naturliga rytm kommer att bestå. Det som är beroende av den rytmen är framförallt det som lever på marken.

I den här scenen talar Gud/HERREN och berättaren bekräftar. Noach är aktiv.

Ny information är:

1. Exakt datum ges när jorden är så torr att Noach avlägsnar en del av taket
2. Exakt datum ges när jorden var riktigt torr
3. Exakt datum ges när Gud säger att Noach ska stiga ur arken
4. Gud välsignar till förökning
5. Noach bygger ett altare och offerar
6. HERREN ger löfte om att aldrig mer slå allt levande på samma sätt trots människans ondska

2.9.3 Tidsangivelserna

Efter slutet av föregående scen, som avslutades med att Noach avlägsnar täckelset och blickar ut mot en jord som redan är torr, följer ännu en väntan på nästan två månader. Den totala väntetiden sedan arken strandat är alltså sju månader och 10 dagar. Väntetiden sedan de omgivande höjderna varit synliga är fem månader.²⁴⁵ Varför all denna väntan? En naturlig orsak vore att berättelsen verkligen beskriver en historisk och inte bara en fiktiv händelse. Efter en sådan katastrof som beskrivs går det åt tid innan livet kan återhämta sig. Väntetiden efter att duvan kommit tillbaka med ett olivblad i näbben är ca tre och en halv månad. Det är en hel växtsäsong i Finland. Det här draget av realism vad gäller tiden är helt unik bland kända flodberättelser.²⁴⁶

Mellan datumangivelserna för flodens början och slut är det exakt 12 månader och 11 dagar. Om man, som flera forskare gör, utgår från att det är månen som angav månaderna i den antika främre orienten så är 12 mån-månader 354 dagar, 11 dagar därtill innebär således 365 dagar, ett solår.²⁴⁷ Keil och Delitzsch är dock tveksamma och påpekar att man inte kan vara säker på den här tolkningen. Det kan även handla om ett solår och 10 dagar. Att tidsangivelserna baseras på ett solår stöds av att fem månader anges som 150 dagar i samband med att arken strandar.²⁴⁸

²⁴⁵ De blev synliga den första dagen i den tionde månaden.

²⁴⁶ Se min analys av förhållandet mellan den bibliska flodberättelsen och andra kända flodberättelser i Jungerstam 2018.

²⁴⁷ Hamilton 1990, 305; Blenkinsopp 1992, 81; Westermann 1994, 433.

²⁴⁸ Keil & Delitzsch 2001, 95.

Jag noterar i vilket fall att talet 365 förekommer även tidigare i urhistorien. I människans toledot anges den sjunde generationens Chanochs ålder till 365 år. Chanoch rapporteras inte dö och hans son Metushelach lever längst av alla människor vars ålder anges i GT: 969 år. Därutöver är antalet ord i Adams genealogi, 1 Mos 5, 365. Huruvida detta är en del av ett medvetet mönster eller ej är sedan en annan fråga.²⁴⁹

2.9.4 Repetition med variation

Repetition förekommer även i denna scen. I texter från den antika främre orienten innebär repetition ett sätt att betona något.²⁵⁰ Så sker även i detta avsnitt när Gud först befäller Noach att gå ut ur arken och berättaren sedan bekräftar att de gick ut. Jag presenterar först texten på nytt med färgkoder för att synliggöra repetitionerna.

*Gå ut från arken du och din hustru och dina söner och hustrurna till dina söner med dig
Alla djur som är med dig av allt kött med flygande varelser med boskapsdjur och med alla
kryp som kryper omkring på jorden för ut med dig.*

Och de ska myllra över jorden och vara fruktsamma och föröka sig på jorden

*Och gick ut Noach och hans söner och hans hustru och hustrurna till hans söner med honom.
Varje djur varje kryp och varje flygande varelse allt som rör sig på jorden enligt sina familjer
går ut från arken*

Jag presenterar variationerna enligt Sternbergs fem kategorier.²⁵¹ Även här fann jag exempel på alla fem kategorier. Beaktar man resultaten av mina analyser av repetition med variation som föregått kan detta inte längre anses som överraskande, men variationsrikedomen är inte desto mindre anmärkningsvärd.

1. Expansion
 - a. *med flygande varelser/och varje flygande varelse*
 - b. *- / enligt sina familjer*
2. Trunkering
 - a. *med boskapsdjur och med alla kryp som kryper omkring på jorden/ allt som rör sig på jorden*
 - b. *Alla djur som är med dig av allt kött/Varje djur varje kryp*
3. Ordning
 - a. *Noach – hustru – söner – hustrurna till sönerna*
 - b. *Noach – söner – hustru - hustrurna till sönerna*
4. Grammatik
 - a. *Gå ut/ gick ut (Qal imperativ/qal imperfekt konsekutiv)*
 - b. *för ut/ går ut (Hifil imperativ/qal perfekt)*
5. Substitution
 - a. *Du/din/dina används i en befallning*
 - b. *Noach/hans används när det rapporteras att Noach gör enligt befallning*

²⁴⁹ Jungerstam 2017, 31–33, 92.

²⁵⁰ Blenkinsopp 1992, 81.

²⁵¹ Sternberg 1987, 391–392.

2.10 Scen 9: Gud välsignar och ger föreskrifter. 1 Mos 9:1–7

I den här scenen välsignar Gud allt liv som på nytt ska fylla jorden. Gud ger även föreskrifter för livet efter floden. Dietföreskriften ändras och nya föreskrifter ges som ska begränsa ondskans framfart nu när livet börjar om. Efter att jag presenterat min översättning diskuterar jag innehåll och scenens avgränsning.

2.10.1 Översättning

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֶחַם וְאֶת בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ:
וּמִוֹרְאֵכֶם וְהַתְּכֶם יְהִיָּה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה וּבְכֹל דְּגַי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ:
כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לְכֶם יְהִיָּה לְאֹכְלָהּ כִּי־רַק עֹשֵׁב נִתְּמִי לְכֶם אֶת כָּל:
אֲדָם בְּשֹׁר בְּנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ:
וְאֲדָם אֶת דְּמָמְכֶם לְנִפְשֵׁיכֶם אֲדָרְשׁ מִיָּד כָּל חַיָּה אֲדָרְשׁוּנִי וּמִיָּד הָאָדָם מִיָּד אִישׁ אֶחָיו אֲדָרְשׁ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם:
שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם בְּדָמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בְּצַלֵּם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם:
וְאֵתֶם פָּרוּ וּרְבוּ שִׂרְצוּ בְּאָרֶץ וּרְבוּ בָהּ:

Och välsignade Gud Noah och hans söner

Och han sade till dem:

Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden

Och fruktan²⁵² för er, ja skräck²⁵³ för er ska vara över alla jordens djur och över alla himmelens flygande varelser och över allt som kryper omkring på marken och över alla havets fiskar – i er hand är de givna

Allt som rör sig och har liv åt er ska vara som föda. Liksom de gröna örterna ger jag er allting. Dock, kött med sitt liv, sitt blod i sig, ska ni inte äta

Och sannerligen, ert blod som hör till ert liv ska jag kräva

Från handen av varje djur ska jag kräva det

Och från handen av människan, från handen av en man hans bror

Jag ska kräva människans liv²⁵⁴

Utgjutare²⁵⁵ av blodet av en människa, genom en människa hans blod ska utgjutast²⁵⁶ ty som Guds avbild har han gjort människan²⁵⁷

Och ni: var fruktsamma och föröka er, myllra över jorden. Ja föröka er på den²⁵⁸

²⁵² Ordet används t.ex. i 5 Mos 11:25; 34:12; Jes 8:12,13; Mal 1:6; 2:5.

²⁵³ Man kunde även översätta med t.ex. ”rädsla”. Ordet förekommer endast i Job 41:24 i övrigt.

²⁵⁴ Det är svårt att översätta texten och att vara säker på vilken förståelse som är rätt. Det finns åtminstone två möjligheter. Endera avses att en människa tar livet av sin broder, som inte behöver innebära hans biologiska bror utan en annan människa, eller så avses blodshämnd. Det innebär i så fall att en människa som mördat en annan människa ska dödas av en blodshämndare, som kan vara den dödades nära släkting eller bror. Det finns lagar som begränsar detta i Moseböckerna, t.ex. 4 Mos 35:9–34 och 5 Mos 19:1–13. Poängen är i vilket fall att den som tar livet av en människa måste själv dö. Svårigheten att förstå och översätta tolkar jag som ett tecken på att texten är gammal.

²⁵⁵ Particip.

²⁵⁶ Kiastisk uppbyggnad.

²⁵⁷ Att vara Guds avbild innebär att vara Guds representant på jorden. Se Jungerstam (2013, 46–47) för diskussion och vidare referenser.

²⁵⁸ Notera repetition med variation i jämförelse med rad ett.

2.10.2 Innehåll och avgränsning

I den här scenen är det nästan uteslutande Gud som talar. Berättaren kommer endast in i slutet med det kiastiska uttrycket ”Utgjutare av blodet...”. Ny information som ges är:

1. Gud välsignar Noach och hans söner till fruktsamhet
2. Rädsla för människan ska hädanefter prägla djurens förhållande till människan
3. Djuren ges till föda åt människan på samma sätt som växterna tidigare givits
4. Man ska inte äta kött med blodet kvar
5. En människa eller ett djur som dödar en människa måste betala med sitt eget liv
6. Människan är Guds avbild. Det är nygammal information som gavs redan i skapelseberättelsen, men som nu ges första gången i Noachs toledot

Man kan notera att nu omnämns fiskar för första gången efter skapelseberättelsen. I samband med floden har de inte nämnts av naturliga orsaker.

Den här scenen präglas av kiastiska uttryck och är skickligt komponerad. Scenen, som nära hänger ihop med den tidigare, omsluts av ett *inclusio*. Slutet avspeglar början. Som vanligt används variation rikligt. *Inclusiot* utgörs av följande meningar:

*Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden/
Och ni: var fruktsamma och föröka er, myllra över jorden ja föröka er på den*

Inom *inclusiot* finns också en kiastisk konstruktion i följande stycke:

*Och sannerligen, ert blod som hör till ert liv ska jag kräva
Från handen av varje djur ska jag kräva det
Och från handen av människan, från handen av en man hans bror
Jag ska kräva människans liv*

Inneslutet av *inclusiot* finns upplysningen på vilket sätt Gud kräver livet. Det sker genom en annan människa, den dödades bror – vilket kan ha betydelsen medmänniska. Människan är ju skapad till Guds avbild, Guds representant.²⁵⁹ Människan ska råda och ansvara för skapelsen. Det är människans ansvar att straffa en mördare eller att döda ett djur som dödat en människa. Notera även den kiastiska konstruktionen i följande uttalande:

Utgjutare av blodet av en människa, genom en människa hans blod ska utgjutas

Meningen är kiastiskt konstruerad med följande mönster: A-B-C-c-b-a. På hebreiska är det kiastiska mönstret än mer intensivt eftersom inga prepositioner används. Notera att alla tre ord varierar grammatiskt:

יִשָּׁפֵחַ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵחַ.

Shofech dam haadam baadam damo jishafech.

²⁵⁹ Jungerstam 2013, 46–47.

Förbudet att förtära blodet är unikt för den antika främre orienten. I Pentateuken upprepas förbudet många gånger.²⁶⁰

Återklängen från skapelseberättelsens formuleringar och innehåll är mycket tydlig. Dietförändringen kopplas direkt till vad Gud sagt i 1 Mos 1:29:

Och Gud sa: Se: ”Jag ger er varje fröbärande ört som finns över hela jordens yta och varje träd som har fröbärande frukt – åt er ska de bli som föda. Ja, även för alla markens djur och för alla himmelens fåglar. Ja, för allt som rör sig på jorden som i sig har livets anda: varje grön ört är till föda.” Ja, så blev det.

Förändringarna gentemot tiden innan floden är följande:

1. Människan får nu äta kött
2. Djuren ska frukta människan på ett sätt som inte skett innan
3. En människa som tar livet av en annan människa ska dö
4. Djur som dödar en människa ska dö
 - a. Motiveringen för punkt tre och fyra är att människan är Guds avbild²⁶¹

I förra scenen gav HERREN följande löfte:

Jag ska inte fortsätta förbanna marken ytterligare på grund av människan. Sannerligen det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom, men jag ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort. I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och vinter, dag och natt inte upphöra

Ja, löftet om att en flod aldrig mera skulle slå ner allt liv gavs, men situationen fortsätter inte oförändrad som innan. Nu ska en gräns sättas för ondskan så att den inte kan spridas och regera ostört. Den som dödar en människa ska själv dödas. Samtidigt som det är ett strängt straff så är det samtidigt restriktivt. Det är endast den som dödat som ska dö. Det får inte bli en hämndspirall där den som fått sin bror dödad hämnas genom att döda mer än mördaren. Genom den här föreskriften blir också ansvaret för att utmäta straffet hela samhällets. I Mose lag tillämpas dödsstraff, men mycket restriktivt. Det räcker t.ex. inte med ett enda vittne. Det som kan vara en olycka undantas också osv.²⁶² Jag avslutar med att rekapitulera hur den sjunde från Adam i Kains släktled skrävlar. Skillnaden efter floden är att Lemechs handlingar inte skulle få fortgå ostraffat.

Hör min röst ni Lemechs hustrur, ge akt på mitt tal!

Ja, En man dödar jag för mitt sår och en yngling för min skråma

Ja, sjufalt hämnad blir Kain men Lemech sjuttio och sju

²⁶⁰ Hamilton 1990, 314; Walton 2001, 343. T.ex. 3 Mos 3:17; 7:26–27; 17:10–14; 5 Mos 12:15–16, 20–24.

²⁶¹ Fungerar alltså som Guds representant på jorden. Jungerstam 2013, 46–47.

²⁶² Se en förteckning över hur dödsstraff tillämpas och begränsas. Jag har gjort en sammanställning som finns under www.torejungerstam.com.

2.11 Scen 10: Gud upprättar ett förbund. 1 Mos 9:8–17

Den här scenen hör nära ihop med scen åtta då löftet om att en flod aldrig mer ska drabba nämns första gången i samband med Noachs offer. Den här scenen fokuserar på med vem förbundet upprättas och på tecknet för detta förbund: regnbågen. Man behöver inte utgå från att regnbågen nu syns för första gången. Men från och med nu fungerar den som en symbol för Guds förbund med Noach.²⁶³

I min översättning använder jag färgkoder för att tydliggöra de många repetitioner och variationer som finns i denna korta scen. Efter att jag diskuterat innehåll och avgränsning ägnar jag uppmärksamhet åt den extremt rikliga variation som förekommer i den här scenen tillika med intressanta ordfrekvenser. Sist noterar jag ett intressant perspektivbyte.

2.11.1 Översättning

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵל נֹחַ וְאֵל בְּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר:
וְאֲנִי הִנְנִי מְקִים אֵת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֵת וַרְעֲכֶם אֶחְרִיכֶם:
וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם בְּעוֹף בְּבַהֲמָה וּבְכָל חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם
מִפֶּלֶא יֵצְאִי הַמַּבֵּה לְכָל חַיַּת הָאָרֶץ:

וְהַקְּמַתִּי אֵת בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְלֹא יִפְרַת כָּל בְּשָׂר עוֹד מִמִּי הַמַּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת עוֹלָם: אֵת קַשְׁתִּי נֹתֵמִי בְּעָנָן
וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ:
וְהִיְתָה בְּעָנְנֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקַּשְׁתִּי בְּעָנָן:
וְנִכְרַתִּי אֵת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בְּשָׂר וְלֹא יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לַמַּבּוּל לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר:
וְהִיְתָה הַקַּשְׁתִּי בְּעָנָן וְרֵאִיתֶיהָ לְזִכָּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל בְּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֵל נֹחַ זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר הַקְּמַתִּי בֵּינִי וּבֵין כָּל בְּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

²⁶³ Sarna 1989, 62; Mathews 1996, 411; Walton 2001, 345.

*Och talade²⁶⁴ Gud till Noach och till hans söner med honom för att säga²⁶⁵:
Och jag, ja sannerligen jag upprättar²⁶⁶ mitt förbund med er och med er säd efter er och med
alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna, med boskapsdjuren och
med alla jordens djur med er - från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser²⁶⁷
Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter²⁶⁸ av flodens vatten,
ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden*

Och sade Gud:

*Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger²⁶⁹, mellan mig och mellan er och mellan
alla levande varelser med er för alla framtida generationer*

*Min båge ger²⁷⁰ jag bland molnen, ja den ska vara som ett tecken på förbundet mellan
mig och mellan jorden*

*Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland
molnen*

*Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla
levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt
kött*

*Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga
förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden*

*Ja sade Gud till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat²⁷¹ mellan mig
och mellan allt kött som är på jorden*

2.11.2 Innehåll och avgränsning

Det här är den sista scenen i den egentliga flodberättelsen. I berättelsens första scen när Noach informeras om floden får han samtidigt för första gången veta om förbundet när Noach får höra orden ”Men jag ska upprätta mitt förbund med dig”. Det är målgruppen för detta förbund

²⁶⁴ I vanliga fall översätter jag ”Och sade”, men eftersom satsen avslutas med *infinitiv constructus* passar det på svenska bättre med ”talade” inledningsvis.

²⁶⁵ *Infinitiv constructus*. Ofta lämnar man ordet översatt eller så översätter man det som ett particip ”sägande”. Jag väljer att försöka översätta som en infinitiv även om det på svenska inte är den naturligaste lösningen.

²⁶⁶ Hifil particip. Kan användas för att uttrycka såväl presens som en nära framtid, även imperfekt. Joüon & Muraoka 2011, 380 (§ 121 d). Hifilformen är kausativ. Hinneh används för att ge betoning och förstärka det som följer.

²⁶⁷ Jag översätter så att användningen av olika prepositioner synliggörs. Meningsbyggnaden är något märklig. Kanske ett tecken på en riktigt gammal text som ligger i bakgrunden.

²⁶⁸ Jag har ofta översatt samma ord med ”ytterligare” tidigare. Här passar dock inte den översättningen i sammanhanget.

²⁶⁹ Particip. Jag tolkar textsammanhanget så att det som ”natan” primärt syftar på bägge gånger i det här sammanhanget är tecknet, alltså regnbågen. Därför översätter jag inte ”sluter” som man kan göra om man tror att natan främst syftar på förbundet. Ordet natan kan ha en mängd olika betydelser, den vanligaste är ”ger”. Jungerstam 2013, 35.

²⁷⁰ Perfekt. Det är samma ord ”natan” som används för tidigare och som då ofta översätts ”sluter”. Ordet används på många sätt. Den vanligaste betydelsen är ”ger”. Jungerstam 2013, 35.

²⁷¹ Perfekt.

och ännu mera tecknet för det som står i fokus i den här scenen. Det förtydligas inte minst av de upprepningar som förekommer i scenen. Man bör också ta i beaktande att den här scenen hör nära ihop med scen åtta då löftet om att allt liv inte skulle förgöras på samma sätt gavs. Nu stadfästs löftet som redan är givet, det nya är det specifika tecken som ges.²⁷²

Ny information som ges i den här scenen är:

1. Gud upprättar ett förbund med både djur och människor
2. Förbundet innebär att en flod aldrig ska återkomma
3. Förbundet gäller för all framtid
4. Bågen i skyn ska vara tecknet för förbundet

2.11.3 Löftet upprepas – repetition med variation

I den här scenen uttrycks att en flod inte på nytt ska drabba så här:

Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte vara åter en flod att fördärva jorden

Detta kan jämföras med hur det uttrycktes tidigare

Jag ska inte fortsätta förbanna marken ytterligare på grund av människan

Sannerligen det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom, men jag ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort

I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och vinter, dag och natt inte upphöra

Nu ligger fokus på upprättandet av detta förbund och framförallt tecknet för det. Berättaren går vidare med att specificera vilket tecknet är för förbundet, men han upprepar inte det han tidigare sagt vad gäller innebörden eller motiveringen till löftet. Detta följer det normala mönstret då repetition inte innebär upprepning utan ny information kommer till och gammal information lämnas bort.

Bågen i skyn har av Wellhausen och en del av hans efterföljare tolkat som en HERRENS pilbåge som han hänger bland molnen efter striden mot kaosmakterna. Men som Westermann konstaterar finns inget spår av någon strid mot kaosmakterna eller något annat mytologiskt i berättelsen. Ordet är samma på hebreiska för ”båge”, men när en regnbåge avses anges alltid tillägget ”bland molnen”.²⁷³

²⁷² Sarna 1989, 53; McKeown 2008, 56.

²⁷³ Von Rad 1972, 134; Westermann 1994, 473.

2.11.4 Frekvens och variation

Den här scenen är, förutom att den är väldigt vacker, även präglad av att nyckelord och teman upprepas tre eller sju gånger. Här förekommer även repetition med variation som jag ska analysera på samma sätt som tidigare.

Följande nyckelord eller teman förekommer tre eller sju gånger.

Förbund x 7

Olika uttryck för ”mellan mig och allt kött” x 7

Jorden x 7

Upprätta mitt förbund x 3, verbet varierar grammatiskt varje gång

Tecknet (för förbundet) x 3

Båge x 3

En medvetenhet om och förmåga att använda ordfrekvens som en dimension av textens komposition har författaren gett prov på vid upprepade tillfällen i urhistorien. Därför borde det inte överraska när intressanta frekvenser dyker upp ännu en gång.²⁷⁴

Nu presenterar jag vilka repetitioner det finns i scenen och redovisar min analys av variationerna.

Man kan dela in repetitionerna i scenen så att de huvudsakligen hör ihop parvis. I scenen finns tre sådana parvisa repetitioner. Den första behandlar upprättandet av förbundet. Den andra fokuserar på tecknet som ges, bågen i skyn. Den tredje beskriver främst vad som händer när bågen i skyn uppenbarar sig. Sedan avslutas scenen med ett uttalande som tydligt anknyter till såväl grupp ett som grupp två och tre. Utöver detta finns repetitioner som också går mellan dessa tre grupper. Variationsrikedomen i den här scenen är enligt mig närmast förstummande.

Först presenterar jag hela scenen på nytt där jag färgkodat det som hör ihop. Därefter presenterar jag de olika repetitionerna parvis. Jag benämner repetitionerna 1a, 1b osv.

²⁷⁴ Jungerstam 2013, 57–60; 2015, 76–77; 2016, 64–70; 2017, 3.

Och talade Gud till Noach och till hans söner med honom för att säga:

Och jag, ja sannerligen jag upprättar mitt förbund med er och med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna, med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er - från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser

Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden

Och sade Gud:

Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Min båge ger jag bland molnen, ja den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen

Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Ja sade Gud till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

Repetition 1a:

Och jag, ja sannerligen jag upprättar mitt förbund med er och med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna, med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er - från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser

Repetition 1b:

Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden

Repetition 2a:

Och sade Gud:

Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Repetition 2b:

Min båge ger jag bland molnen och den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

Repetition 3a

Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen

Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött

Repetition 3b

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Repetition 4:

Ja Gud sade till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

Det finns även två repetitioner som inte följer den parvisa grupperingen. En av dessa förekommer hela fem gånger. Det är upplysningen mellan vilka parter förbundet ingås. Den förekommer överallt förutom repetition ett och utformningen är unik varje gång.

mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer (2a)

mellan mig och mellan jorden (2b)

mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött (3a)

mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden (3b)

mellan mig och mellan allt kött som är på jorden (4)

I variation 1b och 3a repeteras löftet om att en flod aldrig på nytt ska fördärva jorden.

allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden (1b)

och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött (3a)

Uttrycket i 1b är kiastiskt: **allt kött – utplånas - flodens vatten – flod – fördärva - jorden.**

Författaren varierar orden varje gång, även grammatiken varieras.²⁷⁵ Repetitionen i 3a följer långt den andra delen av 1b, men ”flod” varieras med ”vatten till en flod” och ”allt kött” avslutar vilket var det första som nämndes i den första delen av 1b.

Som följer presenterar jag ännu repetitionerna. Därefter redovisar jag variationerna i listform enligt Sternbergs kategorier.

²⁷⁵ T.ex. passiv och aktiv: utplånas – fördärva.

Repetition 1a: Och jag, ja sannerligen jag upprättar mitt förbund med er och med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna, med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er - från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser

Repetition 1b: Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden

Repetition 2a: Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Repetition 2b: Min båge ger jag bland molnen och den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

Repetition 3a: Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen. Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött

Repetition 3b: Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Repetition 4: Ja Gud sade till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

Följande 22 variationer fann jag enligt Sternbergs kategorier.

1. Expansion (7)

- a. I 1b anges att allt liv ”ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte vara åter en flod att fördärva jorden”. Detta saknas i 1a
- b. Detta är tecknet för förbundet (2a)
Min båge ger jag bland molnen och den ska vara som ett tecken på förbundet (2b)
- c. Och jag ska betrakta henne (3b). Detta saknas i 3a
- d. Minnas mitt förbund (3a)
Minnas det eviga förbundet (3b)
- e. Mellan alla levande varelser (3a)
Mellan alla levande varelser av allt kött (3b)
- f. Mellan mig och mellan jorden (2b)
mellan mig och mellan allt kött som är på jorden (4)
- g. allt kött (1b)
allt kött som är på jorden (4)

2. Trunkering (8)

- a. ”Och jag, ja sannerligen” saknas i 1b
- b. med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna, med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er - från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser (1a)

allt kött (1b)
allt kött som är på jorden (4)

- c. Mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer (2a)
Mellan mig och mellan jorden (2b)
mellan mig och mellan allt kött som är på jorden (4)
- d. Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen (3a)
Och det ska bli bågen bland molnen (3b)
- e. Som är (3a) finns inte i 3b
- f. Mellan mig och **mellan er** och mellan alla levande varelser (3a)
Mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött (3b)
- g. Det ska inte bli åter vatten till en flod för att fördärva allt kött (3a). Saknas i 3b
- h. ”Flodens” vatten varierar med ”flod” (1b)

3. Ordning (2)

- a. Allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten (1b)
Och det ska inte bli åter vatten till en flod för att fördärva allt kött (3a)
- b. **allt kött** ska inte **utplånas** åter av **flodens vatten**, ja det skall inte bli åter en **flod** att **fördärva jorden** (1b).
Satsen är kiastiskt uppbyggs så att ordningen är den motsatta i den andra delen av satsen, författaren varierar samtidigt orden

4. Grammatik (3)

- a. Jag upprättar (1a)
Jag ska upprätta (1b)
Jag har upprättat (4)²⁷⁶
- b. Som jag nu ger (2a)²⁷⁷
Ger jag (2b)²⁷⁸
- c. Flodens vatten (1b)
Vatten till en flod (3a)

5. Substitution (2)

- a. Mellan **mig** och mellan er och mellan alla levande varelser (3a)
Mellan **Gud** och mellan alla levande varelser av allt kött (3b)
- b. **allt kött** ska inte **utplånas** åter av **flodens vatten**, ja det skall inte bli åter en **flod** att **fördärva jorden** (1b).
Orden i det kiastiska uttrycket byts ut så att ”allt kött” blir ”jorden”, ”utplånas” blir ”fördärva” och ”flodens vatten” blir ”flod”

Min kommentar

Variationsrikedomen är förstummmande. Efter att ha analyserat all text från 1 Mos 1 framåt konstaterar jag att detta är ett återkommande drag i urhistorien. Speciellt i de textavsnitt som

²⁷⁶ 1a: particip; 1b: perfekt konsekutiv; 4: perfekt.

²⁷⁷ Particip.

²⁷⁸ Perfekt.

dokumenthypotesen angett som tillhörande ”P”. Den författaren anges ofta vara den som har en förkärlek till monoton upprepning. Min analys av empirin visar att det motsatta gäller. Författaren av dessa texter har en verklig förkärlek till variation och lyckas variera texterna mångfacetterat gång efter annan. Samtidigt finns tydliga tecken på att författaren samtidigt beaktar ordfrekvens i sina texter. Den som är ansvarig för dessa texter är en författare med en enastående litterär förmåga.²⁷⁹

2.11.5 Perspektivbyte i texten

I den här scenen är det nästan uteslutande Gud som talar. Det är dock möjligt att göra tolkningen att det är Noach som säger:

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Det sägs inte klart ut om man ska förstå det som att Gud eller Noach säger det. Eftersom det står ”mellan Gud och mellan alla...” kan man förstå att det är Noach som säger detta och inte Gud. Förstår man det så blir resultatet en mycket vacker beskrivning:

Först deklarerar Gud vad tecknet ska vara:

Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Min båge ger jag bland molnen, ja den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

Sedan beskrivs mycket vackert från Guds perspektiv vad som sker när bågen uppenbarar sig

Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen

Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod för att fördärva allt kött

Sedan beskrivs vad som sker när Noach som människa betraktar bågen:

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Scenen avslutas genom att författaren återknyter till alla de tre avsnitt som kan urskiljas i scenen vilket jag diskuterade i föregående kapitel.

²⁷⁹ Jungerstam 2013; 2015; 2016; 2017.

Jag finner stöd för min tolkning att den sista beskrivningen sker från Noachs perspektiv från kanske oväntat håll. Det finns mycket som talar för att flodberättelsen är mycket gammal och att den har sina rötter i Mesopotamien. Jag har gjort en grundlig analys över förhållandet mellan Bibelns flodberättelse och kända paralleller i ett annat arbete och kommer inte att diskutera det temat desto mera i det här sammanhanget.²⁸⁰ Det som är intressant för tolkningen av den här scenen är en sekvens i slutet av Gilgamesheposets flodberättelse. Där blir flodhjälten Utnapishtim gudomliggjord. Sekvensen lyder så här i Warring och Kantolas översättning.²⁸¹ Jag har markerat de rader där ett perspektivbyte sker med fet stil.

*Ea tog till orda och sade till hjälten Enlil: Du är en hjälte, den vise bland gudar,
varför tänkte du inte efter utan skickade Floden?*

*Den som ensam är skyldig skall själv bära sin skuld
den som syndar skall själv lida!*

Är du för hård, släpp efter lite så att det inte brister är du för lössläppt dra åt lite!

Istället för floden hade lejonet kunnat minska människornas antal.

Istället för Floden hade vargen kunnat minska människornas antal.

Istället för Floden hade hungersnöden kunnat härja i landet

Istället för Floden hade Erra kunnat döda människor.²⁸²

*Jag avslöjade inte gudarnas hemlighet, jag lät bara Atrahasis drömma en dröm -
så hörde han gudarnas hemlighet. Tänk nu efter vad vi ska göra med honom.*

Enlil kom till mig, steg ombord på skeppet,

tog min hand, ledde upp mig på däck,

ledde dit min hustru och vi knäböjde.

Enlil stod mellan oss, vidrörde våra pannor och välsignade oss:

Förut var Utnapishtim och hans hustru människor,

nu blir de lika gudar!

Utnapishtim skall bo fjärran vid flodernas mynning.

Så förde de mig till flodernas mynning.²⁸³

²⁸⁰ För en gedigen analys av förhållandet mellan den bibliska berättelsen och andra kända paralleller se Jungerstam 2018.

²⁸¹ Tavla XI, rad 179–204. Warring och Kantola 2001, 213–215.

²⁸² Erra är ett annat namn på Nergal, underjordens härskare. Warring och Kantola 2001, 304.

²⁸³ Flodernas mynning är ett uttryck för paradiset. Warring och Kantola 2011, 214.

Det som är det intressanta är perspektivbytet som inte markeras på något sätt förutom att det kan förstås av sammanhanget. Först är det guden Ea som talar till guden Enlil. Sedan blir det enbart av sammanhanget uppenbart att åhöraren från flodhjälten Utnapishtims perspektiv får vara med om gudomliggörandet. Guden Enlil kommer till flodhjälten ombord på skeppet, tar flodhjältens hand och leder honom upp på däck. Åhöraren får från flodhjältens perspektiv även veta att guden Enlil också ledde dit Utnapishtims hustru och de knäböjer tillsammans. Åhöraren får från flodhjältens perspektiv veta att ”Enlil stod mellan oss, vidrörde våra pannor och välsignade oss”. Därefter kommer igen tre rader som uttalas från gudarnas perspektiv innan sekvensen avslutas med att perspektivet igen blir flodhjältens: ”Så förde de mig till flodernas mynning”.

Det som således är det verkligt intressanta är att perspektivbytet inte språkligt signaleras överhuvudtaget. Det är enbart sammanhanget och val av pronomen som avgör från vilket perspektiv berättelsen ska förstås. Exakt likadant är det vad gäller den aktuella sekvensen i GT:s flodberättelse. Jag återger det avsnitt som innehåller ett eventuellt perspektivbyte ännu en gång:

*Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen
Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande
varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött*

*Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga
förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden*

Min tolkning är att här sker ett perspektivbyte som kan förstås endast av sammanhanget. Parallellen från Gilgamesheposet visar inte att texterna har något beroendeförhållande, men nog att den här litterära tekniken användes i den antika främre orienten.²⁸⁴

2.12 Epilog del 1: Noach och hans söner. 1 Mos 9:18–27

Jag benämner den avslutande delen av Noachs toledot epilog. Den beskriver något som hände efter att den egentliga flodberättelsen är slut och avslutar toledoten. Epilogens andra del är den korta avslutningen som rapporterar om Noachs död.²⁸⁵ På samma sätt som avslutningen av himmelens och jordens toledot förespeglar människans toledot och avslutningen av

²⁸⁴ För en gedigen analys av förhållandet mellan Gilgamesheposet och den bibliska flodberättelsen, se Jungerstam 2018.

²⁸⁵ Förvånande nog menar Cassuto att det här är inledningen av en ny helhet som avslutas i och med berättelsen om Babels torn. Cassuto 1992, 141–142.

människans toledot förespeglar Noachs toledot förespeglar epilogens första del vad som ska följa i nästkommande toledot som är Noachs söners toledot.²⁸⁶

Efter sedvanlig översättning och diskussion över innehåll och avgränsning diskuterar jag sex olika frågor om förståelse och val av översättning. De här nio verserna innehåller nämligen flera utmaningar. Texten är kortfattad och frågetecknen vad som egentligen avses är ovanligt många och svåra att räta ut.

Till skillnad från flodberättelsen har berättelsen om Noachs söner ingen motsvarighet i andra kända mesopotamiska traditioner.²⁸⁷

2.12.1 Översättning

וַיְהִי בְנֵי נֹחַ הַיְצְאִים מִן הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וְיָפֶת וְחָם הוּא אָבִי כְנָעַן:
שְׁלֹשָׁה אֱלֹהֵי בְנֵי נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה כָּל הָאָרֶץ:
וַיִּחַל נֹחַ אִישׁ הָאָדָמָה וַיִּטַּע כָּרְם:
וַיִּשְׁתֶּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה:

וַיֵּרָא חָם אָבִי כְנָעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לְשָׁנֵי אָחִיו בְּחוּץ:
וַיִּקַּח שֵׁם וְיָפֶת אֶת הַשֵּׁמֶלֶה וַיְשִׁימוּ עַל שְׂכָם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אַחֲרַיִת
וַיִּכְסּוּ אֶת עֶרְוַת אָבִיהֶם וּפְגִימָתָם אַחֲרַיִת וְעֶרְוַת אָבִיהֶם לֹא רָאוּ:

וַיִּיקָץ נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן:
וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאָחִיו:
וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לְמוֹ:
בְּפֶת אֱלֹהִים לַיִּפֶת וַיִּשְׁכַּן בְּאֶהְלֵי שֵׁם וַיְהִי כְנָעַן עֶבֶד לְמוֹ:

Och var sönerna till Noach, de som gått ut från arken, Shem och Cham och Jafet

Och Cham han var far till Kanan

Tre var dessa Noachs söner och från dem har utbredds hela jorden

Och började Noach som en markens man²⁸⁸

Och han planterade en vingård

Och han drack av vinet

Och han blev berusad

Och han klädde av sig²⁸⁹ inne i sitt tält

²⁸⁶ Jungerstam 2017, 26–28, 88–89.

²⁸⁷ Sarna 1989, 61.

²⁸⁸ Alltså jordbrukare.

²⁸⁹ Det står inte att han ”låg naken” i den hebreiska texten. Det står att han ”oskyldede sig” inne i tältet. Verbet är i hitpaelformen som har en reflexiv innebörd. Han klädde alltså av sig själv. På basis av vad som händer sedan var han antagligen mer eller mindre helt avklädd när Cham ser honom.

*Och betraktade²⁹⁰ Cham, Kanans far, sin faders nakenhet
Och han berättade för sina två bröder där ute
Och tog Shem och Jafet en mantel
Och de satte den över sina axlar
Och de gick bortvända²⁹¹
Och de täckte deras faders nakenhet
Ja deras ansikten hade varit bortvända och deras faders nakenhet hade de inte betraktat*

*Och Noach vaknade från sitt vin
Och han visste²⁹² det som han gjort åt honom hans son²⁹³ den lille²⁹⁴
Och han sade: Förbannad är Kanan, en tjänares tjänare ska han vara för sina bröder
Och han sade: Välsignad vare HERREN Shems Gud och vare Kanan tjänare åt honom
Utvidge²⁹⁵ Gud Jafet och må han bo i Shems tält och vare Kanan en tjänare åt honom*

2.12.2 Avgränsning och innehåll

Det är lätt att avgränsa den här enheten. Den inleds med en introduktion, som omfattar tre rader, där berättarformen imperfekt konsekutiv inte används. I introduktionen presenteras Noachs tre söner samt Chams son Kanan. Det noteras även att det är från dessa tre som hela jordens befolkning utgått.

Notera det inledande snabba tempot i berättelsen då författaren med hjälp av fem korta meningar beskriver en händelsekedja som börjar med konstaterandet att Noach började som en ”markens man” och avslutas med att han är avklädd i sitt tält. En liknande teknik har författaren använt även tidigare, t.ex. i 1 Mos 4:1–2.

I denna scen används *inclusio* ännu en gång. Efter handlingen i den centrala delen återvänder författaren i slutet till Shem, Jafet och Kanan samt på vilket sätt de ska förhålla sig till varandra när de sprids över jorden.

Det är berättaren som berättar och Noach som talar i slutet. Noach yttrade inte ett ord under hela flodberättelsen. Det innebär att det första Noach yttrar i Noachs toledot är ”förbannad är Kanan”. Det andra Noach yttrar direkt efteråt är dock mer positivt. Det är nämligen ”välsignad vare HERREN Shems Gud.

Notera att författaren inte beskriver situationen som att det är Noach som gör ett brott. Att vara redlöst berusad är inget bra tillstånd, men författaren klandrar inte Noach för detta.²⁹⁶

²⁹⁰ Kan förstås som ”betrakta”, ”lustfyllt skåda” eller bara ”se”.

²⁹¹ Eller baklänges. Jag översätter bortvända för att samma ord återkommer i sista raden. Jämför 1 Kung 18:37.

²⁹² Mathews (1996, 417) noterar att det är samma ord som ofta förekommer i syndafallsberättelsen. T.ex. direkt efter fallet då ögonen öppnades och Adam och Eva ”visste” att de var nakna (1 Mos 3:7).

²⁹³ Ordet för son ”ben” kan betyda såväl son som sonson eller ättling i allmänhet. Man kunde således även översätta ”hans unga ättling” eller ”hans unga barnbarn”.

²⁹⁴ Eller den unga, eller yngste.

²⁹⁵ Roten är samma som i namnet Jafet. Det kan man inte fånga i översättningen. På hebreiska låter det: jaft elohim lajefet.

²⁹⁶ Walton 2001, 346.

Noach är offret för det som sker och han är även den som uttalar konsekvensen av ättlingens handling. Vem denne ättling är återkommer jag till.

2.12.3 Kommentar över tolkningar och översättning

I det här kapitlet kommenterar jag sex frågor som orsakat utmaningar eller missförstånd. Texten är delvis svår att förstå och det finns flera olika möjligheter att förstå texten. Texten lämnar definitivt utrymme för tolkning. Allt som en modern läsare gärna vill veta avslöjas inte i den korta enheten. Jag kommenterar de val jag gjort i min översättning och hur jag tolkar textens budskap. I det här fallet kan jag bara erbjuda olika tolkningsalternativ. Att det finns många utmanande aspekter i den här enheten ser jag som ett tecken på att berättelsen är gammal och autentisk. Jag ser det som en möjlighet att när detta skrevs ner i den form den finns bevarad var man inte nödvändigtvis till alla delar längre säker på vad texten avsåg. Inte desto mindre bevarade man berättelsen i denna något dunkla version.

Var Noach den förste att plantera en vingård?

I alla moderna svenska översättningar hävdas att Noach var den förste som anlade en vingård.²⁹⁷ Det kan vara intressant att notera att det allmänt hävdas att vinodling inleddes i Armenien där arken anges strandas.²⁹⁸ Men den hebreiska texten säger inte nödvändigtvis att Noach var den förste att anlägga en vingård. Den säger att Noach började som en ”markens man”. Sedan kommer verbet plantera i berättarformen imperfekt konsekutiv i tredje person maskulin singular. Detta innebär att man ska översätta ”Och han planterade eller anlade en vingård”. Verbet ”började” hör ihop med markens man. Flera engelska översättningar översätter som jag gör.²⁹⁹

Det finns forskare som här ser en uppfyllelse av vad Noachs far Lemech uttrycker i 1 Mos 5:29.³⁰⁰ Något jag anser kan styrka den hypotesen är att uttrycket ”markens man” är ovanligt. Samma ord ”mark” återfinns i Lemechs motivering för namnet Noach:

Och han kallade hans namn Noach sägande: Denna ska ge oss lättnad från vårt arbete, ja från våra händers möda med den mark som HERREN förbannat

Lättnaden skulle i så fall vara den glädje vinet kan ge – rätt använt. Hur det än är med den saken hävdar alltså inte den hebreiska texten att Noach var den första att plantera en vingård.

²⁹⁷ Jag avser 1917, SFB och Bibel 2000. Så gör även Von Rad (1972, 136) och Sarna (1989, 65).

²⁹⁸ Tidigare räknades Ararat till Armenien. Idag hör Ararat till Turkiet. Georgien som ligger i närheten anges även ibland som platsen för den tidigaste vinodlingen. Walton 2001, 314.

²⁹⁹ T.ex. KJV, NAS, NIV. Så även Walton 2001, 345.

³⁰⁰ Jungerstam 2017, 34–36.

Och han klädde av sig

Jag översätter så eftersom det är ett verb som står i den reflexiva formen hitpael. Det var alltså något han gjorde själv. Det finns inget ord för ”låg” i hebreiskan, endast ”han klädde av sig” eller ”avskylde sig”.³⁰¹ Vinet hettar upp kroppen på mer än ett sätt och det har nu drabbat Noach så att han befinner sig avklädd inne i tältet.

Vad är brottet mot Noach?

Texten är hemlighetsfull och många har frågat sig vad som Cham, eller alternativt Kanan, egentligen har gjort. Bland förslagen finns:³⁰²

1. Cham betraktar bara sin utslagne far på ett otillbörligt sätt
2. Cham utför en homosexuell handling
3. Cham ligger med Noachs fru och Kanan är avkomman
4. Cham, eller Kanan, kastrerar Noach

Uttrycket ”att se någons nakenhet” används i Mose lag då sexuellt samröre eller samlag åsyftas. Så t.ex. i 3 Mos 18:6–18:³⁰³

Man bör även notera att man enligt språkbruket i Mose lag blottar sin fars nakenhet genom att blotta sin mors nakenhet:³⁰⁴

Du skall inte blotta din fars nakenhet genom att blotta din mors nakenhet. Hon är din mor, och du skall inte blotta hennes nakenhet. ⁸ Du skall inte blotta nakenheten hos din fars hustru, ty det är din fars nakenhet. 3 Mos 18:7–8 SFB.

Det kunde således handla om otillbörligt heterosexuellt umgänge t.ex. incest. Hamilton och Walton lyfter upp möjligheten att Cham ligger med Noachs fru och att Kanan skulle vara avkomman. Problemet med den teorin ligger i att det är svårt att få detta att harmoniera med texten som helhet. Jag frågar mig i så fall varför de andra sönerns reaktion då blir att endast täcka över sin avklädd far. Detta skulle även innebära att Noachs reaktion då han uttalar ”förbannad vare Kanan” skulle komma långt senare. Från texten får man intrycket att Noachs

³⁰¹ Så översätter även KJV, NAS. Bl.a. Sarna (1989, 65) och Mathews (1996, 417) uttrycker samma sak.

³⁰² Mathews 1996, 418–419; Walton 2001, 346.

³⁰³ Ingen av er skall röra en kvinna som är hans nära släkting och blotta hennes nakenhet. Jag är HERREN. ⁷ Du skall inte blotta din fars nakenhet genom att blotta din mors nakenhet. Hon är din mor, och du skall inte blotta hennes nakenhet. ⁸ Du skall inte blotta nakenheten hos din fars hustru, ty det är din fars nakenhet. ⁹ Du skall inte blotta din systems nakenhet, vare sig hon är din fars dotter eller din mors dotter, vare sig hon är född hemma eller ute. ¹⁰ Du skall inte blotta din sondotters eller din dotterdotters nakenhet, ty det är din egen nakenhet. ¹¹ Du skall inte blotta nakenheten hos dottern till din fars hustru, ty hon är av din fars släkt och hon är din syster. ¹² Du skall inte blotta nakenheten hos din fars syster, ty hon är din fars nära släkting. ¹³ Du skall inte blotta nakenheten hos din mors syster, ty hon är din mors nära släkting. ¹⁴ Du skall inte blotta nakenheten hos din fars bror, och du skall inte röra hans hustru, ty hon är din fars syster. ¹⁵ Du skall inte blotta din svärdotters nakenhet. Hon är din sons hustru, och hennes nakenhet skall du inte blotta. ¹⁶ Du skall inte blotta nakenheten hos din brors hustru, ty det är din brors nakenhet. ¹⁷ Du skall inte blotta en kvinnas nakenhet och dessutom hennes dotters. Du skall inte heller ta till hustru hennes sondotter eller dotterdotter och blotta deras nakenhet. Det vore en skam, ty de är ju dina nära släktingar. ¹⁸ Du skall inte ta till hustru en kvinna som är syster till din hustru, så att du väcker fiendskap mellan dem genom att du blottar också hennes nakenhet medan din hustru lever. 3 Mos 18:6–18 SFB.

³⁰⁴ Walton 2001, 348.

reaktion är omedelbar. Givetvis kan man anta att Cham skulle ligga med Noachs hustru utan att Kanan är avkomman. Kanan var redan född långt innan den här episoden. Kvar står ändå problemet med varför sönerna reagerar som de gör.³⁰⁵

Likaså är en homosexuell handling något som föreslås av forskare och som inte kan uteslutas. Noachs reaktion kan då bättre förstås.³⁰⁶

Kan det då endast handla om ett otillbörligt betraktande? Ett stöd för detta är den kiastiska konstruktionen.

Och betraktade Cham, Kanans far, sin faders nakenhet

Och han berättade för sina två bröder där ute

Och tog Shem och Jafet en mantel. Och de satte den över sina axlar. Och de gick bortvända. Och de täckte deras faders nakenhet

*Ja deras ansikten hade varit bortvända och **deras faders nakenhet hade de inte betraktat***

Det som kontrasteras är Chams betraktande och Shems och Jafets respektfulla beteende när de inte betraktar.³⁰⁷ Den litterära konstruktionen är ett *inclusio*. Ett *inclusio* anger även temat för det som det innesluter. Texten kan alltså avse att Cham endast betraktat sin fars nakenhet på ett felaktigt sätt. Det som då är svårare att förstå är Noachs dramatiska reaktion på det skedda.

Det sista alternativet är att Cham, eller Kanan, skulle ha gjort sin far impotent, kastrerat honom. Det finns en detalj i hur berättelsen är strukturerad som stöder en sådan slutsats. Inledningsvis betonas att det är från dessa tre – Shem, Cham och Jafet – som hela jordens befolkning spritts ut. Innan floden fortsatte männen att avla söner och döttrar mer eller mindre livet ut. Noach levde 350 år efter floden. Varför fick han inga fler söner eller döttrar varifrån jordens befolkning hade kunnat spridas ut vid sidan om från Shem, Cham och Jafet? En möjlighet är att det är den förklaringen som ges här. Cham, eller Kanan, gjorde något så det blev omöjligt för Noach att avla fler barn. En annan fördel med denna tolkning är att det blir lättare att förstå Noachs reaktion. Det var mer än att endast betrakta sin oskyldige far som Cham hade gjort sig skyldig till.

Min slutsats är att inget av de fyra alternativen definitivt kan uteslutas. Författaren anser tydligen inte nödvändigt att definitivt ange vad som egentligen hände. Av sammanhanget förstår åhöraren ändå att det var ett gravt övergrepp som hade skett. Jag har inget annat val än att låta nöja mig med det. Jag återkommer ändå i kapitel 2.13.3 med en detalj som kan ge ytterligare stöd åt ett av de fyra alternativen.

Jag konstaterar att med denna sorgliga händelse exemplifieras det HERREN konstaterar direkt efter floden.

Sannerligen, det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom.

³⁰⁵ Cassuto 1992, 151–152; Hamilton 1990, 322; Walton 2001, 348.

³⁰⁶ Cassuto 1992, 151–152; Waltke 2001, 149.

³⁰⁷ Noteras även av Mathews 1996, 418.

Tydiligen var författarens syfte inte att i detalj avslöja en gruvlig händelse av den typ man kan läsa om på kvällstidningarnas löpsedlar.³⁰⁸ Syftet kanske var att tydliggöra att inte heller direkt efter floden var människan i grund förändrad. Det fanns människor som ville göra det rätta. Det fanns även människor som gjorde gruvliga och onda handlingar redan i den första generationen efter Noach. Man bör även notera att epilogen svarar mot prologen vad gäller hur hela toledoten är uppbyggd.³⁰⁹ I prologen beskrivs på ett allmänt sätt hur orättfärdigheten överflödade. Nu beskrivs på ett allmänt sätt hur ondskan fortfarande fanns där, även om situationen inte till alla delar längre är densamma.³¹⁰

Varför blir Kanan och inte Cham förbannad

Varför Kanan blir förbannad och inte Cham har orsakat mycket bryderi. Notera att författaren redan från början låter läsaren ana att det kommer att hända något med avseende på Kanan. Kanans namn nämns redan inledningsvis, vilket nog inte är en slump. Jag tror inte det går att få ett entydigt svar på den här frågan, men jag lyfter fram tre förklaringar jag noterat.³¹¹

En vanlig förklaring är att Noachs tre söner redan fått del av Guds välsignelse. Därför kunde inte Noach uttrycka ”förbannad är Cham” utan uttalandet riktas till Chams son, Kanan. En annan förklaring utgår från att det som avses är den situation som följer senare. Det är bland Kanans ättlingar Israel har sina verkligt nära fiender och därför anges Kanan som mottagare av Noachs förbannelse.³¹²

En tredje möjlighet är att den som utförde det grävsta övergreppet verkligen var Chams son Kanan.³¹³ Det kan anses vara en möjlighet baserat på Noachs uttalande efter att han vaknat från sitt rus.

Och han visste det som han gjort åt honom hans son den lille

Ordet ”son” i hebreiskan kan ange såväl barn som barnbarn eller ättling i allmänhet. Jämför t.ex. Messias som skulle vara Davids son. Det finns alltså en möjlighet att det är Kanan som avses med ”hans son den lille”. Noach kanske visste att det var Kanan som gjort illa åt honom. I så fall skulle ”den lille” ange att det inte var någon av de äldre sönerna utan det var det enda barnbarn som nämnts vid namn, Kanan, som vars skyldig.³¹⁴ I vanliga fall tolkas ”den lille” som att det syftar på Cham och att han alltså är yngst av de tre bröderna Shem, Cham och Jafet. Om man omfattar den sistnämnda möjligheten blir även den tolkningen mest logisk i kombination med att Noach faktiskt blev kastrerad.

³⁰⁸ Walton (2001, 349) noterar att om författaren velat hade han kunnat vara mycket tydligare om vad brottet gällde.

³⁰⁹ Detta återkommer jag till i kapitel 3.1.1.

³¹⁰ Efter floden ges föreskrifter för hur ondskan inte längre ska tillåtas fria tyglar. Se kapitel 2.10.2.

³¹¹ För fler förslag på varför Kanan och inte Cham blir förbannad se Hamilton (1990, 324).

³¹² Cassuto 1992, 164–169.

³¹³ Speiser lyfter fram att den tolkningen gör redan Ibn Ezra i sin kommentar från 1100-talet.

³¹⁴ Kanans ättlingar associeras även i övrigt till sexuell omoraliskhet. T.ex. historien om Sodom och Gomorra eller Dina (1 Mos 14). Alter 1996, 40.

Alla tre förklaringar ovan har sina fördelar och nackdelar. Jag återkommer till den förklaring jag anser bäst harmonierar med texten i övrigt nedan.

Vem av bröderna var yngst?

Är Cham den yngste, eller är det Jafet? Shem, Cham och Jafet är den vanliga ordningen i vilken bröderna nämns. Cassuto lyfter fram att orsaken till att de nämns i den här ordningen är fonetisk. Det längsta namnet avslutar. Därför finns det ingen motsättning här med att Cham kallas ”den lilla”.³¹⁵

Det finns också andra exempel där den yngre brodern nämns först. T.ex. Isak och Ismael i 1 Mos 25:9. I Noachs söners toledot nämns Jafet först, sedan Cham och sist Shem.³¹⁶ I 1 Mos 10:21 beskrivs Shem som bror till Jafet, den äldsta. Notera att i de tre senaste svenska översättningarna översätter man felaktigt så att Shem är storebror till Jafet. Engelska översättningar som King James Version och NIV översätter dock korrekt. Jag ger en ordagrann översättning för att tydliggöra

וְלִשְׁם יֶלֶד גַּם־הוּא אָבִי כָּל־בְּנֵי־עֶבֶר אָחִי יַפֶּת הַגָּדוֹל

Också åt Shem hade fötts, han är också fader till alla Ebers ättlingar, bror till Jafet den stora.

Det är tydligen så att ”den stora”, alltså storebror, är Jafet och inte Shem.

Vad betyder Noachs utsaga om Shem, Kanan och Jafet?

Cassuto lyfter fram följande. Kanan ska enligt Noach vara en ”tjänare” åt sina bröder. I följande kapitel, i 1 Mos 10:22, nämns Shems barn. Det första barn som nämns är Elam. I 1 Mos 10:15–19 beskrivs kanaanéernas utbredning och den stäcker sig till Sodom, Gomorra, Adma, Sebojim och Lesa. I 1 Mos 14:1–4 återkommer dessa städer var det konstateras att de ”tjänat” Elams kung Kedorlaomer. Det är alltså samma ord som används i Noachs uttalande och i 1 Mos 14. I 1 Mos 13:12–13 och 1 Mos 18–19 behandlas den syndfullhet som rådde i dessa städer som beboddes av ättlingar till Kanan. Cassuto menar att Noachs uttalande går i uppfyllelse redan i detta sammanhang.³¹⁷

Det sista uttalandet: ”Utvidge Gud Jafet och må han bo i Shems tält och vare Kanan en tjänare åt honom” tolkar Cassuto utifrån samma sammanhang i 1 Mos 14. I 1 Mos 14:1 nämns ”Tidal kung över Gojim”. Gojim betyder folk. I 1 Mos 10:5 nämns ”hedningarnas kustområden” bland Jafets ättlingar. I den hebreiska texten står det ”gojim” istället för hedningar. På basis av detta resonemang kan Tidal anses vara en ättling till Jafet och således var Jafets ättlingar i konfederation med Shems ättlingar och Kanans ättlingar tjänade dem.³¹⁸

³¹⁵ Cassuto 1992, 164–165.

³¹⁶ Cassuto 1992, 165.

³¹⁷ Cassuto 1998, 168.

³¹⁸ Cassuto 1998, 169.

Man kan förstå Noachs uttalande på fler sätt, men jag håller med Cassuto om att redan i 1 Mos 14 beskrivs hur Noachs uttalande, åtminstone på ett sätt, förverkligades.

2.13 Epilog del 2: Avslutningen. 1 Mos 9:28–29

Avslutningen av Noachs toledot är mycket kort. Den rapporterar endast om hur länge Noach levde efter floden och att han dog. Efter att jag presenterat min översättning diskuterar jag kort innehåll och avgränsning varefter jag återknyter till kapitel 2.12.3. Detta eftersom jag noterat en detalj som kan tolkas som ett stöd för ett av alternativen vad gäller vilket brott Noach utsattes för i epilogens första del.

2.13.1 Översättning

וַיְחִי נֹחַ אַחֵר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְחַמְשִׁים שָׁנָה:

וַיְהִי כָּל יְמֵי נֹחַ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וְחַמְשִׁים שָׁנָה
וַיָּמָת:

Och han levde Noach efter floden 300 år och 50 år

Och var alla Noachs dagar 900 år och 50 år

Och han dog

2.13.2 Innehåll och avgränsning

Det enda innehållet i den korta avslutningen är den andra delen av Noachs födelseformel. På så sätt är avslutningen mycket lätt att avgränsa. Den första delen finns redan i människans toledot, i 1 Mos 5:32.

Slutet av de tidigare toledoterna har alla varit positiva. Cassuto menar att en toledot inte kan sluta med att en människa dör eftersom det är en sorglig händelse.³¹⁹ Genom att toledotformeln dyker upp i nästa vers då Noachs söners toledot inleds är det ändå klart att Noachs toledot slutar just med Noachs död. Men innebär detta att slutet är negativt?

I epilogen beskrivs hur det fortfarande finns ondska bland människorna, men epilogen beskriver även att det finns delar av mänskligheten som gör det som är rätt. Det finns hopp!

³¹⁹ Cassuto 1992.

Är då Noachs död en sorglig händelse? Det anser inte jag. Det hade varit en sorglig händelse om Noach inte hade varit lydig Gud och dör som en människa som levte i otro. Men nu hade Noach fått vara Guds räddande och lydiga redskap. Nu var hans livsverk slutfört. Noach går in i evigheten och är än idag tusentals år senare ihågkommen som en av GT:s största hjältar, trots sin uppenbara mänskliga skröplighet. Slutet är således inte negativt, det är bara slutpunkten på flodhjäلتens liv. Tack vare hans insats tog livet inte slut utan kan fortsätta genom hans söner.

2.13.3 Varför skiljer sig Noachs formel från alla andra?

Om man jämför avslutningen av Noachs födelseformel med alla andra som föregått i 1 Mos 5 är det en intressant detalj som fattas. Det som fattas är att Noach avlade söner och döttrar. Förklaringen till detta kan nyss ha getts i epilogens första del.

Olikheten blir tydlig om man jämför med slutet av alla andra födelseformler. Jag noterar den beaktansvärda informationen med fet stil.

Och var Adams dagar efter att ha avlat Shet 800 år

Och han avlade söner och döttrar

Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år

Och han dog

Och levde Shet efter att han avlat Enosh 7 år och 800 år

Och han avlade söner och döttrar

Och var alla Shets dagar 12 år och 900 år

Och han dog

Och levde Enosh efter att han avlat Kenan 15 år och 800 år

Och han avlade söner och döttrar

Och var alla Enoshs dagar 5 år och 900 år

Och han dog

Och levde Kenan efter att han avlat Mahalalel 40 år och 800 år

Och han avlade söner och döttrar

Och var alla Kenans dagar 10 år och 900 år

Och han dog

Och levde Mahalalel efter att han avlat Jered 40 år och 800 år

Och han avlade söner och döttrar

Och var alla Mahalalels dagar 5 och 90 år och 800 år

Och han dog

Och levde Jered efter att han avlat Chanoch 800 år
Och han avlade söner och döttrar
Och var alla Jereds dagar 2 och 60 år och 900 år
Och han dog

Och vandrade Chanoch med Gud efter att han avlat Metushelach 300 år
Och han avlade söner och döttrar
Och var alla Chanochs dagar 5 och 60 år och 300 år
Och vandrade Chanoch med Gud och var inte mer, för tog honom Gud

Och levde Lemech efter att han avlat Noach 5 och 90 år och 500 år
Och han avlade söner och döttrar
Och var alla Lemechs dagar 7 och 70 år och 700 år
Och han dog

Och han levde Noach efter floden 300 år och 50 år
Och var alla Noachs dagar 900 år och 50 år
Och han dog

På basis av hur slutet av Noachs födelseformel skiljer sig från alla andra drar jag slutsatsen att detta stöder möjligheten att det som åsyftas i epilogen är att något görs åt Noach så att han inte längre kan avla barn.³²⁰ Den som i så fall utför detta tror jag är Chams son Kanan. Därför förbannas Kanan och inte hans far Cham.

Om det är så eller om något av de andra alternativen är korrekt förblir en öppen fråga. Mathews menar att en möjlig förklaring till att inga fler söner nämns är att författaren vill avsluta med tre söner liksom senare i 1 Mos 11:26.³²¹ Det som i vilket fall står klart är att i och med detta är Noachs toledot slut. Jag går nu över till att analysera toledoten respektive flodberättelsen som en helhet.

³²⁰ Detta noterar även Sarna (1989, 66) och Mathews (1996, 418–419).

³²¹ Mathews 1996, 419.

3 Avslutande analyser av toledoten

I det här kapitlet analyserar jag såväl Noachs toledot som helhet som flodberättelsen specifikt. Först analyserar jag toledotens struktur. Därefter fokuserar jag på de olika delarnas omfattning varefter jag presenterar min analys av ordfrekvens. Sist i kapitlet redovisar jag min sammanställning av vilken ny information som ges i varje scen.

3.1 Analys av struktur

Jag inleder med att analysera toledoten som helhet med speciellt intresse för dess början och dess slut varefter jag fokuserar på flodberättelsen och sist gör jag en sammanställning av helheten.

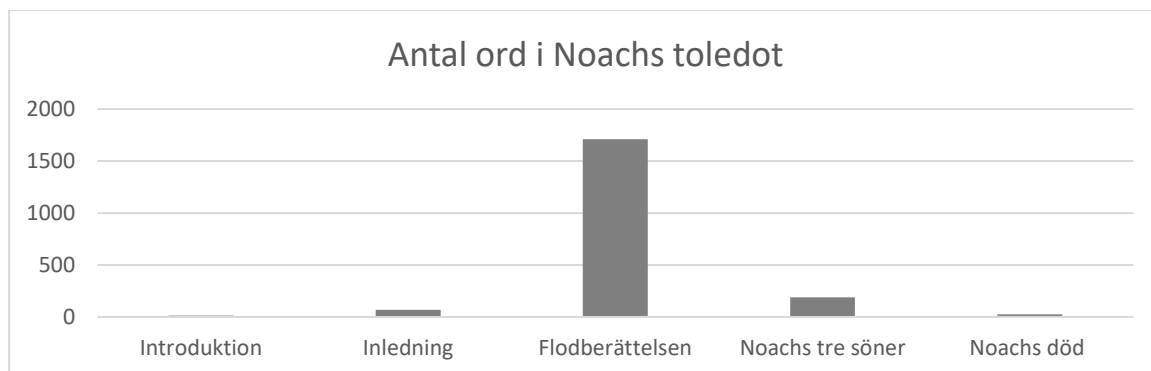
3.1.1 Toledotens övergripande struktur

Toledotens övergripande innehåll är som följer:

1. Toledotformel (1 Mos 6:9a)
2. Introduktion (1 Mos 6:9b)
3. Inledning (1 Mos 6:10–13)
4. Flodberättelsen (1 Mos 6:14–9:17)
5. Berättelsen om Noach och hans söner (1 Mos 9:18–27)
6. Avslutningen: den andra delen av Noachs födelseformel (1 Mos 9:28–29)

Toledotformeln, introduktionen och inledningen bildar tillsammans en prolog och berättelsen om Noach och hans söner samt avslutningen bildar en epilog. Hela toledoten är kiastiskt uppbyggd på flera nivåer. Kiastiskt innebär att det som inleder återkommer i avslutningen, det som följer efter inledningen återkommer nästsist osv. Toledotformeln fungerar alltid som en överskrift och har således ingen motsvarighet i slutet.³²² Flodberättelsen dominerar innehållet fullständigt, medan de delar som omsluter berättelsen motsvarar varandra ganska långt vad gäller omfattning. Jag synliggör de olika delarnas omfattning som stapeldiagram nedan.

³²² Se en analys av hur alla toledotformler används i Jungerstam 2015, 8–12.

En teknik som författaren använt tidigare i urhistorien är *inclusio*. Begreppet *inclusio* betecknar en kompletterande teknik för att strukturera de mindre enheterna i en helhet. *Inclusio* innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början. Man gör det genom att i den sista enheten återvända till samma ordval eller tema man använt i den första. Detta är tänkt att uppfattas som en avrundande signal av lyssnarna. *Inclusio* skiljer sig från den kiastiska strukturen såtillvida att enheterna som omsluts av det även kan ha en linjär eller parallell struktur.³²³

Ett *inclusio* finns i skapelseberättelsen där det utgörs av introduktionen i 1 Mos 1:1–2 samt den sjunde dagen i 1 Mos 2:1–3.³²⁴ I 1 Mos 4 som inkluderar Kain-Abelberättelsen samt Kains genealogi använder sig författaren även av ett *inclusio* som består av 1 Mos 4:1–2 och 1 Mos 4:25–26.³²⁵ Det finns skäl att granska huruvida ett *inclusio* förekommer även i Noachs toledot.

Jämför man introduktionen med toledotens avslutning noterar man att bägge fokuserar endast på Noach.

Introduktion:

Noach, en rättfärdig man

Oklanderlig var han i sin generation

Med Gud vandrade Noach

Avslutning:

Och han levde Noach efter floden 300 år och 50 år

Och var alla Noachs dagar 900 år och 50 år

Och han dog

Sammankopplingen är mycket tydlig vad gäller introduktion och avslutning.

³²³ Dorsey 1999, 26; Walsh 2009, 109–110; Bauer & Traina 2011, 117–118.

³²⁴ Jungerstam 2013, 61–66.

³²⁵ Jungerstam 2016, 58–59.

Jag har även granskat huruvida det finns likheter mellan inledningen och berättelsen om Noachs söner. Jag har tydliggjort det gemensamma med färgkoder. Inledningen lyder såhär:

*Och avlade **Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet***

*Men fördärvad var **jorden** inför Guds ansikte*

*Ja, fylld var **jorden** av våld*

*Och betraktade **Gud jorden**: Och se! Fördärvats!*

*Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg **på jorden***

Och sade Gud åt Noach:

Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte

*Sannerligen, fyllts har jorden av våld **från deras ansikten***

*Och se! Jag fördärvar dem tillika med **jorden***

Epilogen lyder såhär:

*Och det var så att **Noachs söner som gått ut från arken var Shem och Cham och Jafet***

Och Cham han var far till Kanan

Tre var dessa Noachs söner** och från dem har utbredds **hela jorden

Och började Noach som en markens man

Och han planterade en vingård

Och han drack av vinet

Och han blev berusad

Och han klädde av sig inne i sitt tält

*Och betraktade **Cham, Kanans far, sin faders nakenhet***

Och han berättade för sina två bröder där ute

Och tog Shem och Jafet en mantel

Och de satte den över sina axlar

Och de gick bortvända

Och de täckte deras faders nakenhet

*Ja **deras ansikten** hade varit bortvända och deras faders nakenhet **hade de inte betraktat***

Och Noach vaknade från sitt vin

Och han visste det som han gjort åt honom hans son den lille

Och han sade: Förbannad är Kanan, en tjänares tjänare ska han vara för sina bröder

*Och han sade: Välsignad vare **HERREN Shems Gud** och vare Kanan tjänare åt honom*

Utvidge Gud Jafet och må han bo i Shems tält och vare Kanan en tjänare åt honom

Även här är sammanlänkningen tydlig. Följande förekommer i bägge delar:

1. Namnen på Noachs söner
2. Antalet av sönerna
3. Jorden
4. I inledningen betraktar Gud medan Cham betraktar i avslutningen. Shem och Jafet betraktar inte
5. Deras ansikten

Utöver detta är även temat gemensamt. Inledningen beskrev hur människan levde i fördärv på jorden. Den nästsista enheten avslöjar att det fortfarande fanns fördärvligt beteende på jorden.

Således kan konstateras att ett *inclusio* finns i Noachs toledot som en helhet. *Inclusiots* första del utgörs av introduktion och inledning och dess andra del utgörs av berättelsen om Noachs tre söner och avslutningen.

Hur hela toledoten är kiastiskt utformad synliggör jag som följer. Centralt finns flodberättelsen.

Introduktion (Noach)

Inledning (Sönerna och fördärvligt beteende)

Flodberättelsen

Berättelsen om Noach och hans söner (Sönerna och fördärvligt beteende)

Avslutningen (Noach)

Nu går jag över till att analysera flodberättelsen specifikt varefter jag gör en sammanställning och konklusion.

3.1.2 Flodberättelsens struktur

Jag konstaterar att det råder närmast konsensus om att även flodberättelsen är uppbyggd kiastiskt och att det centrala elementet är när Gud tänker på Noach i 1 Mos 8:1.³²⁶

I min analys av hur flodberättelsen kiastiskt är konstruerad beaktar jag min analys av toledoten som helhet. Därför inkluderar jag inte prologen, alltså toledotformeln, introduktionen och inledningen, utan startar efter den i 1 Mos 6:14 eftersom introduktion och inledning svarar mot epilogen.³²⁷ Forskare som Cassuto och Wenham har delat in berättelsen i avsevärt fler delar som korresponderar mot varandra.³²⁸ Jag återkommer till detta senare. Min analys är ganska översiktlig i jämförelse. En grundläggande kiastisk uppbyggnad finns tvivelsutan.

³²⁶ Cassuto benämner det koncentrisk parallellism, men innebörden är detsamma. Cassuto 1992, 31.

³²⁷ Se föregående kapitel.

³²⁸ För andra analyser som kan ha ännu fler element se t.ex. Wenham 1987, 156–158; Cassuto 1992, 30–33. Gemensamt för dem alla är att de är kiastiska med 1 Mos 8:1 som vändpunkt.

A Föra en flod över jorden och upprätta ett förbund (1 Mos 6:14–18a)

B In i arken, floden bryter ut (1 Mos 6:18b–7:16)

C Vattnet växer till (1 Mos 7:17–24)

D Gud tänker på Noach (1 Mos 8:1)

C' Vattnet sjunker undan (1 Mos 8:2–12)

B' Gå ut ur arken floden är över (1 Mos 8:13–19)

A' Aldrig mer en flod. Förbundet upprättas (1 Mos 8:20–9:17)

Även med talen kan man se en viss kiastisk uppbyggnad.

A En sjudagarsperiod föregår floden³²⁹ (1 Mos 7:4, 10)

B 40 dagar av regn (1 Mos 7:17)

C 150 dagar regerar floden (1 Mos 7:24)

B' Efter 40 dagar öppnar Noach öppningen för att släppa ut korpen (1 Mos 8:6)

A' Två sjudagarsperioder väntar Noach efter att ha släppt ut duvan (1 Mos 8:10, 12)

Notera att de två sjudagarsperioderna efter floden sedan kompletteras med ytterligare väntan på mer än två månader innan det är dags att gå ut ur arken.

I följande kapitel sammanför jag mina analyser av toledotens struktur.

3.1.3 Sammanställning av hela toledotens kiastiska struktur

Efter att jag analyserat de olika delarna i toledoten presenterar jag nu min analys av hela toledotens kiastiska uppbyggnad. Resultatet blir som följer:

³²⁹ Berättelsen relaterar till samma sjudagarsperiod två gånger. Wenham (1987, 156–157, 177) noterar inte detta utan betraktar det som två sjudagars perioder. Likaså nämns samma 150 dagars period två gånger och Wenham betraktar detta som två 150-dagars perioder. Därför blir det kiastiska mönstret i Wenhams analys 7, 7, 40, 150, 150, 40, 7, 7. Den analysen anser jag är felaktig.

A Introduktion: Noach (1 Mos 6:9)

B Inledning: Sönerna och det fördärliga beteendet (1 Mos 6:10–13)

C Föra en flod över jorden och upprätta ett förbund (1 Mos 6:14–18a)

D In i arken, floden bryter ut (1 Mos 6:18b–7:16)

E Vattnet växer till (1 Mos 7:17–24)

F Gud tänker på Noach (1 Mos 8:1)

E' Vattnet sjunker undan (1 Mos 8:2–12)

D' Gå ut ur arken floden är över (1 Mos 8:13–19)

C' Aldrig mer en flod. Förbundet upprättas (1 Mos 8:20–9:17)

B' Berättelsen om Noach och hans söner: Sönerna och fördärligt beteende (1 Mos 9:18–27)

A' Avslutningen: Noach (1 Mos 9:28–29)

Analysen ovan synliggör den kiastiska uppbyggnaden av hela toledoten. Detta styrker samtidigt att toledoten verkligen börjar i 1 Mos 6:9 och inte tidigare. Det styrker också att man inte ska avskilja berättelsen om Noach och hans söner samt avslutningen från helheten som t.ex. Cassuto gör. Jag anser att det är tydligt att författaren har komponerat 1 Mos 6:9–9:29 som en skickligt konstruerad och väl integrerad helhet.

Det sätt som författaren valt att arrangera sitt material hjälper läsaren att förstå vad han vill betona och lyfta fram. I ett kiastiskt mönster, i det här fallet mer korrekt uttryckt ett koncentriskt mönster,³³⁰ är det de centrala elementen som utgör klimax, vändpunkt eller höjdpunkt.³³¹ Slutsatsen gällande Noachs toledot är att det författaren framförallt vill betona är att Gud tänker på Noach och alla som fanns i arken. Det är även det som fokuseras i det långa avsnittet då Gud lovar att aldrig upprepa floden och upprättar förbundet, alltså C'. Gud tänker på skapelsen och vill dess välsignelse, förökning och välgång. Det floden gör är att den gör slut på situationen som beskrivs innan floden då ondskan regerar och det finns ingenting som håller den tillbaka.

³³⁰ T.ex. a–b–c–c–b–a. Detta mönster kallas också symmetriskt. Finns bara ett centralt element, t.ex. a–b–c–b–a, kallas mönstret koncentriskt. Walsh 2001, 13.

³³¹ Dorsey 1999, 17–18; Walsh 2001, 14; Walsh 2009, 114.

3.1.4 Kommentar över andra forskares analyser

Jag vill ännu kort kommentera andra analyser av Noachs toledot som även påvisar toledotens kiastiska uppbyggnad som en helhet. T.ex. Wenham har gjort en analys som är betydligt mer detaljerad än min. Hans analys innehåller 16 element som korrelerar.³³² Den är till stor del korrekt, men när jag granskat den noggrant konstaterar jag att den innehåller en del fel.³³³ Hans analys ser ut som följer:³³⁴

³³² Wenham 1994, 436–438. Wenham kallar det kiastiska mönstret en ”*extended palistrophe*”.

³³³ Efter att jag gjort min analys har jag även läst Emerton (1988, 6–11) som anför en liknande kritik.

³³⁴ Notera att Wenham väljer att avsluta vid 1 Mos 9:19 och börjar vid 1 Mos 6:10 istället för vid toledotens början och slut. En detalj gällande versangivelsen är att en korrekt versangivelse för J är 1 Mos: 7:11–16a och för K 1 Mos: 7:16b.

A Noach (6:10a)

B Shem, Cham och Jafet (10b)

C Arken ska byggas (6:14–16)

D Floden tillkännages (6:17)

E Förbundet med Noach (6:18–20)

F Maten i arken (6:21)

G Befallning att gå in i arken (7:1–3)

H Sju dagar av väntan på floden (7:4–5)

I Sju dagar av väntan på floden (7:7–10)

J Arken äntras (7:11–15)

K HERREN stänger in Noach (7:16)

L 40 dagar av flod (7:17a)

M Vattnet tilltar (7:17b–18)

N Bergen täcks (7:19–20)

O 150 dagar regerar vattnet (7:21–24)

P Gud minns Noach (8:1)

o 150 dagar avtar vattnet (8:3)

n Bergstopparna blir synliga (8:4–5)

m Vattnet avtar (8:5)

l Slutet av 40 dagar (8:6a)

k Noach öppnar arkens fönster (8:6b)

j Korpen och duvan lämnar arken (8:7–9)

i Sju dagar av väntan för att vattnet ska avta (8:10–11)

h Sju dagar av väntan för att vattnet ska avta (8:12–13)

g Befallning att lämna arken (8:15–17)

f Mat utanför arken (9:1–4)

e Förbund med allt kött (9:8–10)

d Ingen flod i framtiden (9:11–17)

c Arken (9:18a)

b Shem, Cham och Jafet (9:18b)

a Noach (9:19)

Wenhams analys fångar den kiastiska uppbyggnaden men det finns detaljer i analysen som inte är helt korrekt. Det jag noterat är följande:

1. Bokstaven I: Det är samma sju dagars period som nämnts 1 Mos 7:4. I 1 Mos 6:10 konstateras att nu närmar sig de sju dagarnas slut som tidigare nämnts. Det är alltså inte två sjudagars perioder som i "i" och "h"
2. Vad gäller "o" anges inte att vattnet sjunker undan i 150 dagar utan att det börjar sjunka undan efter de 150 dagarna. "150 dagar" nämns alltså, men det är ingen ny 150 dagars period vilket Wenhams analys anger
3. Ordningsföljden mellan "n" och "m" är inkorrekt. Att vattnet avtar nämns före att bergstopparna blir synliga
4. Jämförelsen mellan att djuren äntrar arken (J) och att korpen och duvan släpps ut haltar. Den egentliga motsvarigheten till att djuren äntrar arken är att de lämnar den. Det sker först i 1 Mos 8:18–19

Utöver detta konstaterar jag att det finns fler detaljer som svarar mot varandra i berättelsen som Wenham inte noterar. T.ex. den distinkta beskrivningen av hur de stora djupens källor bryter fram och himmelens slussar öppnas i 1 Mos 7:11 motsvaras av att de med samma unika ordval stängs i 1 Mos 8:2. Dessa två händelser passar dock inte in i ett exakt kiastiskt mönster. Inte heller passar det distinkta paret som utgörs av att arken lyfter från marken i 1 Mos 7:17 och att arken strandar i 1 Mos 8:4. Plockar man in dessa uppenbara motsvarigheter så ruckas schemat och delarna passar inte exakt mot varandra.

Det finns även andra problem. Wenham inkluderar i den kiastiska konstruktionen det som passar medan han negligerar det övriga. Ett sådant exempel gäller äntrandet av arken. Först får Noach upplysningen att han ska ta med djur till arken (1 Mos 6:18–20), sedan får han uppmaningen att gå till arken (1 Mos 7:1–3), sedan rapporteras med imperfekt konsekutiv att de gick in i arken 1 Mos 7:7–9) och sist bekräftas att de verkligen gick in i arken precis den dag floden bröt ut 1 Mos 7:13–16a). De två centrala finns med, men inte den första och den sista. Det kan försvaras eftersom den första är en allmän information och den sista är en bekräftelse att de faktiskt gick in i arken just då. Men det finns i vilket fall inte motsvarande fyra tillfällen i den senare delen.

Därutöver finns det avsnitt mot slutet som inte har en motsvarighet i den första delen. T.ex. att korpen och duvan lämnar arken när Noach försöker ta reda på om jorden är torr. Wenham noterar även att t.ex. avsnittet med Noachs offer och de föreskrifter om vad som ska hända med någon som dödar en människa inte har någon motsvarighet i den första delen.³³⁵

Wenham är nog medveten om att berättelsen inte slaviskt följer det kiastiska mönstret. Han menar att troheten till källorna var viktigare än att forma berättelsen strikt kiastiskt.³³⁶

³³⁵ Wenham 1994, 440.

³³⁶ Wenham 1994, 440.

Min kommentar

Såväl Noachs toledot som helhet som den egentliga flodberättelsen är en välintegrerad helhet som följer ett kiastiskt mönster. Det har jag demonstrerat i föregående kapitel. Dock följer inte berättelsen ett så strikt mönster som Wenhams analys ger bilden av.

Det finns även andra forskare som betonar det kiastiska mönstret på ett mer extremt sätt. T.ex. McEvenue menar att mönstret är viktigare än innehållet.³³⁷ En sådan syn har inte stöd i det empiriska materialet. Jag tar fågelepisoden som exempel. Den är intressant vad gäller väntetiden. Först väntar Noach sju dagar efter det första försöket med duvan, sedan kommer duvan tillbaka med en olivkvist i näbben. Efter det väntar han sju dagar ytterligare. Innan floden bryter ut har författaren en väntetid på sju dagar, inte två sjudagars perioder som t.ex. Wenham felaktigt menar. Skulle författaren ha velat komponera berättelsen strikt kiastiskt skulle han ha lämnat bort duvans andra vecka av väntan. Det gör han inte. Den andra veckan av väntan överraskar. Vore det inte vackrare om Noach, efter att han beskådat duvan med olivkvisten i munnen, hade sträckt ut sin hand och sett duvan flyga iväg i frihet. Den enligt mig mest naturliga orsaken till den andra veckan av duvans väntan är att texten bevarar en gammal tradition där Noach verkligen väntade en vecka till.

För att ta ett annat exempel. I början av berättelsen ges instruktioner om arkens tillverkning. Det kunde ha fått en motsvarighet om hur altaret skulle byggas efter floden. Det finns dock ingenting sådant i berättelsen. De fyra tillfällena där det på olika sätt beskrivs hur djurlivet och Noachs familj skulle ta sig till arken kunde ha en motsvarighet i slutet där Gud skulle ge instruktioner i fyra omgångar om hur rena och orena djur parvis skulle marschera ut ur arken. Istället ges bara en instruktion som berättaren direkt efteråt bekräftar.

Man bör också notera att förbundet som nämns såväl i inledningen av berättelsen som i dess sista del nog motsvarar varandra gällande tema men inte alls gällande omfattning. För att hävda en strikt kiastisk korrespondens borde även omfattningen korrelera. Förbundet nämns som en halv vers i 1 Mos 6:18 medan ingåendet av förbundet och tecknet för det behandlas specifikt i nio verser i 1 Mos 9:8–17.³³⁸

Således verkar författaren anse att innehållet är viktigare än en mycket strikt struktur eller ett specifikt litterärt mönster.³³⁹ Den kiastiska uppbyggnaden är tydlig, men inte på en sådan detaljnivå som t.ex. Wenhams analys kan ge uppfattningen av.

³³⁷ McEvenue 1971.

³³⁸ Enbart tecknet för förbundet.

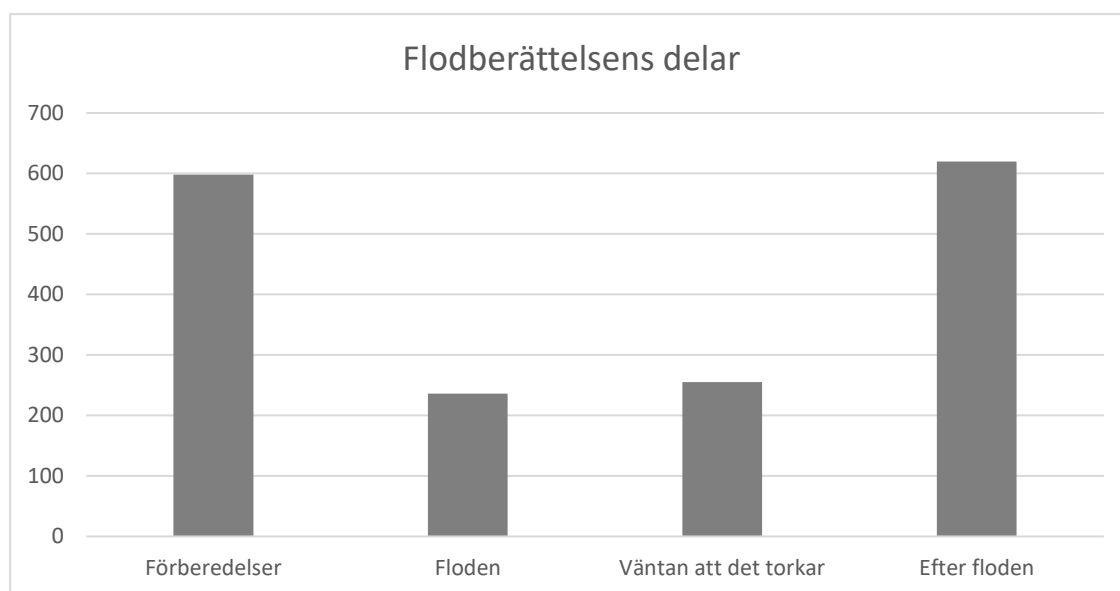
³³⁹ Detta samstämmer med Wenhams bedömning. Wenham 1994, 440.

3.2 Omfattningen av flodberättelsens olika delar

När jag analyserat omfattningen av flodberättelsens olika delar visade sig att det är en stor del av flodberättelsen som handlar om det som föregår floden samt det som kommer efter. I denna analys lämnar jag bort prologen.³⁴⁰ Om man gör en analys av flodberättelsen så att man delar upp den i den egentliga floden och den tid av väntan som kommer efter att arken har strandat vid Ararat blir resultatet som följer:

Del av berättelsen	Ord	Andel	Textavsnitt	
Förberedelser	598	35%	1 Mos 6:13–7:16	Fram till att floden bryter ut
Floden	236	14%	1 Mos 7:17–8:4	Fram till att arken strandar
Väntan att det torkar	255	15%	1 Mos 8:5–14	Fram till att Gud säger "Gå ut"
Efter floden	620	36%	1 Mos 8:15–9:17	Från att de går ur arken

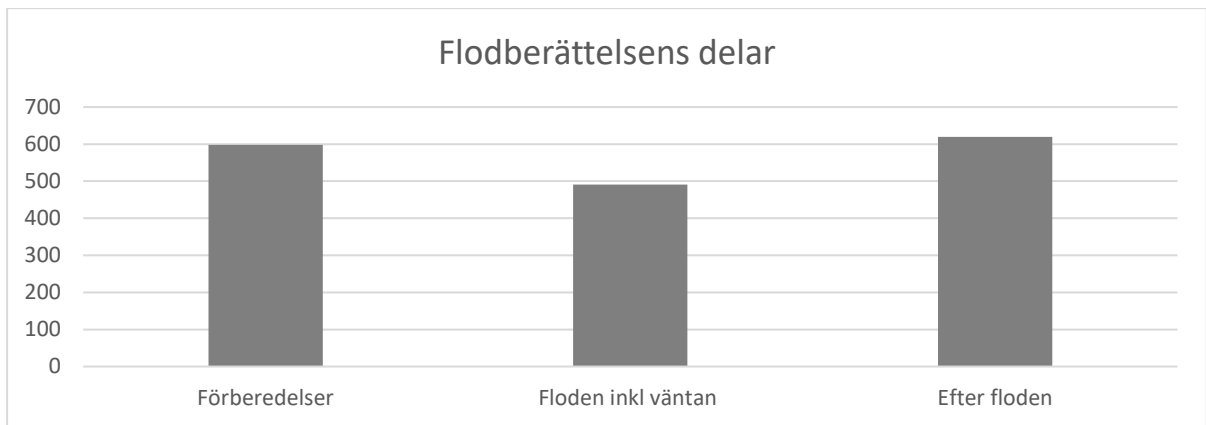
Nedan synliggör jag resultatet med hjälp av ett diagram.

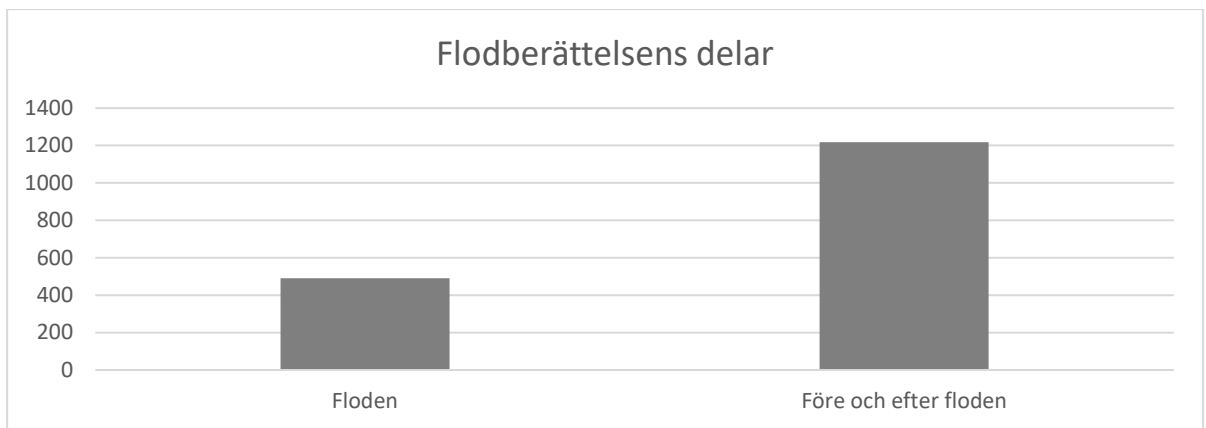
Det är anmärkningsvärt hur mycket av texten som handlar om förberedelserna och det som följer efter floden. Sekvensen då floden regerar är kort, endast 14 %. T.o.m. sekvensen som följer efter att arken strandat och vattnet torkar upp är längre!

Om man slår ihop den aktiva floden med tiden för väntan på att marken ska torka upp blir resultatet detta:

³⁴⁰ 1 Mos 6:9–13.

Då finns tre relativt jämnlånga delar, även om flodepisoden fortfarande är kortast. Avskiljer man floden inklusive väntan på att jorden blir torr från det övriga blir resultatet att hela 71 % handlar om det som sker före och efter floden. Som tabell ser resultatet ut som följer:

Det är anmärkningsvärt att så lite av berättelsen behandlar floden. Som den första tabellen visar är det mindre än en sjundedel, endast 14 %, av texten som behandlar tiden från att floden inleds till att arken tar mark igen.

Har det här någon betydelse för hur berättelsen ska tolkas? Jag anser att det bör hjälpa läsaren att förstå att det inte är författarens primära avsikt att skildra en våldsam unik flod. Budskapet i flodberättelsen handlar om hur Gud handlar med människan. Hur allt genomsyras av tanken att rädda och välsigna. Det långa slutet av flodberättelsen fokuserar på livet i fortsättningen. Det ges nya föreskrifter som ska hindra våldet att regera ostört och Gud sluter förbund med allt levande under himmelen. Detta är i samklang med vad toledotens struktur avslöjar. Det centrala elementet är att ”Gud tänker på Noach”, inte flodens raseri. Hur Gud tänker på Noach och allt landliv beskrivs i de långa avsnitten före och efter floden.

3.3 Ordfrekvens

I de delar som föregått Noachs toledot har jag kunnat konstatera att en medveten användning av ordfrekvens förekommer.³⁴¹ Även i Noachs toledot förekommer detta, speciellt vad gäller talet sju. Men hela 40 gånger förekommer ett ord i hela flodberättelsen, nämligen ”jorden”.³⁴² Sju gånger eller multipler av sju förekommer följande:

1. HERREN förekommer sju gånger i hela toledoten
2. Gud förekommer 14 gånger i flodberättelsen³⁴³
3. Gud talar sju gånger till Noach
4. Sju gånger förekommer ”göra” *asa* i samband med instruktionen att bygga arken
5. Arken nämns sju gånger i Guds instruktion i 1 Mos 6:13–22 och sju gånger i samband med att vattnet sjunker undan (1 Mos 8:1–13)³⁴⁴
6. att ”komma” eller ”gå” förekommer sju gånger i samband med att de ska komma/gå in i arken
7. Verbet ”fördärva” som förekommer i början och slutet av berättelsen förekommer även det totalt sju gånger
8. I slutet av berättelsen används ordet ”förbund” sju gånger³⁴⁵
9. Talet sju eller sjunde nämns 9 gånger. Två av gångerna är uttrycket ”sju sju” när antalet av de rena djuren specificeras. Räknar man dessa två angivelser som ett tillfälle blir det sju tillfällen talet sju nämns.
 - i. *Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju*
 - ii. *Också av himmelens flygande varelser sju sju*
 - iii. *För om sju dagar ytterligare*
 - iv. *Och det blev mot sju dagar*
 - v. *Och kom till vila arken i sjunde månaden*
 - vi. *Och han väntade ännu sju dagar ytterligare*
 - vii. *Men han lät vänta ännu sju dagar ytterligare*
10. Vatten nämns 21 gånger (3 x 7)³⁴⁶
11. Kött nämns 14 gånger (2 x 7)

Sammantaget är detta nog ingen slump utan tecken på en medveten användning av ordfrekvens.³⁴⁷ Några exempel från det som föregår Noachs toledot stärker bilden av en

³⁴¹ Jungerstam 2013, 57–60; 2015, 76–77; 2016, 65–72; 2017, 3.

³⁴² Jag räknar inte med t.ex. ”jordens djur” utan endast då ”jorden” används självständigt. Detta är speciellt anmärkningsvärt om man beaktar att ”jorden” förekommer endast tre gånger i Atrahasiseposets flodberättelse och sju gånger i Gilgamesheposets flodberättelse. I svensk översättning av Warring och Kantola 2001 förekommer inte ”jorden” en enda gång i Gilgamesheposet, men nog ”landet” sju gånger. Jag tolkar dessa ord som synonymmer.

³⁴³ Då räknar jag inte uttrycken ”Guds ansikte” och ”Guds avbild” utan endast där det används som ”Gud”.

³⁴⁴ Totalt 24 gånger i flodberättelsen (8 x 3).

³⁴⁵ Ordet förekommer ju även i inledningen.

³⁴⁶ Vatten nämns sju gånger och vattnet 14 gånger.

³⁴⁷ Utöver detta finns det intressanta frekvenser även i enskilda scener, t.ex. scen 10.

författare som medvetet använder ordfrekvens i sin komposition. Följande exempel finns för talet sju.

I skapelseberättelsen:

1. Gud nämns 35 (7 x 5) gånger
2. Sju gånger konstateras att det är ”gott”
3. Sju gånger förekommer uttrycket ”och det blev”
4. Jorden nämns 21 (7 x 3) gånger

Talet sju förekommer ofta i 1 Mos 4 som helhet samt i hela himmelens och jordens toledot.³⁴⁸ Nedan följer en lista där talet sju eller multipler av sju förekommer.

1. Kains namn nämns 14 gånger
2. Abels namn nämns sju gånger i den egentliga berättelsen
3. Broder nämns sju gånger
4. Shem (som betyder namn) nämns sju gånger
5. I hela himmelens och jordens toledot (2:4–4:26) nämns eretz (jorden) sju gånger, sade (fältet) sju gånger, adama (marken) 14 gånger
6. Gud (Elohim), HERREN (JHVH) och HERREN Gud förekommer 35 gånger (7 x 5) i hela himmelens och jordens toledot. Exakt lika många gånger som Gud förekommer i skapelseberättelsen
7. Tillsammans förekommer alltså beteckningarna på Gud 70 gånger i skapelseberättelsen och himmelens och jordens toledot (1 Mos 1–4). Gud förekommer 40 gånger, HERREN Gud 20 gånger och HERREN 10 gånger. Den sjuttionde gången är alltså detta: *Då började han åkalla HERRENS namn.*

I människans toledot (1 Mos 5:1–6:8):

1. ”Adam” i betydelsen människa eller personnamnet Adam förekommer 14 gånger
 - a. Sju gånger med bestämd artikel och sju gånger utan
2. Orden som används om skapelseprocessen ”bara” och ”asa”, som ofta översätts ”skapa” och ”göra”, förekommer sju gånger tillsammans
3. Elohim, alltså ”Gud” förekommer sju gånger

Om jag fokuserar på Gud och HERREN framkommer alltså följande:

- I skapelseberättelsen: Gud 35 gånger
- I himmelens och jordens toledot: Gud, HERREN och HERREN Gud tillsammans 35 gånger
- I människans toledot Gud sju gånger
- I Noachs toledot HERREN sju gånger i hela toledoten, Gud 14 gånger i flodberättelsen

³⁴⁸ Wenham 1987, 96; Cassuto 1998, 192. Himmelens och jordens toledot omfattar 1 Mos 2:4–4:26.

Det här betyder också att jag anser att en förklaring till varför beteckningen HERREN överraskande används när det är HERREN och inte Gud som stänger dörren på arken står att finna i ordfrekvens. Skulle Gud och inte HERREN stänga dörren på arken skulle sjualet som går igen i gudsbeteckningarna gå förlorad.

3.4 En analys av information som ges

Jag presenterar nu en sammanställning av hur information förmedlas i flodberättelsen med särskilt intresse för huruvida det förekommer upprepningar av samma information eller motstridig sådan. För varje scen har jag noterat ny information och jag presenterar nu detta som en sammanställning. Jag inkluderar inte epilogen eftersom den inte är en del av flodberättelsen.

Prolog

1. Noach är rättfärdig, oklanderlig och vandrar med Gud
2. Noach hade avlat tre söner, Shem, Cham och Jafet
3. Jordan var fördärvad inför Guds ansikte
4. Gud ska fördärva jorden

Scen 1

5. Gud befäller att en ark ska byggas
6. Gud ger en beskrivning av hur arken ska byggas
7. Gud informerar att han ska sända en flod
8. Gud berättar att han ska upprätta ett förbund med Noach
9. Gud berättar vilka människor Noach ska ta med sig
10. Gud berättar att Noach ska ta med sig par - hona och hane – av alla djur på land
11. Gud berättar att Noach ska ta med sig mat för både djur och människor

Scen 2

12. Av rena djur och av flygande varelser ska tas sju par och av de som inte är rena djur ett par
13. Om sju dagar ska regnet starta
14. Regnet ska vara i 40 dagar och 40 nätter

Scen 3

15. Noach var 600 år det år floden skulle komma
16. Noach och hans familj kom verkligen till arken
17. Djuren kommer verkligen parvis till arken enligt Guds befallning

Scen 4

18. Det exakta datumet för flodens start anges
19. Vattnet kommer inte bara från regnet utan även från det stora djupets källor
20. Noach och hans söner samt alla djur hade slutligen gått in i arken just precis denna dag
21. Noachs söner hade alla en hustru, månggifte kunde ha förekommit
22. HERREN stängde dörren på arken, underförstått var Noach den siste som gick in eftersom det sägs att HERREN stängde dörren efter honom

Scen 5

23. Arken lyfts nu upp och glider fram på vattnets yta
24. Alla höga berg täcks
25. Vattnet täcker bergen med minst 15 alnar.
26. Allt landlevande förgås
27. Vattnet regerar i 150 dagar

Scen 6

28. Gud tänker på Noach och djuren
29. Gud låter en vind blåsa
30. Vattnet avtar
31. Djupets källor och himmelens slussar stängs, regnet upphör
32. Vattnet börjar dra sig tillbaka
33. Det är mot slutet av de 150 dagarna som vattnet börjar dra sig tillbaka
34. Det anges när arken strandar
35. Det anges var arken strandar

Scen 7

36. Det anges hur länge vattnet fortsatte minska
37. Det anges när bergstopparna blev synliga
38. Det beskrivs hur Noach med hjälp av fåglarna tar reda på hur väl vattnet sjunkit undan och hur växtlivet på jorden kommit igång
39. Det anges när jorden torkat upp

Scen 8

40. Exakt datum ges för när jorden är så torr att Noach avlägsnar taket
41. Exakt datum ges för när jorden var riktigt torr
42. Det anges i vilket skede Gud säger att Noach ska stiga ur arken
43. Gud välsignar till förökning
44. Noach bygger ett altare och offerar
45. HERREN ger löfte om att aldrig mer låta en flod komma trots människans ondska

Scen 9

46. Gud välsignar Noach och hans söner till fruktsamhet
47. Rädsla för människan ska hädanefter prägla djurens förhållande till människan
48. Djuren ges till föda på samma sätt som växterna tidigare givits
49. Man ska inte äta kött med blodet kvar i sig
50. En människa eller djur som dödar en människa måste betala med sitt eget liv

51. Människan är Guds avbild.³⁴⁹

Scen 10

52. Gud upprättar ett förbund med både djur och människor

53. Förbundet innebär att en flod aldrig ska återkomma

54. Förbundet gäller för all framtid

55. Bågen i skyn ska vara tecknet för förbundet

Slutsats

Jag har således noterat 55 punkter med ny information.³⁵⁰ Det finns inte en enda motsägelse eller upprepning av exakt samma information. Den nya information som ges kompletterar eller specificerar den information som getts tidigare. Handlingen drivs hela tiden framåt. Ibland bekräftas även att något verkligen utförts enligt given instruktion.

Detta, liksom toledotens kiastiska uppbyggnad, visar hur skickligt uppbyggt berättelsen är. Ett verkligt mästerverk av dess författare. Berättelsen visar alla tecken på att vara en välkomponerad helhet precis som de tidigare delarna i urhistorien visat sig vara.³⁵¹

3.5 Tidsperspektivet i flodberättelsen

Tidsperspektivet i flodberättelsen är synnerligen intressant och en aspekt som lätt går förbi om man inte ägnar det ordentlig uppmärksamhet. Det finns flera specifika tidsangivelser och en del av dem har jag kommenterat inom ramen för de olika scenerna. I det här kapitlet gör jag en sammanfattning av tidsangivelserna dels för att få en överblick men även för att kunna avgöra huruvida det finns problem eller motsägelser i dem.

Tiden utgår från Noachs ålder och månaderna anges som den första, andra osv. Dagarna i månaderna är ca 30. Jag presenterar nu en tabell med de olika tidsangivelserna:

³⁴⁹ Det är nygammal information som gavs redan i skapelseberättelsen men som nu ges första gången i Noachs toledot.

³⁵⁰ De kunde bli fler om jag t.ex. delade upp instruktionen att bygga arken i flera delar.

³⁵¹ Se min analys av skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot och människans toledot. Jungerstam 2013, 2015, 2016, 2017.

År	månad	dag	antal dagar	Händer
600	2	17		Floden kommer
			40 dagar och 40 nätter	regn
			150 dagar	Var vattnet mäktigt
600	7	17		Arken strandar
600	10	1		Bergstoppar synliga
			mot slutet av 40 dagar	Noa öppnar fönstret och släpper ut korpen och duvan
			sju dagar ytterligare	Sänder ut duvan på nytt
			sju dagar ytterligare	Sänder ut duvan en tredje gång kommer inte tillbaka
601	1	1		Vattnet hade torkat bort. Taket tas bort
601	2	27		Går ut ur arken

Floden startar således den sjuttonde dagen av den andra månaden det år Noach var 600 år. Därefter anges en period på 40 dagar och 40 nätter med regn och vattnet är mäktigt i 150 dagar. Följande notering är att arken strandar den sjuttonde dagen av den sjunde månaden. Detta är alltså fem månader efter flodens utbrott. Som jag tidigare konstaterat innebär detta att man ska förstå de 40 dagarna av regn som inkluderat i de 150 dagarna eftersom 150 dagar är fem månader.³⁵²

Nästa notering som kommer hela två månader och 13 dagar senare är att övriga bergstoppar blir synliga. Det är en lång tid! Det sker den första dagen i den tionde månaden.

Nästa absoluta tidsangivelse är den första dagen av den första månaden av Noachs sexhundraförsta år. Då hade vattnet torkat bort och Noach öppnar upp arken. Mellan att bergstopparna blir synliga och att Noach öppnar arken är det således en period på tre månader, ca 90 dagar. Det är en anmärkningsvärt lång period! Inom dessa 90 dagar sker fågelepisoden. I samband med den rapporteras om en 40-dagars period samt två sju-dagars perioder då Noach väntar med att sända duvan på nytt. Det innebär 54 dagar som finns rapporterat. Då saknas ännu ca 36 dagar. Dessa sägs inte något om, men de innebär inget problem. Det sägs inte att perioden av 40 dagar följde direkt på den första dagen i den tionde månaden, ännu mindre att den första dagen av Noachs sexhundraförsta år inföll dagen efter att duvan slutligen flög iväg för att inte mera återkomma. Före eller efter eller såväl före som efter fågelepisoden finns det ca 36 extra dagar som inte är omnämnda på något sätt.

Efter att jorden är torr och Noach har öppnat upp arken väntar Noach ytterligare nästan två månader innan han och alla djur lämnar arken den tjugosjunde dagen i den andra månaden. Åter en anmärkningsvärd lång väntan efter att jorden rapporterats torr! Detta är enligt flera forskare exakt 365 dagar efter att floden bröt ut.³⁵³ Men det är ingen självklar tolkning. Det kan även handla om ett solår och 10 dagar därtill.³⁵⁴

³⁵² Se min diskussion i kapitel 2.6.2.

³⁵³ Hamilton 1990, 305; Westermann 1994, 433. Se kapitel 2.9.3.

³⁵⁴ Keil & Delitzsch 2001, 95.

Det finns således inga motsättningar, ingen förvirring eller svåra problem med de tidsangivelser som ges i flodberättelsen. Det som däremot är slående och jag på nytt vill poängtera är flodens längd och allra mest den långa väntan som följer efter att arken strandat på Ararats berg. Sedan den strandat tar det ytterligare sju månader innan arken lämnas! Efter att Noach betraktar att jorden är torr väntar han ännu två månader! Efter att duvan återkommit med ett olivblad i munnen väntar han upp till dryga tre månader.³⁵⁵

Varför all denna väntan? En naturlig förklaring vore att detta skildrar en verklig händelse. I så fall är två–tre månader av väntan efter att jorden är torr väl motiverad för att växtligheten ska hinna få tillräcklig fart för att livet på nytt ska kunna upprätthållas utanför arken. Vad man än tänker om den möjligheten är tidsperspektivet mycket anmärkningsvärt. Det är även fullständigt unikt och avvikande i relation till parallella flodberättelser man känner till.³⁵⁶

4 Flodberättelsen enligt dokumenthypotesen – en analys

Jag avslutar det här arbetet med en omfattande avslutande analys för att kunna svara på de tre sista forskningsfrågorna:

7. Om man särskiljer J och P. Bildas då två parallella självständiga mer eller mindre kontinuerliga och fullständiga flodberättelser?
8. Ger såväl J och P ungefär samma information?
9. Stöder empirin att flodberättelsen är uppbyggd av två distinkta källor som passar in på de kriterier som dokumenthypotesen ger för J och P?

Det jag vill göra är således att granska huruvida det ändå kan vara så att empirin samtidigt stöder att flodberättelsen är en kombination av två, delvis motsägelsefulla, källor som kombinerats av en redaktör på ett sådant sätt att källorna fortfarande går att särskilja och att bägge bildar en komplett eller nästintill komplett flodberättelse. Det hävdar många av dokumenthypotesens anhängare. Alternativt är J endast en komplettering till den mer omfattande källan P.

Varför vill jag göra en sådan analys? Jag har redan analyserat flodberättelsen ingående speciellt med avseende på den litterära strukturen och jag har fokuserat på huruvida det finns dubbleringar, motsägelser eller onödiga repetitioner av samma information. Jag har inte funnit sådana utan endast en harmonisk text. Men jag vill ännu granska huruvida det ändå *samtidigt*

³⁵⁵ Om de 36 dagar som inte redovisas infaller efter fågelepisoden.

³⁵⁶ För en analys av hur Bibelns flodberättelse förhåller sig till andra flodberättelser se Jungerstam 2018.

är möjligt att finna stöd för dokumenthypotesens beskrivning. Kan det ändå vara så att en skicklig redaktör kombinerat två olika berättelser, bevarat dem nästan i sin helhet, och som resultat fått Bibelns flodberättelse? Det här är den dominerande förklaringsmodellen inom den gammaltestamentliga forskningen. Den betraktas av många forskare som ett axiom, alltså någonting så självklart att sanningshalten inte kan betvivlas. Därför är det mycket anmärkningsvärt att ingenting i min forskning om Noachs toledot verkar stöda dokumenthypotesens förklaringsmodell av flodberättelsen. För att klargöra situationen finner jag det motiverat att avslutningsvis granska flodberättelsen på nytt och utgå från dokumenthypotesens premisser och se vad resultatet blir.

När jag i det här kapitlet talar om källor som J och P accepterar jag den terminologin utan vidare kommentar. Avsikten är att analysera resultatet av vad som händer om man tillämpar dokumenthypotesens premisser gällande flodberättelsens komposition. Jag ger ingen allmän presentation av hypotesen utan fokuserar på det som är relevant för flodberättelsen. Min avsikt är att låta dokumenthypotesens förespråkare komma till tals och få presentera alla goda argument som stöder en uppdelning av flodberättelsen i två separata källor.

4.1 Flodberättelsen – ett skolexempel på källanalys

Många klassiska källkritiker uttrycker mycket klart att det är lika självklart att det finns två disparata källor, J och P, bakom flodberättelsen som att jorden är rund.³⁵⁷

*”it is beyond reasonable doubt a composite narrative”*³⁵⁸

Westermann menar att man med all säkerhet kan dra slutsatsen att det finns två källor som ligger bakom flodberättelsen på basis av det sätt som *två fullständiga, eller nästan fullständiga*, flodberättelser kombinerats.³⁵⁹

Waltke och Cassuto konstaterar att källkritiker lyfter fram flodberättelsens källanalys som ett mästerverk som bör användas som skolexempel på högtstående dokumentanalys. Så här uttrycker sig Skinner:³⁶⁰

The resolution of the compound narrative into its constituent elements in this case is justly reckoned amongst the most brilliant achievements of purely literary criticism, and affords a particularly instructive lesson in the art of documentary analysis

³⁵⁷ Skinner 1930, 147. (Gunkel (1997, 128–139) kallar det ett *”masterpiece of modern criticism”* och Budde *”an indisputable masterpiece”*. Von Rad (1972, 119) beskriver flodberättelsen som *”an ingenious interweaving of the two sources J and P”*; Brueggemann 2010, 75.

³⁵⁸ Speiser 1964, 54.

³⁵⁹ Westermann 1994, 583. Så även Friedman (1997, 54; 59–60).

³⁶⁰ Skinner 2012, 147–148.

4.2 Flodberättelsen – två intakta berättelser. En forskningsöversikt

Forskare som Westermann, Friedman, Baden och Von Rad menar att flodberättelsen är en unik komposition såtillvida att i flodberättelsen har J och P bevarats med alla delar mer eller mindre intakta. Bägge innehåller samma händelser, med samma indelning och endast med de minsta variationer. Redaktören anses ha haft kompletta verk som han förenat. I dem fanns motsägelser, men redaktören skapar en ny sammanhängande helhet. Man kan enligt Baden särskilja dem och bägge utgör en fortlöpande berättelse där bägge uppvisar distinkta drag i enlighet med vad som förväntas av respektive källa.³⁶¹

Enligt Gunkel gjorde redaktören stora ansträngningar för att kunna bevara så mycket som möjligt av bägge källor. Enligt Skinner ville redaktören så långt det var möjligt uttrycka *ipsissima verba* innehållet i sina källor.³⁶² Speiser menar att redaktören nog klippte upp och arrangerade om materialet men bevarade bägge källornas totala innehåll intakt. Speciellt betydelsefullt var att redaktören inte förändrade den gudsbeteckning som användes.³⁶³ Redaktören lyckades fusionera berättelserna eftersom de hade en gemensam berättelse med samma sekvens och arrangemang.³⁶⁴

Även Skinner betonar redaktörens skicklighet. Redaktören ville dock inte offra ens en gnutt information som kunde användas i berättelsen. Samtidigt menar Skinner att det är framförallt P som bevarats intakt medan redaktören bevarat tillräckligt av J för att visa att det är en sammanhängande berättelse. Det var ”opraktiskt” att behandla det så omsorgsfullt som huvuddokumentet P.³⁶⁵ Skinner menar ändå att det är tveksamt om det finns egentliga luckor i J förutom bygandet av arken, samt noteringen om att arken lämnas.

Samtidigt som Gunkel betonar att redaktören ville bevara så mycket som möjligt av sina källor säger han att redaktören bevarade P mycket troget och baserade sitt verk på P.³⁶⁶ Han kompletterade P:s berättelse med J. Förutom i inledningen och i slutet består J endast av instuckna verser här och där. På samma sida som uttalandet i stycket ovan där han menar att redaktören gjorde stora ansträngningar för att bevara bägge berättelser hävdar Gunkel att redaktören inte bevarade J så väl. Där J och P rapporterade parallellt material lämnade han endera bort J:s version eller så placerade han dem efter varandra. Han var villig att tolerera repetitioner om de inte var för störande.³⁶⁷

³⁶¹ Von Rad (1972, 119) påpekar dock att vissa delar av J fattas; Westermann 1994, 394; 396; 600; Friedman 1997, 54; 59–60; Baden 2012, 25–26.

³⁶² Skinner 2012, LXV–LXVI.

³⁶³ Alltså huruvida JHVH användes eller appellativet elohim. Friedman 1997, 54; 59–60; Cassuto 2008, 20.

³⁶⁴ Speiser 1964, 54; Gunkel 1997, 141.

³⁶⁵ Så även Wellhausen 2006, 343.

³⁶⁶ Även Skinner (2012, LXVI) och Wellhausen (2006, 343) anser att redaktören som regel bevarat varje fragment av P.

³⁶⁷ Gunkel 1997, 141.

Gunkel upprepar hur redaktören gjorde sitt yttersta för att bevara J så att han infogade 1 Mos 8:2b–3a mitt i ett P sammanhang. Samtidigt klarade redaktören, enligt Gunkel, inte på något sätt av att få med en enda detalj av hur arken tog i land och därför uteslöt han den delen. Lika oförmögen var redaktören att få med någon detalj av hur Noach och djuren lämnade arken från J:s version. Gunkel betonar ändå att redaktören följde principen att inte ett enda korn skulle falla till marken, speciellt inte från P:s berättelse.³⁶⁸

Även Speiser uttrycker hur redaktören behandlar sina källor med den yttersta respekt och om förändringar gjordes var det med den största försiktighet. Speiser menar att det här förklaras av att J och P redan hade nått ett visst mått av status som kanon när redaktören sammanförde källorna. Redaktören hade därför ”den yttersta vördnad” för källorna.³⁶⁹

Emerton å sin sida menar att J endast kompletterar P och att redaktören använde endast det han ansåg nödvändigt av J.³⁷⁰ Jag noterar att om man anammar den här synen försvinner samtidigt orsaken till onödiga dubletter som hävdas i berättelsen. Dessa kom ju till eftersom redaktören gjorde sitt yttersta för att få med bägge versioner trots dubblingar.

McEvenue å sin sida menar att P utgår från J och skriver om berättelsen i sin egen stil.³⁷¹

Det finns således många och motsägelsefulla varianter av hur olika företrädare för dokumentshypotesen ser på källornas förhållande och hur de bevarats i den befintliga texten.

Baden uttrycker ändå det klassiska och dominerande synsättet när han betonar att versionerna beskriver floden i enlighet med sin egen säregna stil och att man kan särskilja källorna helt enkelt genom att läsa noggrant och följa berättelsens tråd. Att särskilja de två källorna är även enligt Von Rad lätt att göra med hjälp av enkel källanalys. Hur den kan gå till beskrivs i nästa kapitel.³⁷²

4.3 En beskrivning av källanalytikerns arbete

Jag låter Gunkel beskriva hur källanalytikern går till väga gällande flodberättelsen. Jag kommenterar vissa detaljer kort, men i det stora hela är avsikten att låta en källanalytiker själv beskriva processen.

Gunkel förklarar konsten att särskilja källorna sålunda. Först utgår man från det man betecknar som det säkraste av alla kriterier: gudsbeteckningen. På så sätt särskiljer man de större avsnitten i början och i slutet där Guds personnamn nämns, men även 1 Mos 7:16b mitt

³⁶⁸ Gunkel 1997, 141–142.

³⁶⁹ Speiser 1964, XXIX, XXXVI.

³⁷⁰ Emerton 1988, 14.

³⁷¹ McEvenue 1971, 24–27.

³⁷² ”The separation of the two versions, which can be done easily by means of simple source analysis...”. Von Rad 1972, 124–125. Baden 2012, 23; 26.

i ett P-sammanhang. De centrala delarna är svårare eftersom gudsbeteckningen inte används där på ett sätt som möjliggör avskiljandet av större sammanhang.³⁷³

Nästa faktor som Gunkel lyfter fram är antalet djur som enligt 1 Mos 6:19–20 (P) är ett par, medan det är sju par enligt 1 Mos 7:2 (J). Därför menar Gunkel att 1 Mos 7:15–16a måste höra till P, medan 1 Mos 7:16b tydligt är J.³⁷⁴

Det tredje faktorn Gunkel lyfter fram är tidsangivelserna. Han tilldelar de korta tidsangivelserna på sju och 40 dagar åt J medan han tilldelar P de långa angivelserna inklusive datumangivelserna.³⁷⁵

Nästa faktor Gunkel lyfter fram är beskrivningarna av varifrån vattnet härstammar. J anser att det endast är regn, medan P lyfter fram djupens stora källor förutom regnet. P:s beskrivning är mer mytologisk. Någon motivering för att koppla ihop P med den ger inte Gunkel. Han konstaterar helt enkelt att den beskrivningen hör till P.³⁷⁶

Den sista fasen av arbetet är att koppla ihop verser som uttrycker sig på liknande sätt som någon av de avsnitt som redan bestämts tillhöra J eller P. Därför knyts t.ex. 1 Mos 7:4 till J eftersom ett liknande uttryck finns i 1 Mos 6:7 som konstaterats vara J. Gunkel ger många fler exempel på detta i sin bok *Genesis*.³⁷⁷ Jag konstaterar att problemet med den här metoden är att det är exempel på klassiskt cirkelresonemang.

Gunkel anser att det är lätt att särskilja de två berättelserna. Skillnaden kan enligt honom ses med stor klarhet i de två berättelsernas natur. J erbjuder en gammal folklig legend, medan P erbjuder en senare mera lärd version. Det betyder dock inte, enligt Gunkel, att allt som ingår i P:s version måste vara yngre än versionen i J.³⁷⁸

Huruvida Gunkels beskrivning harmonierar med empirin framkommer i min analys senare i det här arbetet.

³⁷³ Gunkel 1997, 139.

³⁷⁴ Gunkel 1997, 139. Problemet vad gäller detta resonemang är att den här diskrepansen är en tolkning som rimmar illa med vad som verkligen står i texten. Se min diskussion i kapitel 2.4.4 och 2.5.3 där jag konstaterar att endast en läsning av avsnitten som behandlar sekvenserna om djuren som ska föras till arken i den följd som finns i 1 Mos 6–7 gör texten harmonisk.

³⁷⁵ Gunkel 1997, 139–140. Jag konstaterar att på så sätt förvandlas tidsangivelserna i helheten som harmonierar till en motsägelsefull blandning utan logik.

³⁷⁶ Gunkel 1997, 140.

³⁷⁷ Gunkel 1997, 140.

³⁷⁸ Gunkel 1997, 142.

4.4 Kriterier för källuppdeleningen

I det här kapitlet presenterar jag först något som kan betraktas som ett nytt kriterium som presenterats i samband med en ansats att förnya dokumenthypotesen. Därefter presenterar jag de klassiska fem kriterierna som ska avgöra källuppdeleningen.

4.4.1 Narrativ konsistens

Baden poängterar att en litterär analys av Pentateuken måste ha sin utgångspunkt i narrativen och huruvida den är sammanhållen och huruvida där finns motsägelser eller ej. Detta hävdar Baden är en ny tanke som står i kontrast till tidigare källkritisk forskning.³⁷⁹

Analysen ska enligt Baden inte starta med att leta efter diversitet i tema eller språk för att genom dessa kriterier leta efter källor. En uppdelning i källor ska baseras på att det inte går att läsa texten som en helhet och att denna svårighet inte endast ska ha sin grund i olika stil eller tema. Analysen ska inte heller grundas på enstaka ord som t.ex. vilket ord som används för tjänarinna. Baden betonar att man som utgångspunkt alltid ska utgå från att texten är en enhet tills det visar sig att den inte är det. Det är där det narrativa flödet saknas som det finns skäl att leta efter olika källor, där och endast där. Om texten är koherent med avseende på vem som gjorde vad, när och hur finns inget skäl att dela upp materialet i källor. Detta eftersom källorna enligt Baden berättar väldigt olika berättelser inom det yttre ramverket som Pentateuken utgör.³⁸⁰ Enligt Baden är det endast saknaden av narrativt flöde som utgör ett objektivi kriterium. Att vidhålla denna princip är enligt Baden avgörande om man vill vidhålla en objektiv analys.³⁸¹ Om man följer denna primära princip kan nog tema och stil ändå tillföra analysen mycket. Baden citerar McEvenue som säger att dessa sekundära kriterier inte bevisar en uppdelning i källor, men att de nog kan styrka en befintlig uppdelning. De sekundära elementen ska bekräfta den ursprungliga uppdelningen som gjorts på basis av inkonsistens i narrativen.³⁸²

Jag går nu över till att presentera dessa sekundära element som åtminstone tidigare utgjorde kärnan i källanalysen. I mycken källkritisk forskning är dessa fortfarande de verkliga pelarna för arbetet.

³⁷⁹ *The literary analysis of the Pentateuch must begin with and be carried out on the basis of the narrative consistencies and contradictions.* Baden 2012, 30.

³⁸⁰ Baden 2012, 246–247.

³⁸¹ *The separation of the literary analysis, on the grounds of narrative flow alone, from all secondary considerations of the individual sources, be it theme, style, or potential historical setting, must be maintained if the analysis is to retain any degree of objectivity.* Baden 2012, 31.

³⁸² Baden 2012, 31–33.

4.4.2 Källuppdelningens fem pelare

Vid sekelskiftet 18–1900 var det vanligt med långa listor med kriterier för hur man skulle känna igen olika källor. Den listan konstaterar Westermann att har blivit allt kortare. De flesta forskare har enligt Westermann med tiden blivit allt försiktigare. Westermann hänvisar till M. Noth som säger att det enda kriteriet som har någon betydelse är om samma element i narrativen dyker upp i olika sammanhang.³⁸³

Westermann menar att modern forskning gällande Pentateuken behandlar de klassiska kriterierna för källuppdelning med mycket mera aktsamhet och utan undantag har kriterierna förlorat sitt absoluta värde som angivare av källa.³⁸⁴

Det som betecknas källuppdelningens fem pelare är följande:³⁸⁵

1. Guds beteckningen
2. Skillnad i stil och språk
3. Motsägelser och olika perspektiv³⁸⁶
4. Dubbletter och repetitioner
5. Den sammansatta karaktären av enskilda texthelheter

Ända från Astrucs dagar har de olika benämningarna på Gud varit det huvudsakliga argumentet för en källuppdelning, alltså huruvida Gud eller HERREN³⁸⁷ använts.

Westermann konstaterar att argumentet har kritiserats och utmanats av forskare som Cassuto, Dahse, Eerdmans och Noth. Westermann menar att det står klart att Gudsnamnet inte längre är ett lika övertygande argument och Westermann konstaterar att ingen av de fem pelarna ensam avgör någonting, inte ens guds beteckningen.³⁸⁸

Således kan enskilda ord och uttryck aldrig ensamma avgöra en källa. De kan endast fungera som ytterligare ett argument för en källa tillsammans med andra kriterier, men även då bör största försiktighet iakttas. Westermann hänvisar till Gunkel när han säger att man även måste ta i beaktande att ord och uttryck kan härstamma från en gammal tradition som den bibliske författaren bevarat. I sådana fall ska specifika ord inte knytas till någon av de slutliga författarna utan till den bakomliggande traditionen.³⁸⁹

Westermann menar också att man måste använda förmenta motsägelser och skillnader med speciell försiktighet och att sådana inte heller längre kan användas som ett absolut kriterium

³⁸³ ”the fact of the multiple occurrence of the same narrative elements in different settings”.

³⁸⁴ Westermann 1994, 576.

³⁸⁵ Kritik av dessa kan man läsa i t.ex. Whybray 1999; Cassuto 2008.

³⁸⁶ *Contradictions and different points of view*.

³⁸⁷ HERREN betecknar Guds personnamn JHVH.

³⁸⁸ Kikiwada och Quinn 1985, 17; Emerton 1987, 408; Westermann 1994, 578; Cassuto 2008, 19.

³⁸⁹ Westermann 1994, 578.

för att ange källor. Westermann tillstår att kriteriet har visat sig ohållbart i många fall. Kriteriet kan användas endast som ett komplement till andra kriterier.³⁹⁰

Westermann konstaterar att detta argument användes vårdslöst av de klassiska källkritikerna som ständigt fann nya motsägelser som tydde på olika källor och Westermann konstaterar att här måste man hålla med de som kritiserat källuppdeleningen.³⁹¹

Vad gäller dubletter och repetitioner var bakgrunden enligt Westermann att ända från Astruc utgick källkritikerna från att berättelsen inte bara i urhistorien eller första Mosebok, utan i hela Pentateuken skulle utgöra ett obrutet smidigt narrativt flöde utan repetitioner eller upprepningar. När upprepningar eller förmodade olikheter i syn förekom så delade man upp materialet i källor. Man utgick från att det fanns en författare som berättade en fortlöpande berättelse från 1 Mos 1–50. Westermann konstaterar att den tanken är felaktig.³⁹²

Svagheten i den här ansatsen, som Westermann menar består, är att man använder samma kriterier för en sammanhängande berättelse, t.ex. berättelsen om Babels torn, som för hela urhistorien eller hela första Mosebok.³⁹³ Berättelsen om Babels torn är en berättelse som ska bedömas som en berättelse. Urhistorien är däremot inte en berättelse.³⁹⁴ Westermann konstaterar att det var först i och med den traditions-historiska ansatsen som det blev klart att en enskild berättelse och en komposition som urhistorien är två olika enheter som måste bedömas på olika sätt. Westermann konstaterar att även i enskilda berättelser som hör till samma källa kan det finnas interna spänningar. Det hör enligt honom till texternas natur.³⁹⁵

Förekomsten av dubletter är således inte tillräckligt för att slå fast att det finns två källor. Westermann och McEvenue konstaterar att repetitioner är något som används frekvent av P. McEvenue varnar därför för att lättvindigt kalla något en dublett i texter som tillskrivs P. Westermann konstaterar vidare att repetition är något som även kan ha använts medvetet i andra äldre källor. På basis av detta konstaterar Westermann att inte heller repetition i sig kan anses som ett tecken på olika källor.³⁹⁶

De enda motsättningar som bl.a. Westermann och Emerton anser att enbart kan förklaras med hjälp av två olika berättelser är uppgifterna om olika antal djur som skulle gå in i arken samt de två tidsperspektiven i flodberättelsen.³⁹⁷

³⁹⁰ Westermann hänvisar till kritik av P. Volz, W. Rudolph, B. Jacob, U. Cassuto och M. H. Segal. Westermann 1994, 580.

³⁹¹ Westermann 1994, 580–581.

³⁹² Westermann 1994, 581.

³⁹³ Berättelsen om Babels torn finns i 1 Mos 11:1–9.

³⁹⁴ Urhistorien omfattar 1 Mos 1:1–11:26.

³⁹⁵ Westermann 1994, 581–582.

³⁹⁶ McEvenue 1971, 73; Westermann 1994, 583.

³⁹⁷ Emerton 1987, 401; Westermann 1994, 582. Att det inte finns verkliga motsättningar eller problem vare sig med antalet djur lika lite som med tidsperspektivet har jag demonstrerat i kapitel 2.4.4 respektive 3.5.

4.5 Kriterierna tillämpade på flodberättelsen

Jag presenterar nu på vilket sätt kriterierna tillämpas på flodberättelsen.

4.5.1 Narrativ konsistens

På basis av mitt arbete i kapitel 2–3 konstaterar jag att hela flodberättelsen utgör ett smidigt narrativt flöde utan motsägelser. Jag konstaterar att om man tillämpar kriteriet med narrativ konsistens på flodberättelsen blir slutsatsen att det inte finns något skäl att söka efter olika källor i flodberättelsen.

Detta är knappast Badens slutsats, dock. Jag känner inte till om han tillämpat sitt kriterium, narrativ konsistens, på flodberättelsen. Han försvarar i vilket fall kraftigt alla fyra källor och tar det som en självklarhet att flodberättelsen är en kombination av två källor, J och P.³⁹⁸

4.5.1 Gudsbeteckningen

Gudsbeteckningen ger inte mycket vägledning i flodberättelsen. Det är elohim, alltså Gud, som dominerar. HERREN används i slutet av människans toledot 1 Mos 6:5–9 samt i avsnittet om offret i 1 Mos 8:20–21. Personnamnet HERREN används alltid i samband med offer. I GT offrar man aldrig till den allmänna beteckningen ”Gud” utan alltid till HERREN. Utöver dessa två tillfällen används HERREN i 1 Mos 7:1–5 och när HERREN stänger dörren till arken i 1 Mos 7:16. Efter att HERREN stängt dörren används endast Gud under hela flodberättelsen fram till offret efter floden. Vad gäller att hitta sekvenser som skulle höra till J under floden har man således ingen vägledning överhuvudtaget av gudsbeteckningen.

Variation av namn i den antika främre orienten

Det är av intresse att granska på vilket sätt variationer och speciellt variationer mellan personnamn och appellativ används i autentiska texter från den antika främre orienten.³⁹⁹ Speciellt intressant är hur denna teknik används i Gilgamesheposet.⁴⁰⁰ Jag noterar att samma variation som mellan ”Gud” och ”HERREN” används. Ibland används personnamnet ”Shamhat” och ibland endast appellativet ”glädjeflickan”.

³⁹⁸ De övriga två källorna betecknas E och D.

³⁹⁹ Appellativ är t.ex. Gud, stad eller motsvarande. Detta till skillnad från JHVH och Jakobstad som är person- och egennamn.

⁴⁰⁰ För en gedigen analys av hela Gilgamesheposet se Jungerstam 2018.

*Enkidu satt framför **glädjeflickan**,
de älskade,
och Enkidu glömde var han var född.
Sex dagar, sju nätter
älskade Enkidu med **Shamhat**.
Glädjeflickan sa till Enkidu...⁴⁰¹*

*Enkidu tänkte på de råd han hade fått,
glädjeflickans tal behagade honom.
Han insåg nu att han behövde en vän.
Shamhats råd behagade honom.
Glädjeflickan tog av sig sitt klädesplagg...⁴⁰²*

Repetition som kombineras med variation av namn är en typ av parallellism som enligt Warring och Kantola är mycket vanlig i Gilgamesheposet, liksom i akkadisk litteratur i övrigt.⁴⁰³ Jag presenterar två exempel:

*För **kungen** i Uruks fårfälla
skall brudens slöja öppnas först.
För **Gilgamesh**, kungen i Uruks fårfälla,
Skall brudens slöja öppnas först.⁴⁰⁴
Ishtar skrek som en barnaföderska
Gudafrun, hon med den vackra rösten, grät⁴⁰⁵*

Att namn varieras på detta sätt i texter från den antika främre orienten gör att man verkligen bör använda detta kriterium med stor varsamhet. Att olika benämningar på Gud används behöver inte tyda på olika källor, endast på en författare som på tidstypiskt sätt varierar språket.

⁴⁰¹ Tavla II, rad 1–5.

⁴⁰² Tavla II, rad 22–26.

⁴⁰³ Warring och Kantola 2001, 10.

⁴⁰⁴ Tavla II, rad 68–69.

⁴⁰⁵ Tavla XI, rad 117–118.

4.5.2 Dubbletter och repetitioner

Idag vet man att repetitioner med eller utan variation är en standardteknik i den antika främre orienten.⁴⁰⁶

Om man hävdar att GT:s flodberättelse består av två sammanhängande parallella berättelser som bevarats nästintill intakta är dubbletter något man med nödvändighet borde finna. Jag presenterar först de dubbletter som lyfts fram av forskare varefter jag granskar dem för att klargöra huruvida det verkligen är fråga om dubbletter eller inte. Jag utgår från Westermanns förteckning över de dubbletter som har identifierats.⁴⁰⁷

Vad som två gånger berättas	J	P
Mänskligheten ska gå under	6:5	6:11–12
Beslutet att förgöra	6:7	6:13
Befallning att gå in i arken	7:1–3	6:18–21
De går in i arken	7:7	7:13
Floden kommer	7:10	7:11
Allt landlev dör	7:22–23	7:20–21
Floden är slut	8:2b,3a	8:3b–5
Löfte att floden inte upprepas	8:21b–22	9:17

Jag kommer nu att granska dessa föreslagna dubbletter. Jag inleder med de två första som bägge har att göra med om det finns två parallella introduktioner eller inte. Därefter granskar jag de två dubbletter som fokuserar på att gå in i arken. Efter det granskar jag de återstående dubbletterna en och en.

Två parallella introduktioner

Det som enligt Westermann verkligen demonstrerar att bibeltexten gömmer två olika källor är de två parallella introduktionerna.⁴⁰⁸ Westermann konstaterar att det finns forskare som ännu menar att flodberättelsen inte är en komposition från två källor.⁴⁰⁹ Därför menar Westermann att det är nödvändigt att igen demonstrera den kompletta parallellismen i J:s och P:s introduktion och att det inte finns någon annan förklaring till denna än att två disparata källor ligger bakom texten.⁴¹⁰

Westermanns kommentar kom ut på tyska 1974, så till hans försvar kan konstateras att efter det har kunskapen om den hebreiska berättartekniken ökat dramatiskt. Toledotformeln inleder

⁴⁰⁶ T.ex. i Enuma Elish. Jungerstam 2013, 67–71.

⁴⁰⁷ Westermann 1994, 397–398. Motsvarande förteckning ger även Speiser 1964, XXIX; Gunkel 1997, 139.

⁴⁰⁸ J:s introduktion menar Westermann omfattar 1 Mos 6:5–8 och 1 Mos 7:1–9 och det korresponderar mot P:s introduktion i 1 Mos 6:9–22.

⁴⁰⁹ T.ex. Cassuto 1998.

⁴¹⁰ Westermann 1994, 425.

flodberättelsen i 1 Mos 6:9. Det som föregår är avslutningen av föregående enhet, människans toledot, som inleddes i 1 Mos 5:1. I slutet av denna introduceras följande toledot, Noachs toledot. I inledningen av Noachs toledot sammanlänkar författaren till föregående toledot. Den tekniken kallas *concatenatio* eller sammanlänkning på svenska. Därför hittas motsvarande information, med variation, i slutet av människans toledot och i början av Noachs toledot. Samma teknik används i övergången från himmelens och jordens toledot till människans toledot.⁴¹¹

Således kan jag konstatera att 1 Mos 6:5 och 1 Mos 6:7 är en del av avslutningen av människans toledot som omfattar 1 Mos 5:1–6:8. De verserna är inte en del av flodberättelsen.⁴¹² Verserna förespeglar givetvis det som ska komma. 1 Mos 6:11–12 är en del av inledningen av Noachs toledot där författaren sammanlänkar till föregående avsnitt.⁴¹³

Westermanns starkaste argument visar sig alltså bygga på en bristande förståelse av hur texten i urhistorien är uppbyggd. 1 Mos 6:5–8 respektive 1 Mos 6:9–13 är ett ypperligt exempel på författarens sammanlänkning av två enheter i urhistorien, inte på två disparata källor bakom flodberättelsen.⁴¹⁴

In i arken

Vad gäller att gå in i arken finns alltså fyra tillfällen då Noachs inträde i arken berörs. Inom parentes anger jag den förmodade källan enligt Westermann.⁴¹⁵

Tillfälle 1: 1 Mos 6:18b (P)

Verbform: Perfekt konsekutiv, innebörden är futurum.

Du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina söner med dig

Tillfälle 2: 1 Mos 7:1 (J)

Verbform: Imperativ, innebörden är befallning

Kom du och hela ditt hus till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna generation

Tillfälle 3: 1 Mos 7:7 (J)

Verbform: Imperfekt konsekutiv, detta är berättarformen som för handlingen framåt

Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom till arken undan flodens vatten

⁴¹¹ Se Jungerstam 2015, 2016.

⁴¹² För en noggrann analys se Jungerstam 2017, 77–91.

⁴¹³ Se kapitel 2.1.4.

⁴¹⁴ Se kapitel 2.1.4 där jag demonstrerar hur avslutningen av människans toledot och inledningen till Noachs toledot förhåller sig till varandra.

⁴¹⁵ Westermann 1994, 395–398.

Tillfälle 4: 1 Mos 7:13 (P)

Verbform: Perfekt, den formen används för att informera om något som hänt tidigare eller något som händer simultant med berättelsens röda tråd

Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått till arken

Som texten nu står kommer först upplysningen till Noach att han i framtiden ska gå till arken. Det är ingen befallning. Sedan kommer befallningen, gå till arken! Därefter bekräftas att Noach verkligen gjorde som Gud sagt och sista tillfället konstateras att just denna dag då floden brutit ut hade Noach gått in i arken. Således en perfekt utformad progression. Man bör notera att vid varje tillfälle varierar beskrivningen. Det är samma typ av repetition med variation som förekommer så rikligt i hela urhistorien, inte minst i skapelseberättelsen.⁴¹⁶ Notera även att motsvarande progression finns vad gäller djurlivet.⁴¹⁷

Floden kommer

Som jag tolkar texten avslutar 1 Mos 7:10 en scen och 7:11 inleder nästa.⁴¹⁸ Den verbform som används i bägge verserna är inte berättarformen imperfekt konsekutiv utan perfekt. Perfekt kan förstås på en mängd sätt. Den kan förstås som presens, imperfekt, perfekt, pluskvamperfekt eller futurum.⁴¹⁹ Det mest väsentliga är att förstå att det inte är berättarformen imperfekt konsekutiv som används.

Ofta översätts 1 Mos 7:10 så att det lyder ”efter sju dagar kom vattnet över jorden”. Jag tolkar perfektformen i det här fallet som att den anger något som kommer att ske i en mycket nära framtid.⁴²⁰ Berättaren har tidigare upplyst läsaren om att floden kommer att bryta ut efter sju dagar. Nu håller de sju dagarnas tidsfrist på att rinna ut och floden kommer att bryta ut vilken stund som helst. I vilket fall är 1 Mos 7:11 ingenting annat än en precisering av datum samt en beskrivning av flodens dramatiska inledning. Det finns ingen motsättning eller onödig dubbling i uttalandena, endast en skickligt formulerad progression där åhöraren hålls i spänning inför flodens början.⁴²¹

Och det blev mot sju dagar och flodens vatten var att komma över jorden

Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden. Denna dag brast alla det stora djupets källor och himmelens slussar öppnades

⁴¹⁶ Se min analys av repetition och variation i 1 Mos 1:1–6:8 i Jungerstam 2013, 2015, 2016, 2017.

⁴¹⁷ Se kapitel 2.5.3.

⁴¹⁸ Se kapitel 2.4–2.5.

⁴¹⁹ Joüon-Muraoka 2011, 330–337 (§112 a–m).

⁴²⁰ Joüon-Muraoka 2011, 335 (§112 g).

⁴²¹ Se min analys i kapitel 2.6.

Allt landliv dör

Enligt Westermann är 1 Mos 7:20–21 P och 1 Mos 7:22–23 J. För det första kan man ta bort 1 Mos 7:20 som ju hör till det som föregår med vattnet som stiger tills allt är övertäckt.⁴²² Jag synliggör med färgkoder den uppdelning Westermann tänkt.

Och täcktes alla höga berg som är under hela himmelen, 15 alnar ovanför dem hade vattnet blivit mäktigt, ja täcktes bergen

*Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa. **Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött.***

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden.

Kvar var endast Noach och vad som var med honom i arken

När jag avlägsnat 1 Mos 7:20 som är irrelevant återstår följande:

***Och förgicks** allt kött som rör sig **på jorden** med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa. Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var **på torra land hade dött.** (1 Mos 7:21–22)*

***Ja, han utplånade** all existens som fanns på **markens ansikte** från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser. Ja **de utplånades** från **jorden.** (1 Mos 7:23)*

Förblev dock Noach och vad som var med honom i arken

Det jag tydliggör ovan med färgkoder är den kiastiska konstruktionen av 1 Mos 7:21–22 samt 1 Mos 7:23. Slutet avspeglar början i bägge fall. I 1 Mos 7:21–22 används synonymer, medan det förutom synonymer är samma verb med varierad grammatik som används i 1 Mos 7:23.⁴²³ Westermann noterar tydligen inte detta typiska sätt för författaren av urhistorien att komponera sin text utan skär sönder den så att textkonstruktionen förstörs. Tekniken att först säga en sak och sedan bekräfta det med hjälp av repetition med variation är något som ofta förekommer, inte minst i skapelseberättelsen. Författaren betonar på detta sätt att allt landliv verkligen, verkligen förgicks. Förblev dock Noach och de som var med honom.

Innan jag ger andra exempel på tekniken vill jag tydliggöra hur texten ovan är varierad.

⁴²² Se min analys i kapitel 2.6.

⁴²³ Först används qal imperfekt konsekutiv 3 person singular sedan används nifal imperfekt konsekutiv 3 person plural. Qal är aktiv och nifal passiv.

Och förgicks *allt kött* som rör sig på jorden med *flygande varelser* och med boskapsdjur och med vilda djur och med *alla krypande kryp på jorden* och varje människa. Allt som hade livsande i sin näsa, *allt som var på torra land hade dött*. (1 Mos 7:21–22)

Ja, han utplånade *all existens* som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till *kräldjur* till *himmelens flygande varelser*. Ja *de utplånades från jorden*. (1 Mos 7:23)

Om jag tydliggör det som varierar mellan det första uttalandet och repetitionen i tabellform ser det ut så här:

Uttalande	Repetition
förgicks	utplånade
allt kött	all existens
som rör sig på jorden	som fanns på markens ansikte
flygande varelser	himmelens flygande varelser
allt som var på torra land hade dött	de utplånades från jorden
alla krypande kryp på jorden	kräldjur
boskapsdjur/vilda djur/krypande kryp/människa	människa/boskapsdjur/kräldjur/himmelens flygande varelser

Notera ännu variationen med hur allt kött, all existens uttrycks. I 1 Mos 7:21–22 uttrycks det som följer:

med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa

Medan det i 1 Mos 7:23 lyder så här:

från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser

Prepositionen är annorlunda, ordningen är annorlunda, djuren som räknas upp är annorlunda, ordvalen och beskrivningarna är annorlunda. Att som Westermann gör avlägsna en mening ur denna fantastiskt konstruerade texthelhet visar på en beklaglig brist på förmåga att notera hur författaren av urhistorien bygger upp sina texter.⁴²⁴

Sternberg ger exempel på fem kategorier av variation:⁴²⁵

1. Expansion - information kommer till
2. Trunkering - information lämnas bort
3. Ordning - ordningsföljd ändras
4. Grammatik - variation mellan t.ex. aktiv och passiv
5. Substitution - ett ord ersätts med ett annat

⁴²⁴ Se t.ex. min analys av hur texterna är uppbyggda i 1 Mos 1:1–6:8. Jungerstam 2013; 2015; 2016; 2017.

⁴²⁵ Sternberg 1987, 391–392.

Bara i detta korta stycke förekommer alla fem kategorier. Som jag tidigare noterat är det här sättet att berätta typiskt för skapelseberättelsen inte minst. Jag har identifierat 60 variationer i repetitionerna där.⁴²⁶

Nedan följer några exempel på samma teknik.

Ex 1: *Och Gud sa: ”Grönske jorden av grönska: fröbärande örter och fruktträd producerande frukt enligt sitt slag med sitt frö i sig över jorden.”*

Ja, så blev det. Ja, jorden bringade fram grönska, fröbärande örter efter sitt slag och träd producerande frukt som har sitt frö i sig efter sitt slag. (1 Mos 1:11–12)

Ex 2: *”Låt ljusen på himlens utsträckthet vara för att göra åtskillnad mellan dag och natt och de ska vara som tecken för sammankomster samt för dagar och år. Och de ska vara som ljus på himlens utsträckthet för att lysa över jorden”. Ja, så blev det.*

Och Gud satte de två ljusen – det stora ljuset till att regera över dagen och det lilla ljuset till att regera över natten liksom stjärnorna.

Ja, Gud gav dessa på himlens utsträckthet för att ge ljus över jorden och för att regera över dagen och över natten samt för att orsaka åtskillnad mellan ljuset och mellan mörkret. (1 Mos 1:14–18)

Ex 3: *Och Gud sa: ”Vimle vattnen av vimlande levande varelser och flygande varelser flyge omkring över jorden mot himlens utsträckthet.”*

Ja, Gud skapade de stora havsdjuren och allt myllrande liv som vimlar i vattnet efter sina slag och även varje flygande bevingad varelse efter sina slag. (1 Mos 1:20–21)

Ex 4: *”Låt jorden bringa fram levande varelser efter sitt slag: boskapsdjur, kräldjur och markens djur efter sitt slag.” Ja, så blev det.*

Ja, Gud gjorde markens djur efter sitt slag och boskapsdjuren efter sitt slag och allt som kryper på marken efter sitt slag. (1 Mos 1:24–25)

Min kommentar

Jag konstaterar att detta argument för två olika källor fullständigt saknar stöd i empirin. Det är svårt att se något annat motiv för en utbrytning av den ena meningen till J än behovet av att bevara tanken på att flodberättelsen skulle bestå av två parallella nära nog kompletta berättelser. Jag demonstrerar ännu hur inkonsekvent resonemanget är om man hävdar att en

⁴²⁶ Jungerstam 2013, 58.

upprepning skulle vara tecken på en annan källa. I det som blir kvar efter att man brutit ut meningen man tilldelat J hävdar P ännu tre gånger att allt liv dog.

1. *Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa*
2. *Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser*
3. *Ja de utplånades från jorden*

Ingen menar att detta tyder på tre källor. Dessa tre repetitioner av samma konstaterande saknar ännu den fjärde för att helheten ska fungera. Den fjärde repetitionen hör otvivelaktigt ihop med de tre andra. Då formas den skickligt komponerade helheten där författaren briljerar med sin förmåga att använda repetition med variation. Skär man bort den mening man tilldelat J är helheten stympad.

Floden är slut

Vad gäller slutet av floden liknar situationen den sistnämnda. Det finns en helhet som anges som P varifrån man brutit loss en mening, den jag markerat med fet stil.

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen

Ja upphörde regnet från himmelen

Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka.

Och avtog vattnet mot slutet av de hundrafemtio dagarna

Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden på Ararats berg

Och vattnet fortsätter att röra sig och att minska till den tionde månaden.

I den tionde, den första i månaden, blir bergstopparna synliga⁴²⁷

Motiveringen till varför man brutit ut denna mening är att man menar att J talar om regn medan P talar om källorna i djupet och slussarna i himmelen. Det finns ingen objektiv grund för detta. I regel anges P som den som ger den tråkigare beskrivningen medan J är den som berättar mer folkligt. I så fall vore det P som bara talar om regn och J som har den mer legendartade förklaringen. Det är ett klassiskt cirkelresonemang man för om man hävdar en orsak att bryta ut de två raderna ur helheten.

Jag demonstrerar ännu hur raderna är en naturlig del av sammanhanget. ”Ja upphörde regnet från himmelen” bekräftar det som sagts meningen innan på ett typiskt sätt speciellt för avsnitt

⁴²⁷ Här används inte berättarformen imperfekt konsekutiv, utan endast perfekt och infinitiv. Det ska tolkas som att läsaren här ges bakgrundsinformation som inte för handlingen kronologiskt vidare.

som tilldelats P. Att bägge raderna slutar på ”himmelen” om man följer den hebreiska texten gör bekräftelsen extra tydlig.

Den andra sammanlänknigen mellan det som angetts som J och P är ”det rörde sig och drog sig tillbaka” och ”vattnet fortsätter att röra sig och minska”. Det senare tillfället relaterar till det tidigare, det *fortsätter*... Bryter man loss de två raderna som angetts som J finns inte längre något att relatera till.

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

*Och Gud lät en vind blåsa över jorden. Och avtog vattnet
Och slöts källorna i djupet och slussarna i **himmelen**
Ja upphörde regnet från **himmelen***

*Och drog sig tillbaka **vattnet** från jorden, **det rörde sig och drog sig tillbaka**
Och avtog vattnet mot slutet av de hundrafemtio dagarna
Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden, på Ararats berg
Och **vattnet fortsätter att röra sig och att minska** till den tionde månaden.*

I den tionde, den första i månaden, blir bergstopparna synliga

Således kan jag konstatera att det inte finns något som helst stöd i empirin för tanken att bryta loss de två rader som angetts som J i det här sammanhanget. De två raderna är en genuin del av samma sammanhang. Bryter man loss dem förstörs den litterära helheten.

Löfte att floden inte upprepas

De verser som anges för detta är 1 Mos 8:21b-22 (J) och 1 Mos 9:17 (P). För det första konstaterar jag att vad det gäller P så vore det korrekt att ange 1 Mos 9:11 eftersom det är där löftet ges. Först redovisar jag J och sedan P.

jag ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort

*I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar
och vinter, dag och natt inte upphöra*

...

*Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens
vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden*

Det första tillfället hör till avsnittet med offret där HERREN används, liksom alltid i samband med offer. Det andra tillfället hör till avsnittet med förbundet där ”Gud” används. Det är korrekt att hävda att det nämns två gånger på olika sätt att samma katastrof inte ska drabba jorden en gång till. Det sker ena gången i samband med offret, den andra gången bekräftas det i samband med instiftandet av förbundet. Det finns inget märkligt eller överflödigt i detta utan det är naturligt att löftet upprepas i samband med förbundet. Man kan också notera att ingen flod nämns den första gången.

Sammanfattning och slutsats

Westermann noterar åtta fall av dubletter. Min analys visar att av dessa åtta är det endast tre man kan hävda att förekommer utan att man är tvungen att bortse från textens komposition. De som återstår är befallningen att gå in i arken, rapporten att de går in i arken samt löftet att floden inte upprepas. Som jag flera gånger visat finns en vacker progression i sekvensen att de ska gå in i arken. Det är inte korrekt att kalla dem dubletter om man tar hänsyn till grammatiken i den hebreiska texten och till vad man idag vet om verbformernas användning.⁴²⁸

Inte ens löftet om att samma sak inte ska drabba jorden en gång till är en verklig dublett. De två tillfällena ingår inte i en repetition eller parallellism men löftena förstärker och bekräftar varandra. Det är ingen onödig upprepning av samma sak.

Vad gäller dubletter och repetitioner hittas således inget stöd för teorin om att flodberättelsen består av två nära nog intakta berättelser som bägge berättar samma historia.

4.5.3 Motsägelser

En bärande tanke är att de två källorna delvis erbjuder motstridig information och att det därför borde finnas motstridiga uppgifter när de två källorna kombinerats. Det finns fem motsägelser som lyfts fram i forskningen.⁴²⁹

1. Antalet djur som kom in i arken var ett par⁴³⁰ respektive sju par⁴³¹
2. Flodens vatten kom såväl från djupets källor som regn⁴³² respektive endast regn⁴³³
3. Duvan fann ingen plats att vila sin fot⁴³⁴, men tidigare har det konstaterats att bergstopparna blev synliga⁴³⁵
4. Enligt 1 Mos 8:6–12 försöker Noach själv ta reda på när det är dags att lämna arken medan det i 1 Mos 8:15–17 anges att det var Gud som sade när det var dags
5. Tidsperspektivet i flodberättelsen är olika, dels talas det om 40 dagar och dels om 150 dagar

Jag kommenterar de föreslagna motsättningarna en och en.

Punkt ett: Antal djur

Ett utmärkande drag för berättarkonsten i den antika främre orienten är repetition, med eller utan variation, samt användandet av olika slag av parallellism, kiastiska konstruktioner och den specifika tekniken med *inclusio*. I min analys av hur antalet djur beskrivs blev resultatet att det inte handlar om en motsägelse utan om en precisering. Först betonas att av alla djur ska

⁴²⁸ Se min analys i kapitel 2.5.3.

⁴²⁹ Cassuto 1992, 37. Gunkel 1997, 139.

⁴³⁰ 1 Mos 6:19–21; 7:15–16.

⁴³¹ 1 Mos 7:2–3.

⁴³² 1 Mos 7:11.

⁴³³ 1 Mos 7:12.

⁴³⁴ 1 Mos 8:9.

⁴³⁵ 1 Mos 8:5.

komma hona och hane, de ska komma parvis. Sedan preciseras antalet så att av rena djur ska sju par komma och av orena djur ett par.

Texten bildar en logisk helhet endast om man läser de fyra tillfällena i den ordning de nu förekommer i den masoretiska texten. Se kapitel 2.4.4 och 2.5.3 där jag i detalj diskuterar detta. Detta är således ingen motsägelse.

Punkt två: Källan för vattnet

Först berättas hur allt började, det initiala skedet. Då brister alla djupets källor och himmelens slussar öppnas. Sedan upprepas inte detta uttryck innan författaren meddelar att djupets källor och himmelens slussar sluts. Under de 40 dagarna så fortsätter det tunga regnet, källorna brister inte på nytt och på nytt.⁴³⁶

Punkt tre: Duvan som inte finner någonstans att vila

I Gilgamesheposet finns motsvarande beskrivning.⁴³⁷ Där blir också bergen först synliga, sedan sänds duvan ut varefter det konstateras att hon inte fann någon plats att vila sin fot.⁴³⁸ Vad gäller Gilgamesheposet föreslås inte två källor som förklaring till detta. Lika lite finns det problem med den bibliska berättelsen. I så fall skulle det i såväl Gilgamesheposet som i den bibliska berättelsen finnas två källor som motsäger varandra. Av en slump skulle redaktörer oberoende av varandra föra samman två berättelser utan att notera motsägelsen. Den slutsatsen är absurd. En naturlig förklaring för bägge berättelser är att det som beskrivs är följande: ja, bergstopparna hade blivit synliga, men man visste inte ännu om det gick att livnära sig på den växtlighet som på nytt tog fart. Svaret blev nej i och med att duvan återvände. Ett annat faktum är att duvor söker sig till dalarna för att leva, att bergstoppar är vattenfria räcker inte till.⁴³⁹ Således är inte detta en motsägelse.

Punkt fyra: När ska arken lämnas

Det att Noach sänder ut fåglarna motsäger inte på något sätt att han ändå väntar på Guds tilltal att gå ut. Berättartekniskt är det också mer än väl motiverat eftersom Guds tilltal svarar mot befallningen att ”gå in i arken” i berättelsens förra del.⁴⁴⁰

⁴³⁶ Cassuto 1992, 40.

⁴³⁷ Se Jungerstam 2018 där jag presenterar och analyserar Gilgamesheposet.

⁴³⁸ Tavla XI:139; 146–149. Warring och Kantola 2001, 209.

⁴³⁹ Cassuto 1992, 40–41.

⁴⁴⁰ Cassuto 1992, 41.

Punkt fem: Tidsperspektivet

För en genomgång av tidsperspektivet se kapitel 3.5 Inte heller detta är således en verklig motsägelse. Det enda som krävs är att man inser att de 40 dagarna av regn ska inkluderas i de 150 dagarna. Tidsperspektiven i det som angetts som J och P kompletterar varandra.

Slutsats

Ingen av de föreslagna motsägelseerna är verkliga motsägelser. För att se motsägelser gällande de presenterade fallen ovan krävs att man inte förstår hur berättelserna i urhistorien litterärt är uppbyggda. Man beaktar inte heller hur jämförelsematerialets berättelser är uppbyggda där repetition med eller utan variation utgör en standardteknik.

Dessa är alltså de fem mest tydliga motsägelser som identifierats. Min slutsats är att detta bekräftar berättelsens koherens. Berättelsen saknar verkliga motsägelser.

4.5.4 Stil

Det här kriteriet ges idag inte så stor vikt. Men det finns nog flera forskare som identifierat två olika berättarstilar i flodberättelsen. Jag ger som följer några exempel på vad de skriver.

Gunkel ser i P:s version "*the dispassionate spirit of scholarship*", alltså en passionslös forskares penna som mest är intresserad av årtal och andra exakta data. Gunkel hänvisar till Holzinger som beskriver det som att P reproducerar den gamla flodlegenden med en stil som påminner om ett juridiskt dokument.⁴⁴¹

Skinner beskriver P som att han har *the qualities of a legal mind* vars språk präglas av en stereotyp terminologi och monotona upprepningar, men även av en noggrant planerad disposition. Vad gäller litterärt kunnande är bristerna uppenbara enligt Skinner.⁴⁴²

En anda av klassificering och kronologi karaktäriserar klart P vilket samtidigt skarpt särskiljer hans stil från den naiva poetiska stil som karaktäriserar J. De enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm och som endast finns sparsamt i J har fullkomligt lämnats bort i P.⁴⁴³

Gunkel konstaterar även att J är en ojämförligt mycket bättre berättare än P. Enligt Gunkel är P en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter. Poesi betyder ingenting för honom.⁴⁴⁴

⁴⁴¹ Gunkel 1997, 140.

⁴⁴² Skinner 2012, LXII–LXIII.

⁴⁴³ Så t.ex. Wellhausen 2006, 343; 348.

⁴⁴⁴ Gunkel 1997, 143.

Samtidigt som Gunkel hävdar en skarp skillnad i berättarstil mellan P och J noterar han samtidigt den konsistens i stil som präglar flodberättelsen. Han beskriver den som ”inget litet mirakel”.⁴⁴⁵

P präglas av repetition och McEvenue noterar att enligt Wellhausens beskrivning liknar P:s repetitioner den typ som finns i barnkammarrim där allting repeteras flera gånger ordagrant och med samma form. Rigida ordagranna repetitioner utan variation och finess är enligt Wellhausen P:s kännetecken.⁴⁴⁶

McEvenue noterar i sin analys att P:s avsnitt i flodberättelsen överflödar av variation.⁴⁴⁷ Trots detta är McEvenues slutsats att P:s stil är en sådan som kunde vara riktad till barn innan skolåldern!⁴⁴⁸

J beskrivs av Speiser som inte endast den mest talangfulla, *gifted*, av alla de bibliska författarna, utan även som en av de största personerna i världslitteraturen. Förutom användandet av JHVH som gudsbeteckning finns det få ord eller fraser som direkt skulle avslöja J.⁴⁴⁹

Sammanfattningsvis noterar dessa forskare stor skillnad i berättarstilen för J respektive P. Jag sammanställer skillnaderna i listform nedan.

P:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stereotyp terminologi och ett monotont språk
3. Har uppenbara brister i litterärt kunnande
4. Präglas av en anda av klassificering och kronologi
5. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
6. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
7. P präglas av många ordagranna repetitioner
8. P har en stil som kunde vara riktad till barn innan skolåldern
9. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

J:

1. Den mest talangfulla av de bibliska berättarna
2. En av de största personerna i världslitteraturen
3. Det finns inga ord eller fraser som särskiljer J förutom användandet av JHVH som gudsbeteckning

⁴⁴⁵ Gunkel 1997, 142.

⁴⁴⁶ McEvenue 1971, 15–17.

⁴⁴⁷ McEvenue 1971, 49–50; 60; 63; 66; 73; 182; 185.

⁴⁴⁸ McEvenue 1971, 182–183.

⁴⁴⁹ Speiser 1964, XXVI–XXVII.

Inledningsvis konstaterar jag att vad gäller P och stereotyp terminologi och monotona upprepningar kunde ingenting vara en mer missvisande beskrivning av de texter som tillskrivs P i urhistorien. P:s texter överflödar av variation och genomsyras av litterär finesse. Se t.ex. min analys av repetitioner och variationer i skapelseberättelsen och 1 Mos 5.⁴⁵⁰

Vad gäller flodberättelsen granskar jag som följer de dubletter som anges för att analysera huruvida man kan urskilja ovannämnda utmärkande drag för respektive författare.

Motiveringen till floden

Motiveringen till floden ges i såväl J som P. Jag granskar endast det som är gemensamt för att se huruvida författarnas mycket olika stil kan urskiljas eller inte.

J:

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,
Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag
Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden
Ja, han sörjde i sitt hjärta*

Och HERREN sade:

*Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte
Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser
Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem*

P:

*Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte
Ja, fylld var jorden av våld
Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

Och sade Gud åt Noach:

*Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte
Sannerligen, fyllts har jorden av våld från deras ansikten
Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden*

Jag går inte på nytt igenom hur mångsidigt varierad P:s motivering är. Här varierar ord, grammatik osv. För en analys av variationerna se kapitel 2.1.3. Vad gäller J:s sekvens är den något mindre variationsrik. Men man kan ändå se en stor likhet i hur texten är uppbyggd. Först uttrycker sig berättaren och sedan bekräftas och förs tanken vidare med kompletterande information när HERREN uttalar sig. Likadant är det i P. Först är det berättaren som beskriver situationen och sedan bekräftas det när Gud uttalar sig och för tanken vidare med kompletterande information.

Vad gäller detta gemensamma tema kan jag konstatera följande. Strukturen är likadan. Bägge sekvenserna är litterärt vackert och skicklig utformade på ett sätt som påminner om varandra.

⁴⁵⁰ Jungerstam 2013; 2017.

Man kan alltså inte konstatera någon skillnad i stil. Jag rekapitulerar vad som borde känneteckna P:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stereotyp terminologi och ett monotont språk
3. Har uppenbara brister i litterärt kunnande
4. Präglas av en anda av klassificering och kronologi
5. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
6. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
7. P präglas av många ordagranna repetitioner
8. P har en stil som kunde vara riktad till barn innan skolåldern
9. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

Det är svårt att hitta en beskrivning som kunde passa sämre på P:s sekvens. Om man ändå jämför J och P står det klart att den sekvens som använder mer variation är P. Den sekvens som innehåller något som kan känneteckna ett behov av klassificering är inte P:s utan J:s:

Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte

Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser

Därutöver används här en kategorisering och ordval som känns igen från skapelseberättelsen vilken anges som en produkt av P. Jag har markerat detta med fet stil.

Resultatet av min analys är överraskande. På basis av hur olika stil författarna borde ha är det redan överraskande att man ser en så stor likhet i kompositionen. Mest överraskande är dock att om man tillämpar de kriterier som forskarna angett för att känna igen J:s och P:s stil är konklusionen den att det är P som skrivit sekvensen som angetts som J och det är J som skrivit sekvensen som angetts som P. Detta eftersom P förväntas skriva med mindre variation och älska kategorisering, även ordvalen känns igen från P. Enligt dokumenthypotesens uppdelning har P skrivit den sekvens som innehåller mest litterär briljans och saknar all form av kategorisering.

Resultatet av analysen är således precis den motsatta till vad den borde vara enligt dokumenthypotesens kategorisering.

Kom till arken

Det här temat förekommer fyra gånger. Tre gånger i P och en gång i J.

Tillfälle ett: 1 Mos 6:19–20 (P)

*Och av allt levande, av allt kött, par av allt **ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och hona ska de vara***

Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapen efter sitt slag och av alla kryp på marken efter sitt slag

*Par av allt **ska komma till dig för att överleva***

Tillfälle två: 1 Mos 7:2–3 (J)

*Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka⁴⁵¹
men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka
Också av himmelens flygande varelser⁴⁵² sju sju, hane och hona⁴⁵³
för att ska leva⁴⁵⁴ avkomma på ansiktet av hela jorden*

Tillfälle tre: 1 Mos 7:8–9 (P)

*Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper
på marken⁴⁵⁵, par om par kommer de⁴⁵⁶ till Noach till arken
hane och hona, såsom Gud hade befallt Noach*

Tillfälle fyra: 1 Mos 7:14–16a (P)

*De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden⁴⁵⁷
efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat*

*Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv,
ja de kommande⁴⁵⁸ var hane och hona*

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Kommentar

De fyra tillfällena är språkligt mycket lika, förutom sedvanlig variation och en fortlöpande progression.⁴⁵⁹ Jag konstaterar att den författare som specificerar ett specifikt antal för rena respektive orena djur är J. Den författare som forskarna angett har en förkärlek till klassificering är P. Således vore slutsatsen baserat på de angivna kriterierna vara att det är J som har skrivit P och P som har skrivit J.

Floden bryter ut

J: Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

P: Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden

Denna dag brast alla det stora djupets källor och himlens slussar öppnades

⁴⁵¹ Tidigare gavs informationen att djuren skulle komma parvis, nu ges mer exakt information. Detta är ytterligare ett tillfälle där repetition med variation tillämpas.

⁴⁵² Här är uttrycket exakt detsamma som i skapelseberättelsen som tillskrivs P.

⁴⁵³ Notera variationen med det som tidigare använts: "hane med dess maka".

⁴⁵⁴ Här står ordet i piel infinitiv constructus, medan det i 1 Mos 6:20 användes hifil infinitiv constructus.

⁴⁵⁵ Notera variationen gentemot 1 Mos 6:20.

⁴⁵⁶ Perfekt.

⁴⁵⁷ Notera variationen med marken.

⁴⁵⁸ Particip.

⁴⁵⁹ Se min analys i kapitel 2.5.3.

Kommentar

Man har kopplat ihop datumangivelsen med P, det är vad som förväntas. Det intressanta är hur starten för floden beskrivs. Jag rekapitulerar fyra av P:s kännetecken:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
3. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
4. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

Sedan jämför jag på nytt versionerna:

J: Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

P: Denna dag brast alla det stora djupets källor och himlens slussar öppnades

Den version som bättre passar in på P är tveklöst den första. Där finns ingenting annat än ett krasst konstaterande att det blev regn samt en tidsangivelse. I jämförelse ger P en mycket mer livfull beskrivning. Om dessa två rader bägge beskriver starten av floden upprepas det överraskande resultatet igen. De kriterier som ställts upp för P passar mycket bättre in på den version som angetts som J.⁴⁶⁰

Flodens vändpunkt

J: Och upphörde regnet från himmelen

P: Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden

Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen

Kommentar

Jag kan bara göra samma slutsats som för sekvensen där floden bryter ut. Den version som tveklöst borde höra till P om man speglar texten mot de kriterier som angetts är den som tillskrivs J.

Vattnet drar sig tillbaka

J: Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka

P: Och vattnet hade fortsatt att röra sig och att minska till den tionde månaden

⁴⁶⁰ Många forskare, t.ex. Emerton (1987, 414), menar att P här har bevarat formuleringen i en gammal källa. Det tror jag också, men enligt dokumenthypotesens beskrivning av P borde han inte ha gjort det. Se punkt 2–3 ovan.

Kommentar

Här är det enligt mig uppenbart att bägge meningar hör ihop.⁴⁶¹ I källanalysen har man ändå tilldelat dem separata källor. Det finns ingen skillnad i litterär stil. I den senare meningen noteras endast hur länge vattnet höll på att dra sig tillbaka som passar in på P dock.

Fågelepisoden och tecknet för förbundet: regnbågen

Friedman, som jag följt i min uppdelning av källor, delar upp fågelepisoden i två. Andra tilldelar hela fågelepisoden åt J. Det finns ingen gudsbeteckning i episoden och inte heller något annat som med någon nödvändighet knyter fågelepisoden samman med J. Det som föranlett det beslutet är helt enkelt att det är så vackert berättat. Skinner beskriver fågelepisoden som oöverträffad vad gäller vackert uttryck och känslighet.⁴⁶² Skinner lyfter fram det beskrivande genius som ligger bakom scenen med Noach som sänder ut fåglarna. Skinner hävdar att det för P är tvärtom. De livfulla detaljerna som utgör charmen i J:s berättelse saknas fullständigt hos P och även om regnbågen finns där så har dess estetiska skönhet avdunstat.⁴⁶³

Jag rekapitulerar såväl fågelepisoden i sin helhet samt episoden om regnbågen för att se om den uppenbara skillnaden är uppenbar eller inte.

*Och det hände efter slutet av 40 dagar
Och öppnade Noach fönstret på arken som han hade gjort
Och sände korpen och den for iväg
Att fara och att återvända tills att torkat upp vattnet från jorden*

*Och han sände duvan efter den för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte
Men duvan finner ingen viloplats för sin fot
Och den återvände till honom till arken, sannerligen vatten på hela ansiktet av jorden
Och han sände ut sin hand och han tog henne
Och han förde henne till sig i arken*

*Och han väntade ännu sju dagar ytterligare
Och han fortsatte att sända duvan från arken
Och kom till honom duvan vid kvällningen
Och se! Ett olivblad friskt i dess näbb
Och visste Noach, sannerligen sjunkit undan hade vattnet från jorden*

*Men han lät vänta ännu sju dagar ytterligare
Och han sände duvan och hon fortsätter inte att återvända till honom mera*

⁴⁶¹ Se kapitel 4.5.2.

⁴⁶² Waltke 2001, 141.

⁴⁶³ Skinner 2012, 149.

Och sade Gud:

Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Min båge ger jag bland molnen, ja den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

*Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen
Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött*

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Ja sade Gud till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

Kommentar

Fågelepisodegens skönhet är obestridlig. Man bör notera de många tidsangivelserna i den. Först en väntan på 40 dagar, sedan väntar han sju dagar innan han sänder duvan på nytt. Sedan väntar han ännu sju dagar efter att hon återvänt med ett blad i munnen. En ”besatthet” av kronologi är något som tillskrivits P.

Vad gäller förbundstecknet, regnbågen, är det svårt att inse vilket motsatsförhållande Skinner ser i de bägge berättelserna. I de två centrala styckena beskrivs vad som händer när Gud betraktar bågen och sedan när människan betraktar den.⁴⁶⁴ Beskrivningen är oerhört vacker och mycket mer elaborerad än vad som förväntas av en författare som P. Jag rekapitulerar än en gång vad som borde känneteckna hans berättarstil. P:

1. Skriver en berättelse som ett passionslöst juridiskt dokument
2. Har en stereotyp terminologi och ett monotont språk
3. Har uppenbara brister i litterärt kunnande
4. Präglas av en anda av klassificering och kronologi
5. Har en stil som kraftigt skiljer sig från den naiva poetiska stil som utmärker J
6. Enskilda detaljer som ger legenden sin speciella charm har P helt lämnat bort
7. P präglas av många ordagranna repetitioner
8. P har en stil som kunde vara riktad till barn innan skolåldern
9. P är en positivist som endast är intresserad av fakta och omständigheter, poesi betyder ingenting för honom

Jag frågar mig igen: kan en beskrivning passa sämre än denna vad gäller sekvensen med förbundstecknet?

Jag noterar även att av de två berättelserna saknar J något som kan anses legendartat. Fågelepisoden är en mycket vacker beskrivning som kunde vara skriven av en naturvetare. Den beskriver något som var standardkutym vad gäller att lära känna förhållanden utanför ett

⁴⁶⁴ Se kapitel 2.11.5.

skepp.⁴⁶⁵ Den präglas av exakta tidsangivelser och väntan som inte tillför berättelsen något nämnvärt om det inte är omsorg om att bevara fakta. Fågelepisoden passar bättre in på P än vad regnbågsepisoden gör. I regnbågsepisoden finns inga tidsangivelser och man kan anse den vara legendartad. Bägge sekvenser uppvisar strålande berättarteknik i motsats till vad Skinner hävdar. På basis av min analys drar jag slutsatsen att i det här specifika fallet är det nog validiteten av Skinners bedömning som avdunstar vid en närmare granskning av texterna, inte den estetiska skönheten i regnbågsepisoden.⁴⁶⁶

Slutsats vad gäller författarens stil

Vad gäller P framställs nio klara kännetecken för hans berättarstil. Jag har granskat sex episoder där en jämförelse kan göras. Resultatet är anmärkningsvärt. Sekvenserna som angetts som P respektive J passar inte alls för de kriterier som angetts. I de flesta fall passar J avsevärt bättre mot de kriterier som angetts för P än vad P gör! I övriga fall går det inte att urskilja någon skillnad i stil. Vid inget enda av de sex sekvenser jag granskat blev resultatet enligt vad som förväntades utgående från de angivna kriterierna.

Det är förvånande att de angivna forskarna anger så tydliga kriterier som sedan inte matchar empirin. Jag frågar mig om de verkligen har testat texten mot kriterierna? Den frågan förblir obesvarad men jag konstaterar att uppdelningen i J och P får inget som helst stöd av empirin vad gäller stilkriteriet.

4.6 Flodberättelsen enligt J och P

I det här kapitlet går jag igenom berättelsen tema för tema för att granska huruvida det finns två kontinuerliga berättelser som berättar samma sak eller ej. Ett problem är att det är svårt att hitta två forskare som har delat upp berättelsen på exakt samma sätt. I det här arbetet har jag valt att följa den uppdelning Friedman presenterar i sin bok *The Bible with its Sources revealed*.⁴⁶⁷ Det gör jag eftersom han är en av de tongivande förespråkarna av dokumenthypotesen idag.

Innan jag börjar min tematliga genomgång granskar jag först omfattningen av berättelsen.

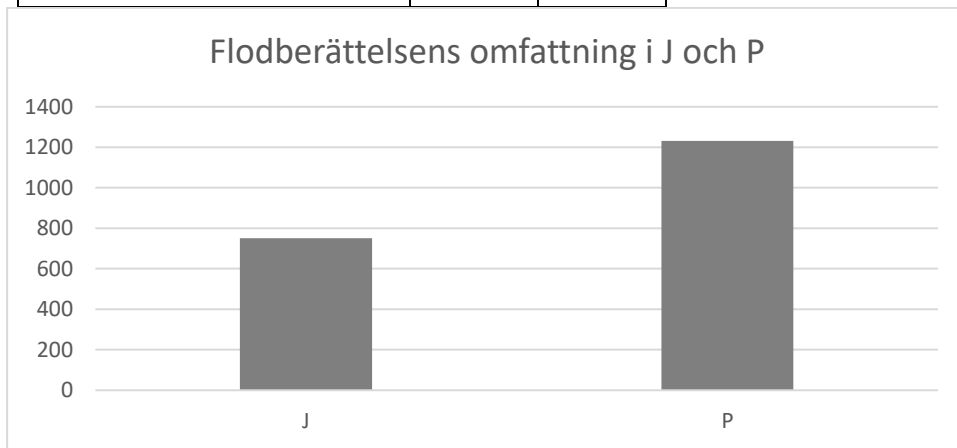
⁴⁶⁵ Det faktum att fåglar förekommer är ingenting som är anmärkningsvärt vad gäller antik sjöfart. Bl.a. Heidel lyfter fram det faktum att metoden att sända ut fåglar från skepp för att utröna information om förhållandena bortom vad ögat kan se var något vanligt och ingenting speciellt eller unikt. Det förekommer även i annan forntida litteratur. Heidel 1963, 264.

⁴⁶⁶ Skinner 2012, 149.

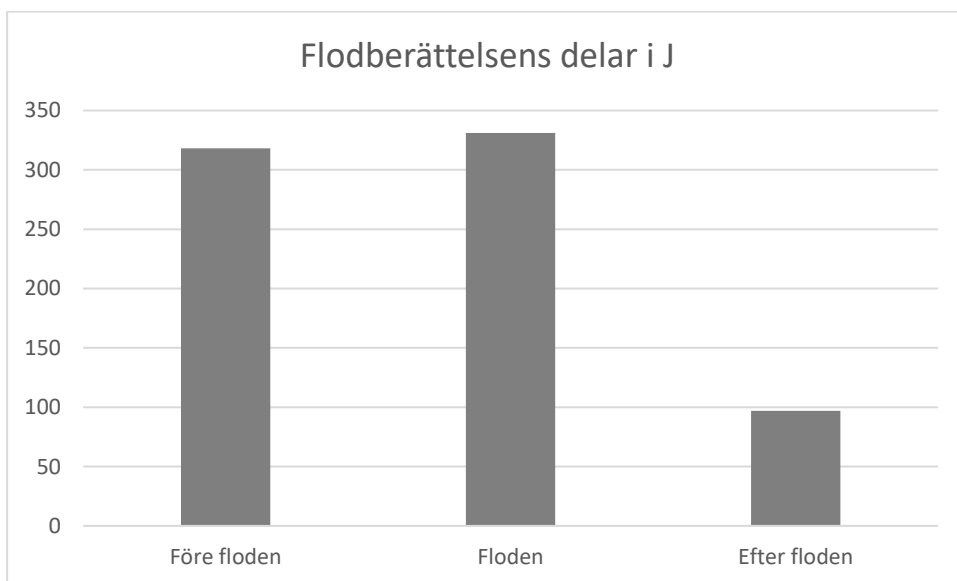
⁴⁶⁷ Friedman 2003.

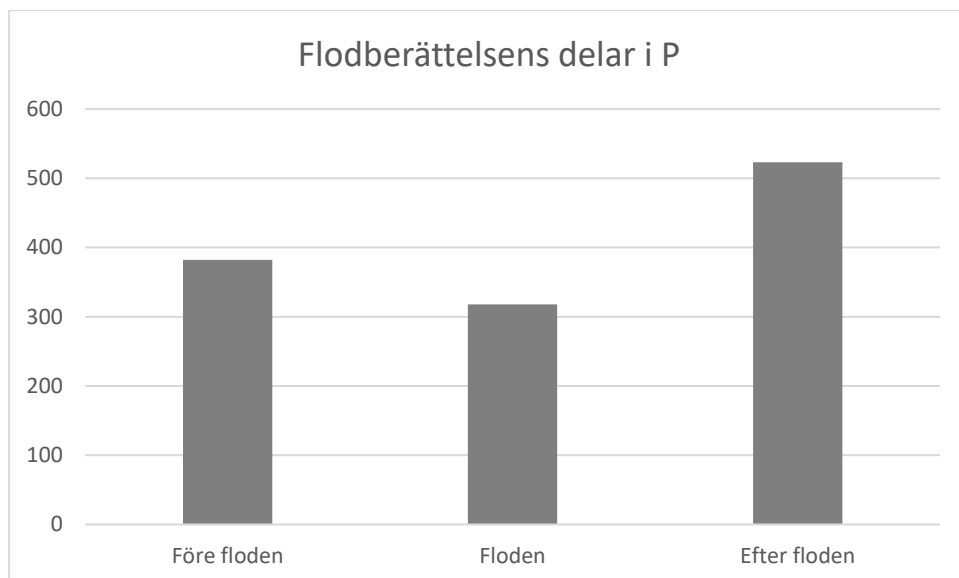
Det finns en stor skillnad vad gäller hela berättelsens omfattning. P omfattar 1231 ord i min svenska översättning medan J omfattar 751 ord, alltså 480 ord färre. J omfattar således endast 60 % av P. Jag synliggör detta med hjälp av en tabell och ett diagram nedan.

	J	P
Ord i flodberättelsen	751	1231

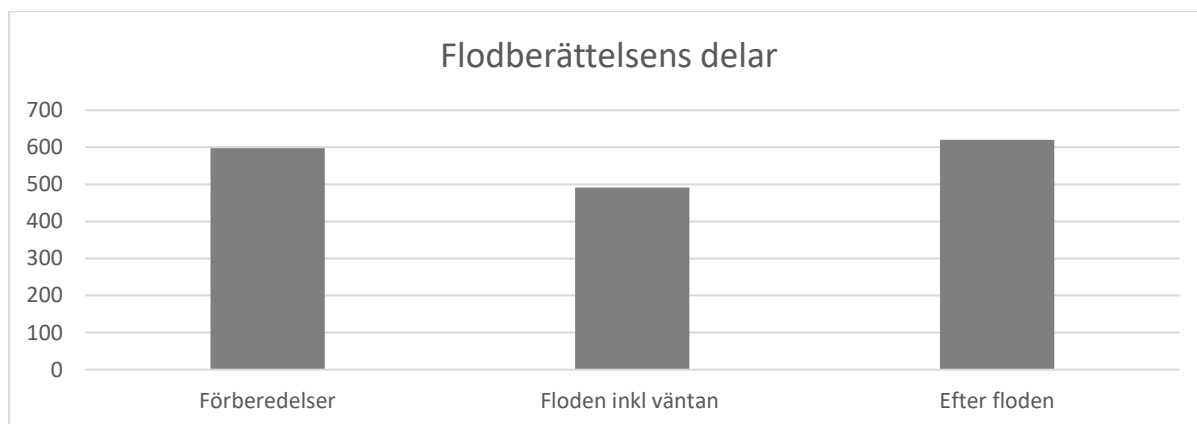
Skillnaden är anmärkningsvärd. Vad gäller fördelningen mellan de olika delarna: före floden, floden och efter floden förhåller det sig som följer.

Den stora skillnaden gällande fördelningen är att sekvensen efter floden är mycket kort i J, endast ca 100 ord, medan den i P är fem gånger längre och utgör den längsta delen med över 500 ord. I J innebär detta 13 % av berättelsen och i P 42 %. Detta är av intresse om man hävdar att bägge berättar samma historia. Att nästan hälften av P:s berättelse handlar om tiden efter floden är nog anmärkningsvärt.

Om man kombinerar J och P så att texten blir som den finns bevarad i den masoretiska texten blir fördelningen som följer:

Jag konstaterar att om man sammanför de förmodade källorna får man en naturlig helhet, var för sig ter sig fördelningen något märklig, speciellt vad gäller omfattningen av det som följer efter floden. Härnäst analyserar jag berättelsen tema för tema

4.6.1 Motivering för floden

Vad gäller motiveringen till floden finns en stor likhet. Det beror på att man inte insett att Noachs toledot inleds i 1 Mos 6:9 i och med toledotformeln. Här använder författaren tekniken med sammanlänkning då han sammanlänkar slutet av människans toledot med början av Noachs toledot.⁴⁶⁸

Enligt J:

Ja det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar föddes åt dem

Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!

Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde

Men HERREN sade:

Inte ska förbli min ande med människan för alltid, för hon är också kött

Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år

Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem

Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män

Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,

Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag

Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden

Ja, han sörjde i sitt hjärta

Och HERREN sade:

Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte

Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himlens flygande varelser

Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem

Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon

Enligt P:

Det här är den fortsatta historien om Noach

Noach, en rättfärdig man

Oklanderlig var han i sin generation. Med Gud vandrade Noach

Och avlade Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet

Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte

Ja, fylld var jorden av våld

Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!

Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden

Och sade Gud åt Noach:

Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte

Sannerligen, fyllts har jorden av våld från deras ansikten

Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden

⁴⁶⁸ Se kapitel 2.1.4; 4.5.2.

Även om det finns stora likheter beroende på sammanlänkningen är även olikheterna signifikanta.

1. De första fyra verserna i J saknas helt i P.
2. I P finns en viktig beskrivning av Noach som helt saknas i J.
3. I P är även sönerna namngivna vilket inte är fallet med J.
4. Det som också saknas i P är det som uttrycks sist i J, nämligen att Noach funnit nåd i HERRENS ögon. Utan upplysningen om att Noach funnit nåd i HERRENS ögon är det inte lika självklart vad som motiverar och vad som är innebörden av att ange Noachs karaktärsdrag.

4.6.2 Instruktioner för bygget, förbundet nämns

Denna del saknas helt i J, vilket är synnerligen anmärkningsvärt.

Enligt P:

Gör dig en ark av goferträ

Bon ska du göra i arken

Och du ska täcka den invändigt och utvändigt med jordbeck

Och det här är som du ska göra den:

300 alnar längden av arken, 50 alnar dess bredd och 30 alnar dess höjd

Ljus ska du göra till arken och till en aln ska du förfärdiga den ovanifrån

Och en öppning i arken, i dess sida, ska du placera

Nedersta, andra och tredje ska du göra henne

Och jag, sannerligen jag är i färd med att föra in floden av vatten över jorden för att fördärva allt kött som i sig har livets anda under himmelen

Allt som är på jorden ska gå under

Men jag ska upprätta mitt förbund med dig

4.6.3 Kom till arken, floden närmar sig

Enligt J:

Och sade HERREN till Noach:

Kom du och hela ditt hus till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna generation

Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka

men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka

Också av himlens flygande varelser sju sju, hane och hona

för att ska leva avkomma på ansiktet av hela jorden

*För om sju dagar ytterligare låter jag det regna över jorden 40 dagar och 40 nätter
Och jag ska utplåna allt som finns till, som jag gjort, från markens ansikte
Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom HERREN*

*Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom
till arken undan flodens vatten*

Och det blev mot sju dagar och flodens vatten var att komma över jorden

Enligt P:

*Och du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina söner
med dig*

*Och av allt liv, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig, hane och
hona ska de vara*

*Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapsdjuren efter sitt slag och av alla kryp
på marken efter sitt slag*

Par av allt ska komma till dig för att överleva

Och du, ta åt dig av all mat som är till föda och samla till dig

Och det ska vara åt dig och åt dem till föda

Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom Gud. Så hade han gjort

...

Och Noach 600 år när floden skulle föra vatten över jorden

*Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper
på marken, par om par hade de kommit till Noach till arken*

hane och hona, som Gud hade befallt Noach

Kommentar

Här finns stor likhet. Det beror av den progression jag har analyserat i kapitel 2.5.3 där temat upprepas fyra gånger. Först ges en allmän information om vad de ska göra i framtiden, sedan en befallning, ”kom!”. Det tredje tillfället rapporteras att de kom med berättarformen imperfekt konsekutiv. Sist bekräftas att de verkligen kom just den dag floden bröt ut. Men det finns också diskrepans:

1. P specificerar vilka människor som ska in i arken
2. J specificerar antalet för rena respektive orena djur
3. Endast P rapporterar om mat som ska med in i arken
4. Endast P anger Noachs ålder

De två delarna är del av en progression. Det som saknas i den ena delen berättas i den andra. Helheten är komplett. Bryter man upp texten i delar saknas viktiga detaljer i respektive berättelse vilket framgår i min analys i kapitel 2.4.4 samt 2.5.3.

4.6.4 Floden bryter ut

Enligt J:

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

*Och stängde HERREN efter honom
Och var floden 40 dagar över jorden
Och ökade vattnet
Och lyfte arken
Och den höjdes från jorden*

*Och mäktigt blev vattnet
Och ökade mycket över jorden
Och vandrade arken på ansiktet av vattnet*

*Och vattnet hade nu blivit mycket mycket mäktigt över jorden
Och täcktes alla höga berg som är under hela himmelen, 15 alnar ovanför dem hade vattnet
blivit mäktigt, ja täcktes bergen
Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött.*

*Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur
till kräldjur till himlens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden.*

Kvar var endast Noach och vad som var med honom i arken

Enligt P:

*Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i
månaden
Denna dag brast alla det stora djupets källor och himlens slussar öppnades*

*Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs
hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått till arken
De och allt levande efter sitt slag, ja alla djur/boskap efter sitt slag och alla kryp som kryper
på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar alla bevingade
varelser
Och de kom till Noach, till arken par om par, från allt kött som i sig hade ande av liv,
ja de som kom var hane och hona
Från allt kött hade de kommit i enlighet med vad hade befallt honom Gud*

*Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och
med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa.*

Och var mäktigt vattnet på jorden 50 och 100 dagar

Kommentar

I J är beskrivningen märklig. Där rapporteras inledningsvis att det blev 40 dagar av regn och först därefter att HERREN stängde efter honom.

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

Och stängde HERREN efter honom

Uppllysningen att HERREN stängde efter honom passar däremot bra in om man inte bryter loss dessa två rader ur sitt sammanhang.⁴⁶⁹

Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i månaden

Denna dag brister alla det stora djupets källor och himmelens slussar öppnas

Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter

Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått in i arken

De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat

Ja de kom till Noach, till arken par om par, av allt det kött som i sig hade ande av liv, ja de kommande var hane och hona

Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud

Och stängde HERREN efter honom

Som jag noterade i kapitel 4.5.1 är det en standardteknik i den antika främre orienten att variera appellativ med personnamn. Det finns ingen orsak att bryta loss den sista meningen ur sitt sammanhang.

Argumentet om motsägelse gällande tidsperspektivet kan endast förstås om man först bryter isär berättelsen. Nu verkar det som om att J talar om 40 dagar av flod och P 150 dagar. Som min analys av tidsperspektivet i kapitel 3.5 visar ska de 40 dagarna inkluderas i de 150. Andra skillnader är:

1. Endast J rapporterar att arken stängdes till
2. Endast J rapporterar om hur högt vattnet stod över bergen⁴⁷⁰
3. Endast J rapporterar om att Noach och allt med honom överlevde
4. Endast P rapporterar om tidpunkten för när floden inleds
5. Endast P anger att vattnet inte bara kom från vanligt regn
6. Endast P rapporterar om att de gått in i arken just den dag floden bröt ut
7. Endast P rapporterar om att också djuren faktiskt gick in i arken

⁴⁶⁹ Även Blenkinsopp (1992, 81) noterar att J blir obegriplig självständig. Däremot passar J perfekt in i det textsammanhang som nu finns. Blenkinsopp bedömer detta som "ett allvarligt problem för den traditionella källanalenysen".

⁴⁷⁰ Sådana noggranna faktauppgifter anses typiskt för P.

Likheten är mycket liten. Nästan ingenting är gemensam information. Den enda information som är gemensam är att allt landliv utanför arken dog, vilket uttrycks med olika ordval. Om man däremot sammanför informationen från bägge källor blir informationen komplett.

4.6.5 Floden tar slut

Här är skillnaden markant. Temat i J är knapphändig.

Enligt J

Och upphörde regnet från himmelen

Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka

Enligt P

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken.

Och Gud lät en vind blåsa över jorden

Och avtog vattnet

Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen

Och avtog vattnet mot slutet av den hundrafemtionde dagen

Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden på Ararats berg

Och vattnet hade fortsatt att röra sig och att minska till den tionde månaden.

I den tionde, den första i månaden hade bergstopparna blivit synliga

Här är skillnaden källorna emellan jättestor. Följande noterar jag:

1. Endast P nämner att Gud tänker på Noach
2. Endast P nämner att Gud lät en vind blåsa
3. Endast P anger när vattnet börjar sjunka undan
4. Endast P anger att arken strandar
5. Endast P anger var arken strandar
6. Endast P anger när arken strandar
7. Endast P anger hur länge vattnet fortsatte att dra sig undan
8. Endast P anger att bergstoppar blir synliga
9. Endast P anger när bergstoppar blir synliga

Om man analyserar det som tilldelats J i det här temat är det ganska uppenbart att det enda man gjort är att bryta loss två meningar ur berättelsen. Notera speciellt den andra meningen i J. Den nästsista meningen i P är den andra delen av samma uttalande:

J: Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka

P: Och vattnet hade fortsatt att röra sig och att minska till den tionde månaden

Först berättas att vattnet drog sig tillbaka och sist att det hade fortsatt att göra det till den tionde månaden. Som en helhet fungerar texten perfekt. Eftersom man inte avlägsnat mycket från P så fungerar även P självständigt. Det enda som utbrytningen orsakar av skada är att P endast rapporterar att vattnet fortsatt att röra på sig utan att ha nämnt om det innan. Empirin tyder entydigt på att detta är en helhet vars utbrytning av J saknar grund.

4.6.6 Fågelepisoden

Ibland tillskrivs fågelepisoden i sin helhet J. Jag följer Friedman som har brutit loss korpepisoden och gett den till P.⁴⁷¹

Enligt J

*Och det hände efter slutet av 40 dagar
Och öppnade Noach fönstret på arken som han hade gjort*

*Och han sände duvan efter den för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte
Men duvan finner ingen viloplats för sin fot*

*Och den återvände till honom till arken, sannerligen vatten på hela ansiktet av jorden
Och han sände ut sin hand
Och han tog henne
Och han förde henne till sig i arken*

*Och han väntade ännu sju dagar ytterligare
Och han fortsatte att sända duvan från arken
Och kom till honom duvan vid kvällningen
Och se: Ett olivblad friskt i dess näbb
Och visste Noach, sannerligen sjunkit undan hade vattnet från jorden
Men han lät vänta ännu sju dagar ytterligare
Och han sände duvan och hon fortsätter inte att återvända till honom mera*

Enligt P

*Och sände korpen
Och den for iväg
Att fara och att återvända tills att torkat upp vattnet från jorden*

⁴⁷¹ Det är även den vanligaste uppdelningen.

Kommentar

Fågelepisoden anges av en del källkritiker endast åt J. Gör man som Friedman att man bryter ut en fågel för att få med en fågelepisod i bägge källor blir resultatet detta. Man kan i detta sammanhang även notera att i Gilgamesheposet finns även en fågelepisod där såväl duva som korp är med, även en svala.⁴⁷² Notera att J meddelar att:

Och han sände duvan efter den för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte

Texten säger alltså att Noach sänder duvan *efter den*. Den meningen passar perfekt in i sammanhanget om man följer den masoretiska texten så att man förstår att det är korpen som avses. Men uttrycket blir obegripligt om man delar upp texten i J och P så att utsändandet av korpen inte föregår den här meningen.

Min bedömning är att det nog är det faktum att en fågelepisod finns även i Gilgamesheposets flodberättelse som gjort att dokumenthypotesens förespråkare ansett sig tvungna att hitta en fågelepisod även i P och därför brutit ut korpen ur helheten. Resultatet blev som ovan redovisat, två vingklippta sekvenser. Om man läser fågelepisoden som en helhet finns inget annat att förundras över än den mycket vackra beskrivningen.

4.6.7 Marken har torkat upp och arken lämnas

I J rapporteras aldrig att något lämnar arken. Den delen finns helt och hållet i P.

Enligt J

*Och tog Noach bort täckelset av arken
Och han betraktade: Och se! Torkat upp hade ansiktet av marken*

Enligt P

*Och det hände i det sexhundraförsta året den första månaden den första av månaden
Torkat upp hade vattnet från jorden*

Och i den andra månaden den sjuttonde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad

Då talade Gud till Noach för att säga:

*Gå ut från arken du och din hustru och dina söner och hustrurna till dina söner med dig
Alla djur som är med dig av allt kött med flygande varelser med boskapsdjur och med alla kryp som kryper omkring på jorden för ut med dig.*

*Och de ska myllra över jorden och vara fruktsamma och föröka sig på jorden
Och gick ut Noach och hans söner och hans hustru och hustrurna till hans söner med honom.*

⁴⁷² För en komparativ analys av Bibelns flodberättelse och andra kända flodberättelser se Jungerstam 2018.

Varje djur varje kryp och varje flygande varelse allt som rör sig på jorden enligt sina familjer går ut från arken

Kommentar

Här finns ingen likhet förutom ett konstaterande om att marken är torr. Det är endast i J som det nämns att Noach öppnar upp arken. Att det inte nämns att djur och människor kommer ut ur arken i J är anmärkningsvärt.

Om man avlägsnar de två rader som angetts åt J är resultatet att inledningen av P blir märklig när två olika tidsuttryck följer varandra.

Jag tydliggör detta på nytt. Först J och sedan P

Och tog Noach bort täckelset av arken

Och han betraktade: Och se! Torkat upp hade ansiktet av marken

Och det hände i det sexhundraförsta året den första månaden den första av månaden

Torkat upp hade vattnet från jorden

Och i den andra månaden den tjugosjunde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad

Om man sammanför texten som den står i den masoretiska texten framträder en intressant detalj:

Och det hände i det sexhundraförsta året den första månaden den första av månaden

Torkat upp hade vattnet från ***jorden***

Och tog Noach bort täckelset av arken. Och han betraktade:

*Och se! ***Torkat upp hade*** ***ansiktet av marken****

Och i den andra månaden den tjugosjunde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad...

När man kombinerar det som tilldelats P och J framträder en av de många parallellismer som finns i berättelsen. Först informerar berättaren att vattnet hade torkat upp från jorden och sedan bekräftas det genom Noachs ögon när han blickar ut och betraktar det han ser och konstaterar att marken hade torkat upp. Detta sker med sedvanlig variation av det slag som är kutym i flodberättelsen liksom i skapelseberättelsen.

Detta är ytterligare ett exempel som visar att om man bryter ut de två raderna man tilldelat J skadas textkompositionen i P. På basis av empirin kan jag konstatera att det inte finns någon

grund för att dela upp det här temat i två källor. På basis av min analys konstaterar jag att det endast finns en version som informerar om att marken torkat upp, liksom att arken lämnas.

4.6.8 Offer och löfte

Den här viktiga händelsen saknas helt i P.

Enligt J

*Och byggde Noach ett altare åt HERREN
Och han tog av alla rena boskapsdjur och av alla rena fåglar
Och han offrade brännoffer på altaret
Och kände HERREN den välbehagliga doften*

*Och sade HERREN till sitt hjärta
Jag ska inte fortsätta förbanna marken ytterligare på grund av människan
Sannerligen det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom, men jag ska inte
fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort
I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och
vinter, dag och natt inte upphöra*

Kommentar

Det är anmärkningsvärt att offret inte rapporteras i P. Det här är ytterligare ett viktigt tema som finns endast i en version.

4.6.9 Välsignelse och nya föreskrifter

Det finns ingen motsvarighet i J till den välsignelse och nya föreskrifter som uttrycks i P.

Enligt P

*Och välsignade Gud Noach och hans söner. Och han sade till dem:
Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden
Och fruktan för er och rädsla för er ska vara över alla jordens djur och över alla himlens
flygande varelser och över allt som kryper omkring på marken och över alla havets fiskar – i
er hand är de givna*

*Allt som rör sig och har liv åt er ska vara som föda liksom de gröna örterna ger jag er allting
Dock, kött med sitt liv, sitt blod i sig ska ni inte äta*

*Och sannerligen, ert blod som hör till ert liv ska jag kräva
Från handen av varje djur ska jag kräva det
Och från handen av människan, från handen av en man hans bror
Jag ska kräva människans liv*

Utgjutare av blodet av en människa genom en människa hans blod ska utgjutasty som Guds avbild har han gjort människan

Och nu: var fruktsamma och föröka er, myllra över jorden ja föröka er på den

4.6.10 Förbund och förbundstecken

Det finns ingenting i J om förbundet som ingås eller tecknet för det

Och sade Gud till Noach och till hans söner med honom för att säga:

Och jag, ja verkligen jag, upprättar mitt förbund med er och med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser

Jag ska upprätta mitt förbund med er och inte ska utplånas allt kött åter av flodens vatten och det skall inte vara åter en flod att fördärva jorden

Och sade Gud:

Detta är tecknet för det förbund som jag nu ger mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Min båge ger jag bland molnen och den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod för att fördärva allt kött

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Och sade Gud till Noach: Detta är tecknet för det förbund som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

4.7 Två berättelser som berättar samma sak?

Jag presenterar ännu en sammanställning av den information som ges i flodberättelsen och i vilken mån samma information ges två gånger i berättelsen.

Man bör notera att punkt 1–4 vad gäller J finns i avslutningen av människans historia och utgör således inte en del av flodberättelsen. Det är alltså inte en verklig dubblett utan

författaren som sammanlänkar början av Noachs toledot med slutet av människans toledot.⁴⁷³ I min analys ovan har jag kunnat konstatera att inte heller punkt 34 och punkt 39 är verkliga dubbletter.⁴⁷⁴ Men jag noterar dem i alla fall för att kunna visa hur mycket information som är gemensam om man accepterar alla dubbletter som Westermann anger. Jag anser att det finns skäl att fråga, när man betraktar tabellen, om en naturlig slutsats är att det finns två parallella berättelser som båda berättar samma historia? Eller verkar det som om det finns en enda flodberättelse och de bägge delarna J och P kompletterar varandra?

		J	P
1	Människans ondska överflödade	x	x
2	HERREN ångrar att han gjort människa och djur	x	
3	HERREN ska utplåna människan och allt liv	x	x
4	Noach hade funnit nåd	x	
5	Varför var Noach rättfärdig		x
6	Noach avlade tre söner		x
7	Sönerna var Shem, Cham och Jafet		x
8	Gör dig en ark av goferträ, mått avdelningar osv		x
9	Täck den invändigt och utvändigt med jordbeck		x
10	Gör en öppning i arken		x
11	Gör den i tre våningar		x
12	Gud ska föra en flod över jorden		x
13	Gud ska upprätta ett förbund		x
14	Noach, sönerna och sonhustrurna ska komma till arken	x	x
15	Hane och hona, par av allt ska komma till arken		x
16	Ta med mat		x
17	Kom med hela ditt hus	x	
18	Av rena djur sju par och orena ett par	x	
19	Om sju dagar ska jag låta det regna	x	
20	Det ska regna 40 dagar och 40 nätter	x	
21	Noach var 600 år när floden kom över jorden		x
22	Mänskorna, Alla djur, rena och orena gick in i arken		x
23	Datum ges för flodens utbrott		x
24	Djupens källor och himmelens slussar öppnas		x
25	Det blir 40 dagar av regn	x	
26	Just den dagen hade alla gått in i arken		x
27	HERREN stängde arkens dörr	x	
28	Floden var 40 dagar över jorden	x	
29	Vattnet ökade och lyfte arken från jorden	x	
30	Vattnet blev mäktigt över jorden	x	
31	Arken vandrade på vattnet	x	
32	Alla höga berg täcktes	x	

⁴⁷³ Se kapitel 2.1.4.

⁴⁷⁴ Se kapitel 4.5.4

33	Vattnet var 15 alnar över bergen	x	
34	Allt liv utanför arken förgicks	x	x
35	Endast Noach och de med honom blev kvar	x	
36	Vattnet förblev högt över jorden i 150 dagar		x
37	Gud tänkte på Noach (vändpunkten)		x
38	Gud lät en vind blåsa över jorden		x
39	Vattnet sjönk undan	x	x
40	Djupets källor och himmelens slussar stängs		x
41	Regnet upphörde	x	
42	Vattnet började avta mot slutet av 150 dagars perioden		x
43	Datum anges för när arken strandade		x
44	Platsen anges för var arken strandade		x
45	Vattnet fortsatte att minska fram till den tionde månaden		x
46	Datum anges för när bergstoppar blev synliga		x
47	Efter en period av 40 dagar öppnar Noach den lucka han gjort	x	
48	Noach låter en korp flyga ut		x
49	Noach låter en duva flyga ut som kommer tillbaka	x	
50	Noach väntar sju dagar	x	
51	Noach sänder duvan på nytt som återvänder med olivkvist	x	
52	Noach väntar sju dagar ytterligare	x	
53	Noach sänder duvan på nytt som inte längre återvänder	x	
54	Datum anges när marken torkat upp		x
55	Noach avlägsnar taket och blickar ut	x	
56	Datum anges när jorden var alldeles torr och Gud talar till Noach		x
57	Gud säger "Gå ut från arken"		x
58	Gud säger föröka er och uppfyll jorden		x
59	Det rapporteras att alla lämnar arken		x
60	Noach bygger ett altare åt HERREN	x	
61	Noach tar av alla rena djur och offerar åt HERREN	x	
62	HERREN känner den välbehagliga doften/accepterar offret	x	
63	HERREN ska inte en gång till slå jorden trots människans ondska	x	
64	Jorden naturliga rytm ska inte rubbas på samma sätt igen	x	
65	Gud välsignar Noach och hans söner		x
66	Alla djur ska känna fruktan för människan		x
67	Människan får nu även äta kött		x
68	Kött med blodet i sig får man inte äta		x
69	Gud ska kräva den människas eller djurs liv som dödar en människa		x
70	Gud upprättar ett förbund med allt levande		x
71	Det ska inte åter bli en flod som drabbar jorden		x
72	Förbundstecknet ges: regnbågen		x
73	Noach dör		x

Om man delar upp *en* berättelse i två delar får man inte två självständiga fullständiga berättelser utan två berättelser som bägge saknar centrala element, men som kompletterar varandra. Det är det man ser i tabellen ovan. Någon enstaka dubbling kan man få till genom att slå samman t.ex. punkt 63 och punkt 71, men den stora bilden kvarstår och är entydig. Resultatet är vad som kan förväntas om man delar upp en berättelse som innehåller mycket repetition med variation i två delar. Därutöver delar man upp texten på ett felaktigt sätt så att man inkluderar slutet av föregående avsnitt och förvandlar det till början av flodberättelsen. Jag konstaterar att Keil och Delitzsch har rätt i sin bedömning att även om berättelsen överflödar av repetition har alla delar sin plats och ingen del kan avlägsnas utan att efterlämna ett gap. Ingen repetition är överflödig, varje repetition tillför något.⁴⁷⁵

Det som saknas i J är bl.a. hela instruktionen för bygget, motiveringen för Noachs rättfärdighet samt namnen på sönerna. Noach dyker upp ur tomma intet i 1 Mos 6:8. Hans presentation finns nämligen i 1 Mos 5:28-32 som räknas till P. Observera att det inte heller nämns någonstans i J att Gud ska föra en flod över jorden innan HERREN nämner att ”om sju dagar ska jag låta det regna på jorden”. Den informationen ges *efter* att Noach har fått veta att han ska gå till arken tillsammans med allt djurliv – utan att han före det fått veta att det ska komma en flod. Han får också veta att han ska gå till en ark han inte fått några instruktioner att bygga och ännu mindre fått förhandsinformation om att han en dag ska gå in i tillsammans med allt djurliv. All denna information ges i P. I J kommer endast befallningen utan förvarning: Gå!

I J beskrivs heller aldrig när floden bryter ut. Den beskrivningen är central i t.ex. Gilgamesheposets version.⁴⁷⁶ Den tydliga vändpunkten i hela berättelsen när Gud tänker på Noach saknas också, liksom omnämmandet att arken strandar. Den episoden är även den central i Gilgamesheposet. Det är anmärkningsvärt att det nämns att arken lyfts ovanom marken i J, medan det noteras hur arken strandar i P.

Luckan öppnas i J men bergstopparna blir synliga i P. Det här är två händelser som hör ihop i Gilgamesheposet. Intressant är också att det sägs att Noach öppnar det fönster ”han gjort på arken”. Den enda öppning som tidigare nämnts finns i P i 1 Mos 6:16. Det är dock inte samma ord som används, så i det här fallet finns kanske inget samband.

Om man lyfter ut korpen från den övriga fågelepisoden uppstår igen en situation då de två berättelserna otvetydigt kompletterar varandra. Men det är nog bortom allt rimligt tvivel att korpen hör till en enda fågelepisod. I så fall finns den i sin helhet i J, men saknas helt i P. Sedan saknar J all beskrivning av hur Noach och allt liv lämnar arken, det enda som återstår av flodberättelsen är offerepisoden, sedan är J slut.

Vad gäller P saknas även där centrala element trots att textens omfattning nästan är det dubbla. T.ex. saknas en beskrivning av hur dörren till arken stängs, vilket nämns även i Gilgamesheposet. Inte heller finns någon beskrivning överhuvudtaget av hur vattnet tilltar och arken lyfts upp över marken och börjar ”vandra” på vattnets yta. Lika lite nämns att alla berg

⁴⁷⁵ Keil & Delitzsch 2001, 91.

⁴⁷⁶ Se min analys i Jungerstam 2018.

täcktes och att vattnet stod 15 alnar över bergstopparna. Inte heller nämns att det endast var Noach och de med honom som överlevde. Det enda som nämns i P är startpunkten för floden och därefter att allt liv förgicks. Ingenting nämns däremellan!

Däremot finns en lång beskrivning av hur vattnet sjunker undan och arken strandar i P, ingenting av den beskrivningen finns i J förutom en utbruten mening som konstaterar att ”vattnet sjönk undan”. Beskrivningen av hur vattnet tilltar, arken lyfts upp ovanom marken och bergstopparna täcks finns således i J medan beskrivningen av hur vattnet börjar sjunka undan, arken strandar och bergstopparna blir synliga finns i P. De här händelserna svarar givetvis emot varandra och är en del av samma parallellism enligt mönstret A-B-C-a-b-c.⁴⁷⁷

Vattnet stiger – arken lyfts upp – alla berg täcks – *vattnen sjunker undan* – *arken strandar* – *bergstopparna blir synliga*

I P saknas omnämmandet av luckan som öppnas, vilket nämns i Gilgamesheposet. Vad gäller fågelepisoden saknas den helt i P eller så finns bara korpen tilldelad vilket inte gör situationen bättre. Orsaken till att bryta ur korpen är att det är prekärt att fågelepisoden helt saknas i P. Resultatet efter den manövern blir att såväl J som P har inkompleta fågelepisoder. Om de kombineras finns en fullständig logisk, harmonisk och mycket vacker fågelepisod.

4.7.1 Vilken slutsats kan dras?

Jag noterar först vad fyra framstående forskare har att säga, nämligen Gunkel, Friedman Westermann och Skinner.

Gunkel menar att resultatet av källanalysen måste testas huruvida det återstår två sammanhängande och karaktäristiska flodberättelser. Enligt Gunkel är svaret jakande i hög grad.⁴⁷⁸ Gunkel menar dock att J inte fullt ut är återgett av redaktorn, men vad som finns kvar av den manifesterar en mycket klar enhet.⁴⁷⁹

Westermann menar att man med all säkerhet kan dra slutsatsen att det finns två källor som ligger bakom flodberättelsen på basis av det sätt som *två fullständiga, eller nästan fullständiga*, flodberättelser kombinerats.⁴⁸⁰

Friedman håller även han med om att ett av de mest övertygande argumenten är att man kan särskilja källorna som sedan var för sig utgör en kontinuerligt flödande text. Friedman menar även han att om man tar flodberättelsen och särskiljer källorna så kan man läsa ”en komplett

⁴⁷⁷ Således en parallellism enligt mönstret a-b-c-a'-b'-c'.

⁴⁷⁸ *Both are true to a great degree.* Gunkel 1997, 140.

⁴⁷⁹ *What we have of it manifests a very clear unity.* Gunkel 1997, 140.

⁴⁸⁰ Westermann 1994, 583.

och kontinuerlig berättelse”. Friedman hävdar också att P verkligen var ett självständigt dokument och inte endast en komplettering till J.⁴⁸¹

Skinner menar att den slutliga bekräftelsen av teorin är att de två serierna av passager, alltså de verser som tillskrivs J respektive P, bildar två nästintill kontinuerliga berättelser som bägge uppvisar de distinkta drag de två källorna för urhistorien förväntas ha.⁴⁸²

Mot bakgrund av mina analyser som jag presenterat ovan är det med förvåning jag läser forskarnas uttalanden. Jag måste fråga mig om de verkligen kritiskt analyserat berättelserna som bildas om man bryter isär texten i J och P? Om berättelserna, som Gunkel hävdar, skulle uppvisa en sammanhängande och karaktäristisk flodberättelse eller om man som Friedman och Westermann menar skulle få en komplett och kontinuerlig berättelse för såväl J som P – då vore slutsatsen att dokumenthypotesens antagande är korrekt. Problemet är att det är just det man inte får, resultatet är det motsatta. Att dessa forskare, och många fler med dem, inte inser detta utan hävdar att man får två fullständiga eller nästintill fullständiga berättelser är anmärkningsvärt och beklagligt eftersom deras påstående är uppenbart inkorrekt, vilket min analys med all önskvärd tydlighet visar.

Min slutsats på basis av min analys i det här arbetet är att allt tyder på att flodberättelsen är *en* berättelse, inte två. Vad än flodberättelsens traditionshistoria är så kan jag konstatera att det inte finns något i empirin som stöder att den flodberättelse som finns i GT skulle vara resultatet av en kombination av två självständiga och delvis motstridiga berättelser som redaktören gjort sitt yttersta för att bevara i sin helhet.⁴⁸³ Dokumenthypotesens beskrivning gällande flodberättelsen i GT kan på basis av de analyser jag presenterat i det här arbetet förkastas.

⁴⁸¹ Friedman 1997, 54–59; 2003, 13.

⁴⁸² Skinner 2012, 149.

⁴⁸³ Se kapitel 4.2.

5 Avslutande diskussion och fortsatt forskning

Jag har nu översatt, kommenterat och analyserat Noachs toledot utgående från de forskningsfrågor jag presenterade i kapitel 1.3. Jag kommer nu att kort presentera de svar som kan ges på basis av de analyser jag presenterat i kapitel 2–4. Jag upprepar inte den diskussion jag redan fört eller de argument och analyser jag redan presenterat i tidigare kapitel. Efter att jag presenterat svaren på frågorna ska jag tillämpa de givna svaren för att nå mitt syfte. De nio frågor jag ställde var dessa:

1. Hur är Noachs toledot strukturerad och litterärt uppbyggd?
2. Finns det onödiga eller omotiverade repetitioner av samma information?
3. Finns det motstridig information i toledoten?
4. Är språket i flodberättelsen ensidigt med monotona upprepningar?
5. Är flodberättelsen en välfungerande helhet utan interna motsägelser och omotiverade repetitioner?
6. Finns tecken på att flodberättelsen bygger på gamla källor?
7. Om man särskiljer J och P. Bildas då två parallella självständiga mer eller mindre kontinuerliga och fullständiga flodberättelser?
8. Ger såväl J och P ungefär samma information?
9. Stöder empirin att flodberättelsen är uppbyggd av två distinkta källor som passar in på de kriterier som dokumenthypotesen ger för J och P?

Vad gäller fråga ett kan jag konstatera att Noachs toledot är kiastiskt uppbyggd. Dock inte så att strukturen på ett avgörande sätt påverkar innehållet. Den övergripande kiastiska uppbyggnaden stöder toledotens litterära enhet i den form den finns bevarad.

Med anledning av fråga två och tre kan jag konstatera att Noachs toledot är ett enhetligt litterärt mästerverk där författaren klarar av att låta handlingen framskrida på ett logiskt sätt samtidigt som han vägleds av ett kiastiskt mönster samt använder repetition med variation som en framträdande teknik. Berättelsen i den form den finns bevarad innehåller inte motsägelser eller motstridig information.⁴⁸⁴ Jag identifierade 55 fall av ny information som gavs i flodberättelsen och inte en enda motsägelse eller onödig upprepning kunde konstateras. Däremot fann jag många exempel på författarens förmåga att använda repetition med variation på ett mycket raffinerat och mångfacetterat sätt.

Därmed kan även fråga fyra besvaras. Språket är det motsatta till det som beskrivs i fråga fyra. Variationerna är närmast oräkneliga och författaren använder parallellism och andra tekniker på ett mycket raffinerat sätt.

⁴⁸⁴ De motsägelser som ofta hävdas bildas om man först delar upp den helhet som utgör flodberättelsen i två delar och därefter läser delarna separat. En verklig motsägelse är inte något man får på basis av att man inte vill förstå texten på ett logiskt sätt, väglett av ordval och den hebreiska grammatiken. En verklig motsägelse kan konstateras om man försöker förstå texten så att den blir logisk inom de ramar den hebreiska texten med sina ordval och grammatik ger – och detta inte lyckas. Då finns en verklig motsägelse.

Svaret på fråga fem är jakande.

Vad gäller fråga sex kan jag konstatera att flodberättelsen är unik i hela GT vad gäller den litterära utformningen. Den visar också andra unika drag. Ingen annan berättelse innehåller så många ord eller satser som är unika i GT eller svåra att förstå och översätta. Historien om Kain och Abel innehåller även den svårförstådda namn, ord och uttryck, men inte lika många som flodberättelsen.⁴⁸⁵ Detta tyder på att berättelsen är mycket gammal och har bevarat gamla ord och uttryck. Det finns ord och uttryck, framförallt när instruktioner för byggandet ges och när floden bryter ut, som gör att det finns skäl att tro att berättelsen grundar sig på urgamla källor och har sina rötter i det område som senare kallas Mesopotamien varifrån Abraham härstammar enligt 1 Mos 11:27–12:4.⁴⁸⁶

Svaret på fråga sju och åtta är nekande. Min analys visade tydligt att J och P inte är två berättelser som berättar samma historia. De fungerar inte som självständiga, kontinuerliga och mer eller mindre kompletta flodberättelser. De kompletterar dock varandra så att de tillsammans bildar en logisk och komplett berättelse.

Svaret på fråga nio är även det nekande. Förvånande nog passar de angivna sekvenserna i de fall det finns två versioner som kan jämföras mycket dåligt in på de kriterier som ges för J och P. I många fall skulle sekvenser som angetts som J passa P bättre och vice versa. I andra fall kan ingen skillnad konstateras. I flera fall var det även tydligt att man avlägsnat en del i en parallellism som hör till P så att parallellismen förstörts för att t.ex. kunna ange en mening där J konstaterar att allt liv gick under.

När jag nu redovisat svar på alla forskningsfrågor är det dags att rekapitulera arbetets syfte. Syftet var för det första att få en klar bild av toledotens budskap och särdrag och för det andra att avgöra vilket eller vilka av de fyra olika kategorierna av synsätt som har stöd i empirin och vilka som behöver modifieras eller förkastas.

Vad gäller den första delen av syftet konstaterar jag att Noachs toledot är kiastiskt utformad, mer exakt uttryckt är mönstret koncentrisk parallellism. I en sådan struktur kan den centrala enheten anses utgöra höjdpunkten. Den infinner sig när ”Gud tänkte på Noach”. Om den bedömningen är korrekt är budskapet i Noachs toledot inte primärt att berätta en spännande historia om en unik flod, utan att berätta om Guds omsorg och Guds handlande. Den här bedömningen får även stöd av min analys av toledotens innehåll. Den egentliga floden från att den bryter ut till att arken strandar utgör endast 14 % av flodberättelsen. Inkluderar man den långa väntan vid Ararat, som är något längre än den första delen av floden, omfattar flodepisoden inte mer än 29 % av flodberättelsen.⁴⁸⁷ Den fördelningen kan anses märklig om syftet hade varit att berätta om en häftig flod, men det är en naturlig fördelning om syftet är att berätta om Guds omsorg trots den fruktansvärda situationen och om hans vilja att bevara och välsigna livet till en ny start. Då blir även den långa avslutningen naturlig med den avslutande vackra berättelsen om förbundstecknet, regnbågen. Det överflöd av repetition med

⁴⁸⁵ 1 Mos 4.

⁴⁸⁶ Så anser även t.ex. Walton 2001, 319.

⁴⁸⁷ 1 Mos 6:9–9:17.

variation, parallellismer, kiastiska konstruktioner, *inclusion* osv gör flodberättelsen till en unik skapelse i GT. Ett annat utmärkande drag är de många orden samt satserna som är ovanliga eller unika och därför svåra att förstå. Ett tredje drag jag vill lyfta fram är tidsperspektivet. Jag tänker på de långa perioderna av väntan, inte minst efter att arken har strandat. Flera forskare noterar i samband med dessa att de ökar berättelsens realism. Även farkostens mått som gör den till en mycket sjövärdig farkost noteras av samma anledning. Med denna beskrivning av toledotens budskap och särdrag anser jag att jag nått den första delen av mitt syfte.

Den andra delen av mitt tudelade syfte gällde de fyra olika synsätt på flodberättelsen jag noterat bland olika forskare. De fyra kategorierna var:

1. Flodberättelsen är en kombination av två delvis motstridiga källor, J och P, som fortfarande kan särskiljas utgående från dokumentshypotesens kriterier för de olika källorna. De olika versionerna utgör självständiga mer eller mindre fortlöpande berättelser som till stor del berättar samma berättelse. Det finns dubletter och interna motsägelser.
2. Flodberättelsen är en välfungerande helhet p.g.a. att författaren skickligt integrerat två olika källor, J och P, i berättelsen
3. Flodberättelsen är en välfungerande enhet och den är inte en kombination av källor som fortfarande kan särskiljas. Dock ligger gammalt källmaterial till grund för berättelsen.
4. Flodberättelsen är en enhet skriven av *en* författare utan beroendeförhållande till gamla källor

Jag konstaterade tidigare att kategori ett ensam tar fasta på att berättelsen innehåller motsägelser och dubletter som inte kan motiveras av annat än redaktörens vilja att bevara så mycket som möjligt av två parallella flodberättelser. Alla tre övriga kan betrakta den nuvarande flodberättelsen som en fungerande helhet om man beaktar litterära tekniker som användes i den antika främre orienten.

Efter att ha kontrollerat bevisen, inspirerad av Emerton, har jag nu fått de svar jag behöver för att kunna avgöra vilken eller vilka av dessa fyra kategorier som bör modifieras eller förkastas och vilket eller vilka som eventuellt kan kvarstå omodifierad.

Jag börjar med kategori ett. Alla mina analyser i det här arbetet och alla svaren jag fick på de för kategori ett relevanta forskningsfrågorna 1–5 samt 7–9 gör att slutsatsen blir entydig och definitiv. Det synsättet bör förkastas. Jag är förvånad hur entydigt mitt resultat är med tanke på att kategori ett beskriver det synsätt som är dominerande i den akademiska forskningen. Jag återkommer senare till en kort diskussion gällande detta.

Kategori två beskriver en syn som inser att berättelsen är skickligt uppbyggd och inte nödvändigtvis innehåller onödiga dubletter eller definitiva motsägelser. Forskare som Anderson som själv beskrivit flodberättelsens kiastiska uppbyggnad menar att P kompletterat sin berättelse med J. Wenham som starkt argumenterat för flodberättelsens enhet ställer sig skeptisk till en kombination av källor som J och P. Men han utesluter ändå inte heller

möjligheten. I kontrast mot kategori ett som berördes av nästan alla forskningsfrågor har endast den sista forskningsfrågan, nummer nio, betydelse för den här kategorin. Den lyder:

Stöder empirin att flodberättelsen är uppbyggd av två distinkta källor som passar in på de kriterier som dokumenthypotesen ger för J och P?

Svaret på den frågan kunde jag ge på basis av de analyser jag utförde i kapitel 4.5.4. Det svaret blev entydigt negativt. På grund av det svaret måste även den syn som kategori två representerar förkastas.

Då är det endast kategori tre och fyra som återstår. De båda synsätten har nästan allt gemensamt, det enda som särskiljer dem är att alternativ fyra menar att texten inte utgår från gamla källor utan att den är skriven av en enskild författare relativt sent.

Kategori tre berörs av alla de nio forskningsfrågorna. Svaren på fråga 1–5 och 7–9 harmonierar med den synen liksom alla mina analyser i det här arbetet. Det samma kan sägas gällande kategori fyra. Det avgörande är därför svaret på fråga sex:

Finns tecken på att flodberättelsen bygger på gamla källor?

I min översättning av texten kunde jag konstatera att det finns många unika ord och ålderdomliga uttryck som stöder att texten utgår från gamla källor.

Detta innebär att även det synsätt som beskrivs i kategori fyra måste förkastas. Det enda alternativ som därmed kan bekräftas, efter en gedigen granskning av fakta i enlighet med Emertons rekommendation, är kategori tre vars synsätt på flodberättelsen beskrevs sålunda:

Flodberättelsen är en välfungerande enhet och den är inte en kombination av källor som fortfarande kan särskiljas. Dock ligger gammalt källmaterial till grund för berättelsen.

På basis av de andra alternativen som förkastats borde man kanske förtydliga denna syn så att det sägs klart ut att de källor som ligger till grund för berättelsen inte är de som beskrivs som J och P utan är helt andra källor. Då kunde den slutliga formuleringen, som beskriver en syn som harmonierar med empirin och som samtidigt i tillräcklig mån tydliggör vad som inte avses, lyda som följer:

Flodberättelsen är en välfungerande, mästerligt utformad, enhet utan verkliga motsägelser och dubletter. Den präglas av en kiastisk uppbyggnad och parallellismer. Författaren använder sig av repetition kombinerat med en enastående variationsrikedom för att föra handlingen framåt på ett böljande men logiskt sätt. Flodberättelsen är inte en kombination av källor som J eller P eller andra enhetliga källor som fortfarande kan särskiljas. Dock ligger gammalt källmaterial till grund för berättelsen.

Detta är min slutliga konklusion gällande flodberättelsen baserat på mina analyser i det här arbetet.

Emerton menar att det är absurt att förkasta en teori utan att presentera en bättre istället.⁴⁸⁸ Det här arbetet har enbart fokuserat på Noachs toledot och den alternativa teorin gällande flodberättelsen har jag nyss presenterat. I det här arbetet har jag varken berört vem författaren kunde vara eller under vilken tidsepok texten kan tänkas vara författad. Därför kan jag inte uttala mig något om det i detta skede. Jag har inte heller uttalat mig om dokumenthypotesen som helhet i det här arbetet, endast om dess förklaring till flodberättelsen.

Med detta sagt ger mina ovan redovisade resultat orsak till vidare forskning. Ett arbete jag redan slutfört är att utföra en komparativ analys av den bibliska flodberättelsen och parallella berättelser från den antika främre orienten, främst Gilgamesheposets version. Detta eftersom den versionen uppvisar störst likhet med den bibliska berättelsen. Det arbetet gav fler ledtrådar gällande flodberättelsens ålder och bakgrund.

Eftersom flodberättelsen konstaterats ha en viktig betydelse för dokumenthypotesens förklaringsmodell med parallella källor J och P, som berättar samma urhistoria ur olika perspektiv, innebär resultatet i det här arbetet att det finns skäl till en fortsatt granskning av hur den förklaringsmodellen harmonierar med empirin.⁴⁸⁹ Jag vill fortsätta följa Emertons uppmaning att kontrollera bevisen.

Jag kommer att gå vidare med att analysera det som återstår av urhistorien med förnyat intresse bl.a. vad gäller att granska hur de sista två enheterna harmonierar med vad som förväntas enligt dokumenthypotesen. Jag kommer även på samma sätt som för tidigare enheter att översätta och kommentera texten. När det arbetet är klart hoppas jag kunna göra en helhetsanalys av hela urhistorien och granska hur den som helhet harmonierar med dokumenthypotesens premisser. Kanske det visar sig att urhistorien som helhet, förutom flodberättelsen, passar in på den förklaringsmodellen? Om inte är min målsättning att utifrån empirin komma fram med en teori eller en hypotes som bättre harmonierar med det empiriska material som finns att tillgå. Kanske räcker det med att modifiera dokumenthypotesen så att även flodberättelsen kan harmoniera med teorin, eventuellt måste hypotesen förkastas. I så fall hoppas jag kunna presentera en teori som bättre harmonierar med empirin.

Jag ser fram emot det fortsatta arbetet.

⁴⁸⁸ Emerton 1987, 402.

⁴⁸⁹ Dokumenthypotesen har samma förklaringsmodell för hela Pentateuken och hävdar även två källor till: E och D. Se t.ex. Friedman 1997; 2003; Baden 2012.

Bilagor

Jag har inkluderat två bilagor. Bilaga ett är min översättning av hela Noachs toledot och bilaga två är min analys av hur ordet chamas används i GT. I vanliga fall översätts chamas med våld, men min analys bekräftar att betydelsen är mycket bredare än så.

Bilaga 1: Min översättning av Noachs toledot

Det här är den fortsatta historien om Noach

*Noach, en rättfärdig man
Oklanderlig var han i sin generation
Med Gud vandrade Noach*

Och avlade Noach tre söner: Shem, Cham och Jafet

*Men fördärvad var jorden inför Guds ansikte
Ja, fylld var jorden av orättfärdighet
Och betraktade Gud jorden: Och se! Fördärvats!
Sannerligen, fördärvat allt kött sin väg på jorden*

*Och sade Gud åt Noach:
Slutet för allt kött kommer inför mitt ansikte
Sannerligen, fyllts har jorden av orättfärdighet från deras ansikten
Och se! Jag fördärvar dem tillika med jorden*

*Gör dig en ark av goferträ
Bon ska du göra i arken
Och du ska täcka den invändigt och utvändigt med jordbeck*

*Och det här är som du ska göra den:
300 alnar längden av arken, 50 alnar dess bredd och 30 alnar dess höjd
Tak ska du göra till arken och till en aln ska du förfärdiga det ovanifrån
Och en öppning i arken, i dess sida, ska du placera
Nedersta, andra och tredje ska du göra henne*

*Och jag, sannerligen jag är i färd med att föra in floden av vatten över jorden för att fördärva
allt kött som i sig har livets anda under himmelen
Allt som är på jorden ska gå under
Men jag ska upprätta mitt förbund med dig
Och du ska komma till arken, du och dina söner och din hustru och hustrurna till dina söner
med dig*

*Och av allt levande, av allt kött, par av allt ska du föra till arken för att överleva med dig,
hane och hona ska de vara
Av de flygande varelserna efter sitt slag och av boskapen efter sitt slag och av alla kryp på
marken efter sitt slag
Par av allt ska komma till dig för att överleva*

*Och du, ta åt dig av all mat som är till föda och samla till dig
Och det ska vara åt dig och åt dem till föda*

Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom Gud. Så gjorde han

Och sade HERREN till Noach:

*Kom du och hela ditt hus till arken för dig har jag sett rättfärdig inför mitt ansikte i denna
generation*

*Av alla rena djur ska du ta åt dig sju sju, hane med dess maka
men från det djur som inte är rent, ett par hane med dess maka
Också av himlens flygande varelser sju sju, hane och hona
för att ska leva avkomma på ansiktet av hela jorden*

*För om sju dagar ytterligare låter jag det regna över jorden 40 dagar och 40 nätter
Och jag ska utplåna allt som finns till, som jag gjort, från markens ansikte
Och gjorde Noach i enlighet med allt som befallt honom HERREN*

*Och Noach var 600 år när floden skulle föra vatten över jorden
Och kom Noach och hans söner och hans hustru samt hustrurna till hans söner med honom
till arken undan flodens vatten*

*Av rena djur och av djur som saknar renhet och av flygande varelser och av allt som kryper
på marken, par om par kommer de till Noach till arken
hane och hona, såsom Gud hade befallt Noach
Och det blev mot sju dagar och flodens vatten var att komma över jorden*

*Under det sexhundra året av Noachs liv i den andra månaden under den sjuttonde dagen i
månaden*

*Denna dag brister alla det stora djupets källor och himmelens slussar öppnas
Och det blev regn över jorden 40 dagar och 40 nätter*

*Just denna dag hade Noach med Shem och Cham och Jafet, Noachs söner, samt Noachs
hustru och de tre hustrurna till hans söner med dem gått in i arken
De och allt liv efter sitt slag, ja all boskap efter sitt slag och alla krypande kryp på jorden
efter sitt slag och alla flygande varelser efter sitt slag, alla fåglar allt bevingat*

*Ja de kom till Noach, till arken, par om par av allt det kött som i sig hade ande av liv,
ja de kommande var hane och hona
Av allt kött hade de kommit såsom hade befallt honom Gud
Och stängde HERREN efter honom*

Och var floden 40 dagar över jorden
Och ökade vattnet
Och lyfte arken
Och den höjdes från jorden

Och mäktigt blev vattnet
Och ökade mycket över jorden
Och vandrade arken på ansiktet av vattnet

Ja vattnet hade nu blivit mycket mycket mäktigt över jorden
Och täcktes alla höga berg som är under hela himmelen, 15 alnar ovanför dem hade vattnet blivit mäktigt, ja täcktes bergen

Och förgicks allt kött som rör sig på jorden med flygande varelser och med boskapsdjur och med vilda djur och med alla krypande kryp på jorden och varje människa. Allt som hade livsande i sin näsa, allt som var på torra land hade dött

Ja, han utplånade all existens som fanns på markens ansikte från människa till boskapsdjur till kräldjur till himmelens flygande varelser. Ja de utplånades från jorden

Förblev dock Noach och vad som var med honom i arken
Och var mäktigt vattnet på jorden 50 och 100 dagar

Och tänkte Gud på Noach och alla djur och all boskap som var med honom i arken
Och Gud lät en vind blåsa över jorden

Och avtog vattnet
Och slöts källorna i djupet och slussarna i himmelen
Ja upphörde regnet från himmelen
Och drog sig tillbaka vattnet från jorden. Det rörde sig och drog sig tillbaka.
Och avtog vattnet mot slutet av de hundrafemtio dagarna
Och kom till vila arken i sjunde månaden, den sjuttonde dagen av månaden, på Ararats berg

Och vattnet fortsätter att röra sig och att minska till den tionde månaden.
I den tionde, den första i månaden, blir bergstopparna synliga

Och det hände efter slutet av 40 dagar
Och öppnade Noach fönstret på arken som han hade gjort
Och sände korpen
Och den for iväg
Att fara och att återvända tills att torkat upp vattnet från jorden

Och han sände duvan efter den för att se hade vattnet sjunkit undan från markens ansikte
Men duvan finner ingen viloplats för sin fot
Och den återvände till honom till arken. Sannerligen vatten på hela ansiktet av jorden
Och han sände ut sin hand
Och han tog henne
Och han förde henne till sig i arken

Och han väntade ännu sju dagar ytterligare
Och han fortsatte att sända duvan från arken
Och kom till honom duvan vid kvällningen
Och skåda! Ett olivblad friskt i dess mun
Och visste Noach, sannerligen sjunkit undan hade vattnet från jorden
Men han lät vänta ännu sju dagar ytterligare
Och han sände duvan och hon fortsätter inte att återvända till honom mera

Och det hände i det sexhundraförsta året, den första månaden, den första av månaden
Torkat upp hade vattnet från jorden
Och tog Noach bort täckelset av arken
Och han betraktade: Och skåda! Torkat upp hade ansiktet av marken

Och i den andra månaden, den tjugosjunde dagen i månaden hade jorden blivit helt uttorkad
Då talade Gud till Noach för att säga:
Gå ut från arken du och din hustru och dina söner och hustrurna till dina söner med dig
Alla djur som är med dig av allt kött, med flygande varelser med boskapsdjur och med alla
kryp som kryper omkring på jorden, för ut med dig
Och de ska myllra över jorden och vara fruktsamma och föröka sig på jorden

Och gick ut Noach och hans söner och hans hustru och hustrurna till hans söner med honom.
Varje djur, varje kryp och varje flygande varelse, allt som rör sig på jorden enligt sina
familjer, går ut från arken

Och byggde Noach ett altare åt HERREN
Och han tog av alla rena boskapsdjur och av alla rena fåglar
Och han offrade brännoffer på altaret
Och kände HERREN den välbehagliga doften

Och sade HERREN till sitt hjärta
Jag ska inte fortsätta förbanna marken ytterligare på grund av människan
Sannerligen, det som utgår från människans hjärta är ont från dess ungdom. Men jag
ska inte fortsätta ytterligare med att slå allt levande som jag nu har gjort
I fortsättningen av alla jordens dagar skall sådd och skörd, köld och hetta, sommar och
vinter, dag och natt inte upphöra

Och välsignade Gud Noach och hans söner
Och han sade till dem:
Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden
Och fruktan för er, ja skräck för er ska vara över alla jordens djur och över alla himmelens
flygande varelser och över allt som kryper omkring på marken och över alla havets fiskar – i
er hand är de givna

Allt som rör sig och har liv åt er ska vara som föda. Liksom de gröna örterna ger jag er
allting. Dock, kött med sitt liv, sitt blod i sig, ska ni inte äta

Och sannerligen, ert blod som hör till ert liv ska jag kräva
Från handen av varje djur ska jag kräva det
Och från handen av människan, från handen av en man hans bror
Jag ska kräva människans liv

Utgjutare av blodet av en människa, genom en människa hans blod ska utgjutasty som Guds avbild har han gjort människan

Och ni: var fruktsamma och föröka er, myllra över jorden. Ja föröka er på den

*Och talade Gud till Noach och till hans söner med honom för att säga:
Och jag, ja sannerligen jag upprättar mitt förbund med er och med er säd efter er och med alla levande varelser som är med er, med de flygande varelserna, med boskapsdjuren och med alla jordens djur med er - från alla som gått ut ur arken till alla jordens varelser*

Jag ska upprätta mitt förbund med er och allt kött ska inte utplånas åter av flodens vatten, ja det skall inte bli åter en flod att fördärva jorden

Och sade Gud:

Detta är tecknet för förbundet som jag nu ger, mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser med er för alla framtida generationer

Min båge ger jag bland molnen, ja den ska vara som ett tecken på förbundet mellan mig och mellan jorden

*Och det ska bli när jag hopar moln över jorden och den uppenbaras bågen bland molnen
Då ska jag minnas mitt förbund som är mellan mig och mellan er och mellan alla levande varelser av allt kött och det ska inte bli åter vatten till en flod att fördärva allt kött*

Och det ska bli bågen bland molnen och jag ska betrakta henne och minnas det eviga förbundet mellan Gud och mellan alla levande varelser av allt kött som är på jorden

Ja sade Gud till Noach: Detta är tecknet för förbundet som jag har upprättat mellan mig och mellan allt kött som är på jorden

Och var söner till Noach, de som gått ut från arken, Shem och Cham och Jafet

Och Cham han var far till Kanan

Tre var dessa Noachs söner och från dem har utbretts hela jorden

Och började Noach som en markens man

Och han planterade en vingård

Och han drack av vinet

Och han blev berusad

Och han klädde av sig inne i sitt tält

Och betraktade Cham, Kanans far, sin faders nakenhet

Och han berättade för sina två bröder där ute

Och tog Shem och Jafet en mantel

Och de satte den över sina axlar

Och de gick bortvända

Och de täckte deras faders nakenhet

Ja deras ansikten hade varit bortvända och deras faders nakenhet hade de inte betraktat

Och Noach vaknade från sitt vin

Och han visste det som han gjort åt honom hans son den lille

*Och han sade: Förbannad är Kanan, en tjänares tjänare ska han vara för sina bröder
Och han sade: Välsignad vare HERREN Shems Gud och vare Kanan tjänare åt honom
Utvidge Gud Jafet och må han bo i Shems tält och vare Kanan en tjänare åt honom*

*Och han levde Noach efter floden 300 år och 50 år
Och var alla Noachs dagar 900 år och 50 år
Och han dog*

Bilaga 2: Betydelsen av ordet *chamas* som ofta översatts ”våld”

Jag noterar vilket ord som är *chamas* med fet stil.⁴⁹⁰

1. *Chamas* avser något orättvist, något som sker utan att man förtjänar det, det drabbar orättfärdigt

*Då sade Saraj till Abram: "Den **orätt** jag utsätts för skall komma över dig. Jag lade själv min slavinna i din famn, men när hon märkte att hon var havande började hon förakta mig. HERREN skall döma mellan mig och dig." (1 Mos 16:5 SFB)*

I följande fall har *chamas* översatts våld, men då noterar man inte att Job här protesterar mot Guds orättvisa behandling av honom. Det är den orättfärdiga behandlingen Job ropar mot, inte våld i allmänhet.

*Om ni ändå vill förhäva er mot mig och använda min förnedring emot mig, ⁶ så skall ni veta att Gud har gjort mig orätt och spämt sitt nät omkring mig. ⁷ Jag ropar mot **våldet** men får inget svar, jag ropar, men där finns ingen rättfärdighet. ⁸ Han har spärrat min väg så att jag ej kommer fram, över mina stigar lägger han mörker. ⁹ Han har klätt av mig min ära och tagit kronan från mitt huvud. ¹⁰ Han bryter ner mig från alla sidor, så att jag går under. Han rycker upp mitt hopp som vore det ett träd. (Job 19:5–10 SFB)*

2. Allmän orättfärdighet

*Han fick sin grav bland de gudlösa, fick vila bland ogärningsmän, fastän han **aldrig hade gjort något orätt**, aldrig tagit en lögn i sin mun. (Isa 53:9 S00)*

Och han sade till mig: "Du människobarn, ser du detta? Men du skall få se ännu flera styggelser, större än dessa." ¹⁶ Och han förde mig till den inre förgården till HERRENS hus, och se, vid ingången till HERRENS tempel, mellan förhuset och

⁴⁹⁰ Andra ställen där *chamas* förekommer är: 2 Sam 22:3; Ps 7:17; 18:48; 25:19; 58:2; 72:14; 74:18; 140:2, 12; Ords 3:31; 13:2; Jes 59:6; Hab 1:2; Mal 2:16.

altaret, stodo vid pass tjugofem män, som vände ryggarna åt HERRENS tempel och ansiktena åt öster, och som tillbådo solen i öster. ¹⁷ Och han sade till mig: "Du människobarn, ser du detta? Är det icke nog för Juda hus att bedriva de styggelser som de här hava bedrivit, eftersom de nu ock hava uppfyllt landet med **orätt** och åter hava förtörnat mig? (Hes 8:15 S17)

Och säg till folket i landet: Så säger Herren, HERREN om Jerusalems invånare i Israels land: De skola äta sitt bröd med oro och dricka sitt vatten med förfäran; så skall landet bliva ödelagt och plundrat på allt vad däri är, för den **orätts** skull som alla dess inbyggare hava övat. (Hes 12:19 S17)

Du var oförvitlig i allt vad du gjorde, från den dag du blev skapad till dess att orätt kom i dagen hos dig. ¹⁶ Din vidlyftiga köpenskap drev dig till **våld** och synd. Då förvisade jag dig från gudaberget och jagade bort dig, beskyddande kerub, från de gnistrande stenarna. ¹⁷ Din skönhet gjorde dig högmodig, och du förödde din vishet och storhet. Då kastade jag dig ner till marken och lämnade dig att beskådas av andra kungar. (Hes 28:15 S00)

Ve de trygga på Sion, de självsäkra på Samarias berg, de förnämsta bland förstlingsfolket, dem som Israels hus brukar vända sig till! ² Drag bort till Kalne och se efter, gå därifrån till Stora Hamat och far sedan ner till filistéernas Gat. Är de bättre än rikena här, eller är deras område större än ert område? ³ Ni skjuter den onda dagen bort ifrån er, men låter **våldet** härska hos er. ⁴ Ni vilar på soffor av elfenben och sträcker lättjefullt ut er på era bäddar. Ni äter lamm ur hjorden och kalvar från gödstallet. ⁵ Ni skrålar era visor till harpans ljud och tänker ut nya musikinstrument som David. ⁶ Ni dricker vin ur stora skålar och smörjer er med salvor av finaste olja, men bekymrar er inte om Josefs skada. (Amos 6:1 SFB)

Både människor och djur skall klä sig i säcktyg. Må var och en ropa till Gud av all kraft och vända om från sin onda väg och från **den orätt** han gör (Jona 3:8 SFB)

Gud giver mig till pris åt orättfärdiga människor och kastar mig i de ogudaktigas händer. ¹² Jag satt i god ro, då krossade han mig; han grep mig i nacken och slog mig i smulor. Han satte mig upp till ett mål för sina skott; ¹³ från alla sidor träffa mig hans pilar, han genomborrar mina njurar utan förskoning, min galla gjuter han ut på jorden. ¹⁴ Han bryter ned mig med stöt på stöt, han stormar emot mig såsom en kämpe. ¹⁵ Säcktyg bär jag hopfäst över min hud, och i stoftet har jag måst sänka mitt horn. ¹⁶ Mitt anlete är glödande rött av gråt, och på mina ögonlock är dödsskugga lägrad. ¹⁷ Och detta, fastän **våld** ej finnes i mina händer, och fastän min bön är ren! (Job 16:11 S17)

Den **orätttrådige** förför sin nästa och leder honom in på en väg som icke är god. (Pro 16:29 S17)

3. Orättfärdighet i affärerna. Orättfärdighet vore en mycket bättre översättning.

*Finns det ännu i den ogudaktiges hus skatter som förvärvats genom orätt, eller ett alltför litet efa-mått, värt att förbannas? ¹¹ Vore jag rättfärdig om jag tillät orätt våg och falska vikter i väskan? ¹² Eftersom de rika i staden är fulla av **våld**, och de som bor där talar lögn och har en falsk tunga i sin mun, (Mika 6:10 SFB)*

*På dagen för Herrens offerfest skall jag straffa stormän och prinsar och alla som klär sig i utländsk dräkt. ⁹ Den dagen skall jag straffa alla som hoppar över tempeltröskeln och som fyller sin herres hus med **våld** och svek. (Sef 1:8 S00)*

4. Rika utnyttjar fattiga orättfärdigt

*Så säger Herren Gud: Israels furstar, nu är det nog! Upphör med **våld** och förtryck, handla rätt och rättfärdigt, sluta att driva mitt folk från gård och grund, säger Herren Gud. (Hes 45:9 S00)*

5. Högfärd och allmän brist på gudsfruktan

*De vet inte av några hinder, deras hull är fett och frodigt. ⁵ De råkar inte i nöd som andra, de lider inte som människor gör. ⁶ Därför är högfärden deras halskedja och **våldet** den dräkt de bär. ⁷ Deras ögon tittar fram ur fetman, deras inbilskhet är utan gräns. ⁸ De hånar och talar ondsint, överlägset och hotfullt. (Psa 73:4 S00)*

6. Motsatsen till den rättfärdige

*HERREN prövar den rättfärdige, men den ogudaktige och den som älskar **våld**, dem hatar hans själ. (Psa 11:5 SFB)*

7. Orättfärdigt tal och falska vittnesmål

*Välsignelser är på den rättfärdiges huvud, **våld** täcker de ogudaktigas mun. (Ords 10:6 SFB)⁴⁹¹*

*Den rättfärdiges ord är en källa till liv, de ondas ord gömmer **oförd**. (Ords 10:11 S00)*

*Du skall inte sprida ett falskt rykte. Du skall inte stödja den ogudaktige genom att bli ett **falskt** vittne. (2 Mos 23:1 SFB)*

⁴⁹¹ בְּרִכּוֹת לְרֵאשׁ צְדִיק וְפִי יְשׁוּעִים יִכְסֶה חֶמְס

*Om ett **falskt** vittne träder upp mot någon för att vittna mot honom angående något brott, (5 Mos 19:16 SFB)*

***Falska** vittnen träder fram. Man förhör mig om det jag inte vet, (Ps 35:11 S00)*

*Överlämna mig inte åt mina ovänners illvilja, ty mot mig uppträder **falska** vittnen som andas våld. (Ps 27:12 SFB)*

8. Här var felet att de inte gjorde något utan bara stod bredvid och gladda sig. Det var främlingar som anföll och bar bort bytet

*...för **våld** mot din broder Jakob skall du höljas i skam och utplånas för all framtid. Den dagen du höll dig undan, den dagen främlingar förde bort hans rikedomar och utlänningar drog in genom hans portar och kastade lott om Jerusalem, då var du själv som en av dem. (Oba 1:10-11 S00)*

9. Här är det orättfärdiga relaterat till våld

*Detta skedde för att **våldet** mot Jerubbaals sjuttio söner skulle bli hämnat och för att deras blod skulle komma över deras bror Abimelek som dödade dem, och över männen i Sikem, som hade hjälpt honom att döda sina bröder. (Dom 9:24 SFB)*

*Gör i ordning kedjorna, ty landet är fullt av blodsutgjutelse och staden är full av **våld**. (Hes 7:23 SFB)*

*"Må det **våld** som har drabbat mig och mitt kött komma över Babel", säger kvinnan som bor i Sion. "Må mitt blod komma över Kaldeens invånare", säger Jerusalem. (Jer 51:35 SFB)*

*Du har fört mig ut från mina fiender du har upphöjt mig över mina motståndare, och räddat mig från **våldsmän** (2Sa 22:49 SFB)⁴⁹²*

*Alla kommer de för att utöva **våld**, stridslystna rycker de fram och samlar fångar som sand. (Hab 1:9 SFB)*

*Egypten skall bli en ödemark och Edom en öde öken, därför att de har brukat **våld** mot Juda folk och utgjutit oskyldigt blod i deras land. (Joel 3:19 SFB)*

*Simeon och Levi är bröder. **Våldet** är deras vapen. (Gen 49:5 SFB)*

Slutsatsen är således att *chamas* kan avse fysiskt våld, men oftast avses annan orättfärdighet.

⁴⁹² Ps 18:49 innehåller samma ord.

Litteraturlista

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative*. Basic Books. USA.

1996 *Genesis*. W. W. Norton & Company. London.

2004 *The Five Books of Moses. A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Alter, R. & Kermode, F. (eds.)

1990 *The Literary Guide to the Bible*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible*. Fortress Press. Minneapolis.

Baden, J. S.

2012 *The Composition of the Pentateuch. Renewing the Documentary Hypothesis*. Yale University Press. London.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible*. T & T Clark International. London/New York.

Bauer, D. R. & Traina, R. A.

2011 *Inductive Bible Study: A Comprehensive Guide to the Practice of Hermeneutics*. Baker Academic. Grand Rapids.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism*. William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Blenkinsopp, J.

1992 *The Pentateuch. An Introduction to the first five Books of the Bible*. Yale University Press. London.

Boice, J. M.

1998 *Genesis. Volume 1. Creation and Fall. Genesis 1–11*. BakerBooks. Grand Rapids.

Brueggemann, W.

2010 *Genesis. Interpretation. A Bible Commentary for Teaching and Preaching.* Westminster John Knox Press. Louisville.

Cassuto, U.

1992 *A Commentary on the Book of Genesis. Part two. From Noah to Abraham.* The Magnes Press. Jerusalem.

1998 *A Commentary on the Book of Genesis. Part One. From Adam to Noah.* The Magnes Press. Jerusalem.

2008 *The Documentary Hypothesis and the Composition of the Pentateuch.* Shalem Press. Jerusalem/New York.

Charpin, D.

2010 *Reading and writing in Babylon.* Harvard University Press. London.

Civil, M.

1999 "The Sumerian Flood Story". *Atrahasis. The Babylonian Story of the Flood.* Lambert & Millard. Eisenbrauns. Winona Lake, 138–145.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi.* Baker Academic. Grand Rapids.

Emerton, J. A.

1987 *An Examination of some Attempts to Defend the Unity of the Flood Narrative in Genesis. Part I.* *Vetus Testamentum* XXXVII, 4 (401–420).

1988 *An Examination of some Attempts to Defend the Unity of the Flood Narrative in Genesis. Part II.* *Vetus Testamentum* XXXVIII, 1 (1–21).

Fokkelman, J. P.

1990 "Genesis". *The Literary Guide to the Bible.* R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.

1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis.* The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Friedman, R. E.

1997 *Who wrote the Bible?* Harper One. New York.

- 2003 *The Bible with its Sources revealed. A new view into the five Books of Moses.* Harper One. New York.
- Gunkel, H.
- 1997 *Genesis.* Mercer University Press. Macon.
- Hamilton, V. P.
- 1990 *The Book of Genesis. Chapters 1–17.* New International Commentary of the Old Testament. Eerdmans. Grand Rapids.
- Harris, R. L. et al. (eds.)
- 1981 *Theological Wordbook of the Old Testament, Volumes 1 & 2.* Moody Press. Chicago.
- Heidel, A.
- 1963 *The Gilgamesh Epic and Old Testament Parallels.* The University of Chicago Press. London.
- Heller, R. L.
- 2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose. Harvard Semitic Studies 55.* Eisenbrauns. Winona Lake.
- Holladay. W. L.
- 2000 *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon.* (12th corrected impression published 1991, reprinted 2000). Köln.
- Jungerstam, T.
- 2013 *1 Mosebok 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte. Pro gradu avhandling.* Teologiska Fakulteten, Åbo Akademi. Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2015 *Hur förhåller sig Edenberättelsen till skapelseberättelsen. En analys av struktur och innehåll.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2016 *Historien om Kain och Abel. En analys och kommentar av 1 Mos 4.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.

- 2017 *En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8: Adams och människans fortsatta historia.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- 2018 *Flodberättelsen i GT och Gilgamesheposet. En komparativ analys.* Kan läsas via www.torejungerstam.com eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via tore.jungerstam@gmail.com.
- Keil, C. F. & Delitzsch, F.
- 2001 *Commentary on the Old Testament. Volume 1.* Hendricksons Publishers. Peabody.
- Kikawada, I. M. & Quinn, A.
- 1985 *Before Abraham was.* Abingdon Press. Nashville.
- Kitchen, K. A.
- 1966 *Ancient Orient and Old Testament.* InterVarsity Press. Illinois.
- Kugel, J. L.
- 1981 *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.
- Lambert W. G. & Millard A. R.
- 1999 *Atrahasis. The Babylonian Story of the Flood.* Eisenbrauns. Winona Lake.
- Licht, J.
- 1986 *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press. The Hebrew University. Jerusalem.
- Mathews, K. A.
- 1996 *Genesis 1–11:26. Vol. 1A. The new American Commentary. An Exegetical and Theological Exposition of Holy Scripture. Clendenen, E. R. (gen. ed.).* B&H Publishing Group. Nashville.
- McEvenue, S. E.
- 1971 *The Narrative Style of the Priestly Writer.* Biblical Institute Press.
- McKeown, J.
- 2008 *Genesis.* William B. Eerdmans Publishing Company. Cambridge.
- Mettinger, T. N. D.
- 2007 *The Eden Narrative. A Literary and Religio-historical Study of Genesis 2–3.* Eisenbrauns. Winona Lake.

Sailhamer, J. H.

1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.

Sarna, N. M.

1966 *Understanding Genesis.* Schocken Books. New York.

1989 *Genesis. The JPS Torah Commentary.* The Jewish Publication Society. Philadelphia.

Skinner, J.

2012 *A Critical and Exegetical Commentary on Genesis.* Forgotten Books. Middletown.

Speiser, E. A.

1964 *Genesis.* Anchor Bible. Doubleday & Company. New York.

Sternberg, M.

1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.

Van de Mierop, M.

2007 *A History of the Ancient Near East.* Blackwell Publishing. Oxford.

Von Rad, G.

1972 *Genesis.* Translated by John H. Marks. The Westminster Press. Philadelphia.

Walsh, J. T.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative.* The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation.* Westminster John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Waltke, B. K.

2001 *Genesis. A Commentary.* Zondervan. Grand Rapids.

Walton, J. H.

2001 *Genesis. The NIV Application Commentary.* Muck, T. (gen. ed.). Zondervan. Michigan.

Warring, L & Kantola, T.

2001 *Gilgamesheposet*. Natur & Kultur. Stockholm.

Wellhausen, J.

2006 *Prolegomena to the history of Israel*. Translated by J. Sutherland Black and Allan Menzies. Bibliobazaar. Charleston.

Wenham, G. J.

1987 *Genesis 1–15*. Word Biblical Commentary. Thomas Nelson. Dallas.

1994 “*The Coherence of the Flood Narrative*”. *I studied Inscriptions from before the Flood. Ancient Near Eastern, Literary, and Linguistic Approaches to Genesis 1–11*. R. Hess & D. Tsumura (eds.). Eisenbrauns. Winona Lake, 436–447.

Wente, E.

1990 *Letters from Ancient Egypt*. Scholars Press. Atlanta.

Westermann, C.

1994 *Genesis 1–11. A Continental Commentary*. Translated by J.J. Scullion. Fortress Press. Minneapolis.

Whybray, R. N.

1999 *The Making of the Pentateuch. A Methodological Study*. Journal for the Study of the Old Testament Supplement Series 53. Sheffield Academic Press. Sheffield.

Wikander, O.

2005 *Enuma Elish. Det babyloniska skapelseeposet*. Wahlström & Widstrands klassikerserie.

Wilson, R. R.

1977 *Genealogy and History in the Biblical World*. Yale University Press. New Haven and London.

